

The Fortum logo, consisting of a stylized white 'f' inside a green circle, followed by the word 'fortum' in a white, lowercase, sans-serif font, all set against a green rectangular background.

fortum

The text 'Join the change' in a white, sans-serif font, centered within a dark teal rectangular box.

**Join the
change**

A photograph of a man with a beard and long hair, wearing a light-colored button-down shirt and dark pants, standing in a sun-dappled forest. He is looking upwards and to the right. The background is filled with green trees and foliage. In the bottom right corner, there are several overlapping semi-transparent geometric shapes in shades of green, teal, and pink.

Fortum Oyj
Puolivuosikatsaus
Tammi—kesäkuu 2019

Sisällys

Parempi tulos kaikissa liiketoimintasegmenteissä, vahva rahavirta	3
Fortumin toimitusjohtajan Pekka Lundmarkin kommentti	4
Taloudellinen tulos	5
Taloudellinen asema ja rahavirta	7
Segmenttikatsaukset	9
Investoinnit käyttöomaisuuteen ja osakkeisiin sekä käyttöomaisuuden ja osakkeiden myynnit	17
Toiminta- ja sääntely-ympäristö	19
Avaintekijät ja riskit	22
Näkymät	22
Kestävä kehitys	26
Osakkeet ja osakepääoma	29
Hallituksen valtuutukset	29
Konsernin henkilöstö	30
Tutkimus ja kehitys	30

Puolivuosikatsauksen taulukot

Lyhennetty konsernin tuloslaskelma	31
Lyhennetty konsernin tase	33
Lyhennetty laskelma konsernin oman pääoman muutoksista	34
Lyhennetty konsernin rahavirtalaskelma	35
Nettovelan muutokset	37
Tunnusluvut	38
Konsernin lyhennetyn osavuosisikatsauksen liitetiedot	39
Tunnuslukujen laskentakaavat	59
Markkinatilanne ja saavutetut sähkön tukkumyyntihinnat	63
Fortumin tuotanto- ja myyntivolyymit	64

Sulkeissa esitetyt luvut viittaavat vertailukauteen eli edellisen vuoden vastaavaan ajanjaksoon, ellei toisin mainita.

Parempi tulos kaikissa liiketoimintasegmenteissä, vahva rahavirta

Huhti–kesäkuu 2019

- Vertailukelpoinen käyttökate (EBITDA) oli 372 (282) miljoonaa euroa, +32 %
- Vertailukelpoinen liikevoitto oli 232 (153) miljoonaa euroa, +52 %
- Liikevoitto oli 184 (256) miljoonaa euroa, -28 %
- Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta oli 461 (24) miljoonaa euroa, josta suurin osa tuli Fortumin osuudesta Uniperin tuloksesta
- Osakekohtainen tulos oli 0,69 (0,24) euroa, josta -0,05 (0,11) euroa liittyi vertailukelpoisuuteen vaikuttaviin eriin ja 0,45 (-) Uniperiin. Vuonna 2018 osakekohtainen myyntivoitto 10 prosentin Hafslund Produksjon -osuuden myynnistä oli 0,09 euroa
- Liiketoiminnan rahavirta oli vahva, yhteensä 740 (361) miljoonaa euroa, ja liittyi pääasiassa saatuihin osinkoihin (229 milj. euroa) sekä selvitettyjen futuurien muutokseen
- Uniper-investoinnin hankintamenolaskelma saatettiin päätökseen

Tammi–kesäkuu 2019

- Vertailukelpoinen käyttökate (EBITDA) oli 918 (820) miljoonaa euroa, +12 %
- Vertailukelpoinen liikevoitto oli 640 (558) miljoonaa euroa, +15 %
- Liikevoitto oli 542 (738) miljoonaa euroa, -27 %
- Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta oli 572 (70) miljoonaa euroa, josta suurin osa tuli Fortumin osuudesta Uniperin tuloksesta
- Osakekohtainen tulos oli 1,07 (0,68) euroa, josta -0,09 (0,18) euroa liittyi vertailukelpoisuuteen vaikuttaviin eriin ja 0,50 (-) Uniperiin. Vuonna 2018 osakekohtainen myyntivoitto 10 prosentin Hafslund Produksjon -osuuden myynnistä oli 0,09 euroa
- Liiketoiminnan rahavirta oli vahva, yhteensä 1 491 (634) miljoonaa euroa. Kasvu johtui pääasiassa selvitettyjen futuurien muutoksesta ja saaduista osingoista

Yhteenveto näkymistä

- Generation-segmentin suojaukset pohjoismaiselle tuotannolle: loppuvuodeksi 2019 noin 80 % hintaan 33 euroa/MWh, ja vuodeksi 2020 noin 60 % hintaan 31 euroa/MWh
- Fortum arvioi investointien ilman yritysostoja olevan noin 600–650 miljoonaa euroa vuonna 2019. Arvio sisältää vuosittaiset kunnossapitoinvestoinnit. Investointien odotetaan pienenevän vuonna 2020

Taloudelliset avainluvut

Milj. euroa	2018	Edelliset 12 kk
Sijoitetun pääoman tuotto, %	6,7	8,4
Vertailukelpoinen nettovelka/käyttökate (EBITDA)	3,6	3,3

Tunnuslukuja

Milj. euroa	II/19	II/18	I-II/19	I-II/18	2018	Edelliset 12 kk
Liikevaihto	1 144	1 087	2 834	2 672	5 242	5 404
Vertailukelpoinen käyttökate (EBITDA)	372	282	918	820	1 523	1 621
Vertailukelpoinen liikevoitto	232	153	640	558	987	1 069
Liikevoitto	184	256	542	738	1 138	942
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	461	24	572	70	38	540
Tulos ennen tuloveroja	652	241	1 076	734	1 040	1 382
Tulos/osake, euroa	0,69	0,24	1,07	0,68	0,95	1,34
Liiketoiminnan rahavirta	740	361	1 491	634	804	1 661
Oma pääoma/osake, euroa			13,93	13,34	13,33	
Korollinen nettovelka (kauden lopussa)			5 422	5 271	5 509	

Fortumin toimitusjohtaja Pekka Lundmark:

”Vuoden 2019 toinen neljännes oli hyvä Fortumille. Kaikkien liiketoimintasegmenttien tulos parani, rahavirta oli vahva ja keskityimme vahvistamaan tasetta edelleen. Saavutetun sähkön hinnan nousu ja vesi- ja ydinvoiman tuotantomäärien kasvu olivat Generation-segmentin tulosparannuksen tärkeimmät tekijät. Russia-segmentin tulosta puolestaan kasvattivat sähkön myyntikatteiden ja kapasiteettimaksujen nousu. Kasvua tukivat vertailukautta pienemmät luottotappiovaraukset.

Useimmilla lämmöntuotantoalueilla sää oli normaalia lämpimämpi, ei kuitenkaan aivan niin lämmin kuin viime vuonna. Vaikka City Solutions -segmentin tulos oli kausiluonteisesti tappiollinen, tulosta kohensivat kasvanut lämmön myynti ja suotuisat sähkön hinnat sekä kierrätys- ja jätehuoltoliiketoiminnan parempi tulos. Consumer Solutions kasvatti tulostaan selvästi jo toisena vuosineljänneksenä peräkkäin heikon viime vuoden jälkeen. Noin puolet parannuksesta oli myyntikatteiden nousun ansiota ja loput tilapäisluonteista.

Toisella vuosineljänneksellä Fortum sai ensimmäistä kertaa osinkoa Uniperiltä. 165 miljoonan euron osinko vaikutti huomattavasti Fortumin kassavirtaan ja 399 miljoonan euron osuus Uniperin tuloksesta paransi selvästi Fortumin nettotulosta ja kasvatti osakekohtaista tulosta 0,45 euroa.

Olemme edelleen vakuuttuneita siitä, että Fortum ja Uniper voivat yhdessä johtaa Euroopan energiajärjestelmän muutosta. Työskentelemällä yhdessä pystymme paremmin vastaamaan energia-alan keskeisimpään haasteeseen, eli varmistamaan vähäpäästöisen ja kohtuuhintaisen energian saatavuuden toimitusvarmuudesta tinkimättä. Kevään aikana Uniperin kanssa käymämme keskustelut vahvistivat näkemystämme entisestään. Uniperin yhtiökokousta ympäröineen kohun jälkeen olemme tavanneet Uniperin työntekijöiden edustajia, johtoryhmän uudet jäsenet sekä hallintoneuvoston. Olen tyytyväinen, että olemme nyt sopineet jatkavamme keskusteluja.

Suomen uusi hallitus esitteli tavoitteensa kesäkuussa ja olen erityisen iloinen siitä, että ohjelmassaan hallitus ilmoittaa sitoutuneensa kunnianhimoiseen ilmastopolitiikkaan. Ohjelma sisältää useita verotukseen liittyviä ehdotuksia, joilla tuetaan päästöjen vähentämistä ja sähköistämistä, mutta myös uusia polttoaineveroja, jotka ovat päällekkäisiä EU:n päästökauppajärjestelmän kanssa. Kuten Ruotsissa, myös Suomessa hallitus ehdottaa jätteenpolttoveron käyttöönottoa. Näkemyksemme mukaan tällainen vero olisi tehoton, eikä sillä olisi kierrätystä ja uudelleen käyttöä lisäävää vaikutusta. Onkin erittäin tärkeää, että veron ulkopuolelle jätetään lajittelussa poistettavat, hyötykäyttöön kelpaamattomat jakeet ja vaaralliset jätteet.”

Taloudellinen tulos

Liikevaihto segmenteittäin

Milj. euroa	II/19	II/18	I-II/19	I-II/18	2018	Edelliset 12 kk
Generation	500	427	1 101	925	1 842	2 018
City Solutions	228	193	633	574	1 110	1 169
Consumer Solutions	346	326	1 015	873	1 759	1 901
Russia	239	228	537	565	1 069	1 041
Muut toiminnot	28	24	54	48	103	109
Nord Poolissa tehtyjen ostojen ja myyntien netotus	-99	-92	-291	-253	-516	-554
<i>Eliminoinnit</i>	-98	-19	-214	-58	-125	-281
Yhteensä	1 144	1 087	2 834	2 672	5 242	5 404

Vertailukelpoinen käyttökate segmenteittäin

Milj. euroa	II/19	II/18	I-II/19	I-II/18	2018	Edelliset 12 kk
Generation	225	182	484	435	763	812
City Solutions	31	23	168	154	310	324
Consumer Solutions	34	26	75	57	110	128
Russia	107	73	242	215	417	444
Muut toiminnot	-25	-22	-50	-40	-78	-88
Yhteensä	372	282	918	820	1 523	1 621

Vertailukelpoinen liikevoitto segmenteittäin

Milj. euroa	II/19	II/18	I-II/19	I-II/18	2018	Edelliset 12 kk
Generation	191	151	414	370	628	672
City Solutions	-15	-21	77	67	135	145
Consumer Solutions	19	11	44	29	53	68
Russia	69	37	168	141	271	298
Muut toiminnot	-32	-26	-63	-49	-99	-113
Yhteensä	232	153	640	558	987	1 069

Liikevoitto segmenteittäin

Milj. euroa	II/19	II/18	I-II/19	I-II/18	2018	Edelliset 12 kk
Generation	148	229	352	507	736	581
City Solutions	-10	-13	84	75	130	139
Consumer Solutions	9	22	3	38	75	40
Russia	69	37	168	142	273	299
Muut toiminnot	-33	-19	-65	-24	-76	-117
Yhteensä	184	256	542	738	1 138	942

Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta

Milj. euroa	II/19	II/18	I-II/19	I-II/18	2018	Edelliset 12 kk
Generation	24	-4	39	-6	-72	-27
City Solutions	3	0	42	43	74	73
Consumer Solutions	0	0	0	0	0	0
Russia	34	26	43	31	36	48
Muut toiminnot	399	2	448	2	0	446
Yhteensä	461	24	572	70	38	540

Huhti-kesäkuu 2019

Fortumin liikevaihto kasvoi 5 % pääasiassa sähkönhintojen nousun seurauksena. Vertailukelpoinen liikevoitto kasvoi 52 %. Tulos parani kaikissa liiketoimintasegmenteissä pääasiassa Generation-segmentin saavutettujen sähkönhintojen nousun sekä vesi- ja ydinvoiman tuotantomäärien nousun ja Russia-segmentin hyvän tulosparannuksen myötä.

Vertailukelpoisuuteen vaikuttavilla erillä oli -48 (103) miljoonan euron vaikutus liikevoittoon johtuen pääasiassa ydinjätehuoltorahastoon liittyvästä oikaisusta. Ydinjätehuoltorahastoon liittyvä oikaisu puolestaan aiheutui Suomen ydinvoimatuotannossa säännöllisin väliajoin tehtävästä teknisestä päivityksestä (liitteet 4 ja 14). Vuoden 2018 vertailukaudella Fortum kirjasi 77 miljoonan euron myyntivoiton Hafslund Produksjonin 10 prosentin osuuden myynnistä.

Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta oli 461 (24) miljoonaa euroa sisältäen Uniperin vuoden 2019 ensimmäisen neljänneksen tuloksen, 384 (-) miljoonaa euroa, sekä vuoden 2019 ensimmäisen puolivuotiskauden osuuden Uniperin käyvän arvon oikaisuun liittyvästä peruutuksesta, yhteensä 15 (-) miljoonaa euroa (liite 6). Uniperin osakkuusyhtiötulos perustuu raportoituun Uniperin omistajille kuuluvaan nettotulokseen sisältäen ei-operatiivisen tuloksen vaikutuksen, esim. johdannaisinstrumenttien käypiin arvoihin arvostus, johon liittyy volatiliteettiä. Ei-operatiivinen tulos vaikutti osakkuusyhtiötulokseen vuoden 2019 toisella neljänneksellä 334 miljoonaa euroa (liite 4). Osaomisteiden ydinvoimayhtiöiden osuus oli 26 (-1) miljoonaa euroa, ja TGC-1:n osuus oli 25 (24) miljoonaa euroa. Uniperin ja TGC-1:n osuudet tuloksesta perustuvat yhtiöiden julkaisemiin vuoden 2019 ensimmäisen neljänneksen osavuositarkastuksiin (liite 11).

Nettorahoituskulut olivat -7 (39) miljoonaa ja sisälsivät 40 miljoonaa euroa liittyen Suomen ydinvoimatuotannossa säännöllisin väliajoin tehtävään tekniseen päivitykseen (liite 14).

Tammi-kesäkuu 2019

Fortumin liikevaihto kasvoi 6 % pääasiassa sähkönhintojen nousun seurauksena. Vertailukelpoinen liikevoitto parani kaikissa liiketoimintasegmenteissä ja kasvoi 15 %. Tulos parani pääasiassa Generation-segmentin saavutettujen sähkönhintojen sekä vesivoiman ja ydinvoiman tuotantomäärien nousun ja Russia-segmentin tulosparannuksen myötä.

Vertailukelpoisuuteen vaikuttavilla erillä oli -98 (180) miljoonan euron vaikutus liikevoittoon johtuen pääasiassa ydinjätehuoltorahastoon liittyvästä oikaisusta sekä suojauslaskennan ulkopuolisten johdannaisten käyvän arvon muutoksista. Ydinjätehuoltorahastoon liittyvä oikaisu puolestaan aiheutui Suomen ydinvoimatuotannossa säännöllisin väliajoin tehtävästä teknisestä päivityksestä (liitteet 4 ja 14). Vuoden 2018 vertailukaudella Fortum kirjasi 77 miljoonan euron myyntivoiton Hafslund Produksjonin 10 prosentin osuuden myynnistä.

Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta oli 572 (70) miljoonaa euroa sisältäen Uniperin vuoden 2018 neljännen neljänneksen ja vuoden 2019 ensimmäisen neljänneksen tuloksen, 433 (-) miljoonaa euroa, sekä vuoden 2019 ensimmäisen puolivuotiskauden osuuden käyvän arvon oikaisuun liittyvästä peruutuksesta,

yhteensä 15 (-) miljoonaa euroa (liite 6). Vuoden ensimmäisellä ja toisella neljänneksellä ei-operatiivinen tulos vaikutti osakkuusyhtiötulokseen 252 miljoonaa euroa (liite 4). Osaomisteisten ydinvoimayhtiöiden osuus oli 41 (-1) miljoonaa euroa, Stockholm Exergin osuus oli 34 (37) miljoonaa euroa ja TGC-1:n osuus 33 (29) miljoonaa euroa.

Nettorahoituskulut olivat 38 (74) miljoonaa euroa ja sisälsivät 40 miljoonaa euroa liittyen Suomen ydinvoimatuotannossa säännöllisin väliajoin tehtävään tekniseen päivitykseen (liite 14).

Tulos ennen tuloveroja oli 1 076 (734) miljoonaa euroa.

Katsauskauden verot olivat 109 (119) miljoonaa euroa. Tuloslaskelman efektiivinen tuloverokanta oli 10,1 % (16,2 %). Vertailukelpoinen efektiivinen tuloverokanta oli 20,9 % (21,0 %), kun osuutta osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta, verovapaita myyntivoittoja, verokantojen muutoksia ja muita merkittäviä kertaluonteisia tuloveroeria ei oteta huomioon (liite 7).

Kauden tulos oli 967 (615) miljoonaa euroa. Osakekohtainen tulos oli 1,07 (0,68) euroa, josta -0,09 (0,18) euroa liittyi vertailukelpoisuuteen vaikuttaviin eriin.

Taloudellinen asema ja rahavirta

Rahavirta

Tammi–kesäkuussa 2019 liiketoiminnan rahavirta oli vahva ja nousi 857 miljoonalla eurolla 1 491 (634) miljoonaan euroon. Kasvu johtui pääasiassa 316 (-290) miljoonan euron muutoksesta selvitettyissä futuureissa Nasdaq Commodities -kauppapaikassa sekä Uniperilta saaduista 165 miljoonan euron osingoista, joiden vaikutusta tasoitti toteutuneiden valuuttakurssierojen -123 miljoonan euron muutos.

Investointien rahavirta oli -46 (-3 959) miljoonaa euroa. Vuoden 2018 vertailukauden luku sisältää Uniperin osakkeiden hankinnan. Käyttöomaisuusinvestoinnit kasvoivat 117 miljoonalla eurolla ja olivat 369 (252) miljoonaa euroa. Pantatut rahavarat pienenivät 498 miljoonalla eurolla, mukaan lukien muutos, joka aiheutui ensimmäisellä neljänneksellä solmitusta vakuusjärjestelysopimuksesta käteispanttin vapauttamiseksi pohjoismaisessa sähköpörssissä. Järjestelyllä oli 310 miljoonan euron positiivinen vaikutus. Vastaavasti rahavirta ennen rahoitusta kasvoi merkittävästi ja oli 1 445 (-3 326) miljoonaa euroa.

Pitkäaikaisten lainojen nostot olivat 2 809 (1 764) miljoonaa euroa ja liittyivät 2,5 miljardin euron joukkovelkakirjalainan liikkeeseenlaskuun Euro Medium Term Note -ohjelmassa sekä 300 miljoonan euron kahdenväliseen lainaan. Joukkovelkakirjalainan tuotot käytettiin Uniperin osakkeiden hankintaa varten otetun 1 750 miljoonan euron lainan sekä 750 miljoonan euron joukkovelkakirjalainan takaisinmaksuun. Pitkäaikaisia lainoja maksettiin yhteensä 2 546 (551) miljoonaa euroa. Likvidit varat kasvoivat 673 (-3 107) miljoonaa euroa.

Saadut osingot olivat yhteensä 229 (53) miljoonaa euroa. Osingoista 165 (-) miljoonaa euroa saatiin Uniperilta 41 (39) miljoonaa euroa Stockholm Exergiltä ja 20 (10) miljoonaa euroa Turun Seudun Energiatuotannolta.

Yhtiön varat ja sijoitettu pääoma

Taseen loppusumma raportointikauden lopussa oli 22 813 miljoonaa euroa (22 409 milj. euroa vuoden 2018 lopussa). Likvidit varat raportointikauden lopussa nousivat 1 297 miljoonaan euroon (584 milj. euroa vuoden 2018 lopussa). Sijoitettu pääoma oli 19 340 miljoonaa euroa (18 170 milj. euroa vuoden 2018 lopussa).

Oma pääoma

Emoyhtiön omistajille kuuluva oma pääoma oli 12 374 miljoonaa euroa (11 841 milj. euroa vuoden 2018 lopussa). Osinko vuodelta 2018 oli 1,10 euroa osakkeelta. Yhtiökokous hyväksyi osingon 26.3.2019, ja osinko maksettiin 4.4.2019. Oman pääoman 533 miljoonan euron kasvu johtui pääasiassa kauden 948 miljoonan euron tuloksesta, kassavirran suojausten käypään arvoon arvostamisen 442 miljoonan euron positiivisesta

vaikutuksesta sekä 170 miljoonan euron positiivisista muuntoeroista. 977 miljoonan euron maksetut osingot osittain tasoittivat kasvua.

Rahoitus

Nettovelka pieneni 186 miljoonalla eurolla ja oli 5 422 miljoonaa euroa (5 509 milj. euroa vuoden 2018 lopussa) sisältäen 1.1.2019 kirjatut 99 miljoonan euron IFRS 16 mukaiset vuokrasopimusvelat. Korolliset velat nousivat 626 miljoonaa euroa, ja likvidit varat kasvoivat 713 miljoonaa euroa. Osinko, yhteensä 977 miljoonaa euroa, maksettiin 4.4.2019.

Raportointikauden lopussa konsernin likvidit varat olivat 1 297 miljoonaa euroa (584 milj. euroa vuoden 2018 lopussa). Likvidit varat sisältävät 133 miljoonaa euroa (317 milj. euroa vuoden 2018 lopussa) PAO Fortumin rahoja ja pankkisaamisia, joiden lasku johtui emoyhtiölle maksetuista 352 miljoonan euron osingoista. Toisen neljänneksen lopussa Fortumilla oli likvidien varojen lisäksi 1 800 (1 800) miljoonaa euroa nostamattomia valmiusluottoja (liite 13).

Fortum laski 19.2.2019 liikkeeseen nimellisarvoltaan 2,5 miljardin euron joukkovelkakirjalainat osana yhtiön Euro Medium Term Note -lainaohjelmaa. Joukkovelkakirjalainat laskettiin liikkeeseen kolmessa erässä seuraavilla maturiteeteilla: 1 000 miljoonaa euroa erääntyy 27.2.2023 ja lainasta maksetaan kiinteä kuponkikorko 0,875 %; 750 miljoonaa euroa erääntyy 27.2.2026 ja lainasta maksetaan kiinteä kuponkikorko 1,625 %; ja 750 miljoonaa euroa erääntyy 27.2.2029 ja lainasta maksetaan kiinteä kuponkikorko 2,125 %. Joukkovelkakirjalainojen tuotot käytettiin Uniperin osakkeiden hankintaa varten otetun 1 750 miljoonan euron lainan takaisinmaksuun ja 750 miljoonan euron joukkovelkakirjalainan takaisinmaksuun, mikä tasapainotti velkojen erääntymisprofiilia. Huhtikuussa 2019 Fortum nosti 300 miljoonan euron kahdenvälisen viisivuotisen lainan.

Konsernin nettorahoituskulut olivat 38 (74) miljoonaa euroa, josta 71 (59) miljoonaa euroa oli nettokorkokuluja. Nettorahoituskuluihin sisältyi Suomen ydinvoimatuotannossa säännöllisin väliajoin tehtävään tekniseen päivitykseen liittyvä 40 miljoonan euron positiivinen vaikutus (liite 14). Korkokuluista 13 miljoonaa euroa liittyy Uniperin osakkeiden hankintaa varten otetun lainan takaisinmaksun jäljellä olevaan jaksotettuun hankintamenuun.

Standard & Poor'sin pitkäaikainen luottoluokitus Fortumille on BBB negatiivisin näkymin. Lyhyen ajan luokitus on tasolla A-2. Kesäkuussa 2019 Fitch Ratings vahvisti, että Fortumin pitkäaikainen luottoluokitus on BBB vakain näkymin, ja nosti lyhyen ajan luokituksen tasolle F2 (aiemmin F3). Vakaa investment grade -tason luokitus on Fortumille ensisijaisen tärkeää.

Tunnuslukuja

Katsauskauden lopussa vertailukelpoisen nettovelan ja käyttökatteen (EBITDA) suhde viimeisen 12 kuukauden ajalta oli 3,3x (3,6x vuoden 2018 lopussa). Tavoitteena on ohjata velkaisuutta nettovelan ja käyttökatteen suhteen nykyiseltä tasolta kohti pitkän aikavälin tavoitetta, joka on noin 2,5x yli suhdannesyklin.

Velkaantumisaste oli 43 % (46 % vuoden 2018 lopussa), ja omavaraisuusaste oli 55 % (54 % vuoden 2018 lopussa). Osakekohtainen oma pääoma oli 13,93 euroa (13,33 euroa vuoden 2018 lopussa). Sijoitetun pääoman tuotto viimeisen 12 kuukauden ajalta oli 8,4 % (6,7 % vuoden 2018 lopussa). Fortumin pitkän aikavälin tavoite sijoitetun pääoman tuotoksi on vähintään 10 % yli suhdannesyklin.

Segmenttikatsaukset

M&A and Solar & Wind Development ja Technology and New Ventures -liiketoimintayksiköt raportoitiin aiemmin Muissa toiminnoissa. Yksiköiden uudelleenjärjestelyn myötä osa toiminnoista siirrettiin olemassa oleviin divisiooniin ja vuoden 2019 alusta johdon raportointi ja segmenttiraportointi on laadittu uuden organisaatorakenteen mukaisesti. Tuulivoimaliiketoiminta raportoidaan osana Generation-segmenttiä ja aurinkovoimaliiketoiminta sekä biopohjaiset ratkaisut osana City Solutions -segmenttiä. Tuuli- ja aurinkovoimatoiminnot Venäjällä raportoidaan edelleen Russia-segmentissä. Uuden organisaatorakenteen mukaan muutetut luvut julkaistiin 19.3.2019.

Generation

Generation-segmentti vastaa Fortumin sähköntuotannosta Pohjoismaissa. Siihen kuuluvat ydinvoima-, vesivoima-, tuulivoima- ja lämpövoimatuotanto, sähköntuotannon optimointi, sähkökauppa, markkina-analyysi sekä globaalisti ydinvoiman asiantuntijapalvelut.

Milj. euroa	II/19	II/18	I-II/19	I-II/18	2018	Edelliset 12 kk
Liikevaihto	500	427	1 101	925	1 842	2 018
- sähkönmyynti	476	417	1 030	907	1 771	1 894
josta sähkön tukkumyynti Pohjoismaissa*	383	346	800	760	1 415	1 455
- muu myynti	24	10	70	18	71	123
Vertailukelpoinen käyttökate (EBITDA)	225	182	484	435	763	812
Vertailukelpoinen liikevoitto	191	151	414	370	628	672
Liikevoitto	148	229	352	507	736	581
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta**	24	-4	39	-6	-72	-27
Vertailukelpoinen sidottu pääoma (kauden lopussa)			6 140	5 908	6 485	
Vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto, %					10,8	11,8
Investoinnit käyttöomaisuuteen ja bruttoinvestoinnit osakkeisiin	63	51	101	98	262	265
Henkilöstön lukumäärä			1 162	1 148	1 091	

* Sähkön tukkumyyntitulot Pohjoismaissa sisältävät vesi-, tuuli- ja ydinvoimatuotannon. Ne eivät sisällä lämpövoimatuotantoa, vähemmistöosuuksia, asiakaskauppaa tai muita ostoja.

** Voimalaitokset rakennetaan usein yhdessä muiden energiantuottajien kanssa, ja omistajat ostavat sähköntuotannon hinnalla, joka vastaa tuotannon kustannuksia korkokuluineen ja tuotantoveroineen. Osuus tuloksesta koostuu pääasiassa IFRS-oikaisista (eli ydinvoimaan liittyvien varojen ja velkojen kirjanpidosta) ja poistojen kirjaamisesta alkuperäisistä kauppahinnan kohdistuksista konsernin taseessa (liite 19 vuoden 2018 tilinpäätöksessä).

Sähköntuotanto energialähteittäin

TWh	II/19	II/18	I-II/19	I-II/18	2018	Edelliset 12 kk
Vesivoima Pohjoismaissa	5,3	5,1	10,2	11,4	19,1	17,9
Tuulivoima Pohjoismaissa	0,1	0,1	0,2	0,1	0,3	0,4
Ydinvoima Pohjoismaissa	5,9	5,6	12,2	11,9	22,8	23,0
Lämpövoima Pohjoismaissa	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,2
Yhteensä	11,3	10,8	22,7	23,6	42,3	41,5

Pohjoismainen myynti

TWh	II/19	II/18	I-II/19	I-II/18	2018	Edelliset 12 kk
Myynti Pohjoismaissa	13,0	12,3	26,3	26,5	48,7	48,5
josta sähkön tukkumyynti Pohjoismaissa*	10,9	10,4	21,8	22,8	40,8	39,8

* Sähkön tukkumyyntivolyymit Pohjoismaissa sisältävät vesi-, tuuli- ja ydinvoimatuotannon. Ne eivät sisällä lämpövoimatuotantoa, vähemmistöosuuksia, asiakaskauppaa tai muita ostoja.

Myyntihinta

EUR/MWh	II/19	II/18	I-II/19	I-II/18	2018	Edelliset 12 kk
Segmentin sähkön tukkumyyntihinta Pohjoismaissa*	35,0	33,1	36,7	33,4	34,6	36,5

* Generation-segmentin sähkön tukkuhinta sisältää vesi-, tuuli- ja ydinvoimatuotannon. Se ei sisällä lämpövoimatuotantoa, vähemmistöosuuksia, asiakaskauppaa tai muita ostoja.

Huhti–kesäkuu 2019

Generation-segmentin kokonaissähköntuotanto Pohjoismaissa kasvoi vesivoiman ja ydinvoiman tuotantomäärien lisääntymisen seurauksena. Liiketoiminnan tulos ja ydinvoimatuotannon käyttöaste olivat hyvällä tasolla. Kokonaissähköntuotannosta 100 % (100 %) oli hiilidioksidipäästötöntä.

Generation-segmentin saavutettu sähkönhinta nousi 1,9 euroa megawattitunnilta eli 6 %. Kasvua vauhdittivat suojaushintojen nousu sekä onnistuneet finanssituotteiden käyttö ja tuotannon optimointi. Sähkön spot-hintatason lasku kuitenkin osittain tasoitti niiden vaikutusta.

Vertailukelpoinen liikevoitto kasvoi 26 %. Tulos parani pääasiassa saavutettujen sähkönhintojen sekä vesivoiman ja ydinvoiman tuotantomäärien nousun sekä ydinjättekustannusten laskun myötä.

Vertailukelpoisuuteen vaikuttavilla erillä, pääasiassa Suomen ydinvoimatuotannossa säännöllisin väliajoin tehtävällä teknisellä päivityksellä, oli -43 (78) miljoonan euron vaikutus liikevoittoon (liitteet 4 ja 14). Vuoden 2018 vertailukaudella Fortum kirjasi 77 miljoonan euron myyntivoiton 10 prosentin Hafslund Produksjon - osuuden myynnistä.

Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta oli 24 (-4) miljoonaa euroa (liite 11).

Kesäkuussa 2019 Posiva päätti aloittaa käytetyn ydinpolttoaineen käsittelyyn tarkoitetun kapselointilaitoksen rakentamisen sekä Onkalo-loppusijoituslaitoksen varustamisen tarvittavilla järjestelmillä. Loppusijoituksen aloittamiseen tarvitaan vielä käyttöluvut.

Tammi–kesäkuu 2019

Generation-segmentin kokonaissähköntuotanto Pohjoismaissa pieneni vesivoiman tuotantomäärien laskun seurauksena ensimmäisellä neljänneksellä. Yleinen liiketoiminnan tulos ja ydinvoimatuotannon käyttöaste olivat hyvällä tasolla. Kokonaissähköntuotannosta 99 % (100 %) oli hiilidioksidipäästötöntä.

Generation-segmentin saavutettu sähkönhinta nousi 3,3 euroa megawattitunnilta eli +10 %. Kasvua vauhdittivat suojaushintojen nousu ja vesivoimatuotannon onnistunut optimointi sekä sähkön spot-hintojen nousu ensimmäisellä neljänneksellä.

Vertailukelpoinen liikevoitto kasvoi 12 % korkeamman saavutetun sähkönhinnan ja jonkin verran kasvaneiden ydinvoiman tuotantomäärien ansiosta. Vesivoiman tuotantomäärien lasku ensimmäisellä neljänneksellä kuitenkin osittain tasoitti positiivista vaikutusta.

Vertailukelpoisuuteen vaikuttavilla erillä, pääasiassa suojauslaskennan ulkopuolisten johdannaisten käyvän arvon muutoksella ja Suomen ydinvoimatuotannossa säännöllisin väliajoin tehtävällä teknisellä päivityksellä, oli -63 (137) miljoonan euron vaikutus liikevoittoon (liitteet 4 ja 14). Vuoden 2018 vertailukaudella Fortum kirjasi 77 miljoonan euron myyntivoiton 10 prosentin Hafslund Produktions -osuuden myynnistä.

Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta oli 39 (-6) miljoonaa euroa (liite 11).

City Solutions

City Solutions -segmentti kehittää kestävästä kaupunkiratkaisuista kasvavaa liiketoimintaa Fortumille. Segmenttiin kuuluvat kaukolämpö ja -kylmä, jätteen energiahyötykäyttö, biopolttoaineet ja muut kiertotalouden ratkaisut sekä aurinkovoiman tuotanto. Segmentillä on liiketoimintaa Pohjoismaissa, Baltiassa, Puolassa ja Intiassa. Segmenttiin kuuluu myös Fortumin 50 %:n omistusosuus Stockholm Exergistä, joka on yhteisyritys ja yhdistellään pääomaosuusmenetelmällä.

Milj. euroa	II/19	II/18	I-II/19	I-II/18	2018	Edelliset 12 kk
Liikevaihto	228	193	633	574	1 110	1 169
- lämmönmyynti	98	85	351	350	604	605
- sähkönmyynti	26	22	81	62	134	153
- jätteiden käsittelyn myynti*	59	47	121	97	211	235
- muu myynti**	45	39	80	64	161	177
Vertailukelpoinen käyttökate (EBITDA)	31	23	168	154	310	324
Vertailukelpoinen liikevoitto	-15	-21	77	67	135	145
Liikevoitto	-10	-13	84	75	130	139
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	3	0	42	43	74	73
Vertailukelpoinen sidottu pääoma (kauden lopussa)			3 792	3 771	3 794	
Vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto, %					5,5	5,7
Investoinnit käyttöomaisuuteen ja bruttoinvestoinnit osakkeisiin	136	55	207	84	242	365
Henkilöstön lukumäärä			2 003	2 043	2 017	

* Jätteiden käsittelyn myynti koostuu jätteiden vastaanottomaksuista ja ympäristörakentamisen palvelumyynnistä.

** Muu myynti koostuu pääasiassa käyttö- ja kunnossapitopalveluista sekä uusiutuotteiden ja polttoaineiden myynnistä.

Lämmönmyynti maittain

TWh	II/19	II/18	I-II/19	I-II/18	2018	Edelliset 12 kk
Suomi	0,7	0,6	2,1	2,3	3,8	3,7
Puola	0,5	0,3	2,0	2,0	3,5	3,4
Norja	0,2	0,2	0,9	1,0	1,6	1,6
Muut maat	0,3	0,3	1,1	1,0	1,9	1,9
Yhteensä	1,8	1,4	6,1	6,3	10,8	10,6

Sähkönmyynti maittain

TWh	II/19	II/18	I-II/19	I-II/18	2018	Edelliset 12 kk
Suomi	0,3	0,2	1,0	0,7	1,4	1,6
Puola	0,1	0,0	0,3	0,2	0,5	0,5
Muut maat	0,2	0,3	0,4	0,6	1,0	0,9
Yhteensä	0,6	0,5	1,7	1,5	2,9	3,1

Huhti–kesäkuu 2019

Lämmönmyynti kasvoi 24 % vuoden 2018 hyvin alhaisista lukemista. Lämpötilat olivat tavallista korkeampia useimmilla kaukolämpöalueilla. Sähkönmyynti kasvoi jonkin verran vuoden 2019 toisella neljänneksellä. Sähkönmyynti ”muut maat” -alueella pieneni, koska Fortum myi suurimman osan Intian aurinkovoimakapasiteetistaan vuoden 2018 toisella neljänneksellä.

Vertailukelpoinen liikevoitto parani 6 miljoonaa euroa. Lämmönmyynnin kasvu sekä kierrätys- ja jätehuoltoliiketoiminnan tulosparannus vahvistivat tulosta. Positiivista tulosvaikutusta tasoittivat polttoainehintojen nousu Suomessa ja hiilidioksidipäästöoikeuksien hintojen nousu Suomen ja Puolan lämmitysliiketoiminnoissa. Vuoden 2018 vertailukaudella Intian aurinkovoimakapasiteetti vaikutti vertailukelpoiseen liikevoittoon.

Vertailukelpoisuuteen vaikuttavilla erillä, pääasiassa myyntivoitoilla sekä suojauslaskennan ulkopuolisten johdannaisten käyvän arvon muutoksella, oli 5 (8) miljoonan euron vaikutus liikevoittoon (liite 4).

Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta oli 3 (0) miljoonaa euroa, josta suurin osa liittyi 3 (3) miljoonan euron osuuteen Turun Seudun Energiatuotannon tuloksesta ja -1 (-4) miljoonan euron osuuteen Stockholm Exergin tuloksesta (liite 11).

Tammi–kesäkuu 2019

Lämmönmyynti laski 3 %. Ensimmäisen neljänneksen vertailukautta selvästi lämpimämpi sää heikensi myyntiä, mutta hieman kylmempi sää toisella neljänneksellä osittain tasoitti negatiivista vaikutusta. Sähkönmyynti Suomessa kasvoi 41 % ensimmäisellä neljänneksellä, kun sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitosten käyttökertoimet kasvoivat. Sähkönmyynti ”muut maat” -alueella pieneni ensimmäisellä ja toisella neljänneksellä, koska Fortum myi suurimman osan Intian aurinkovoimakapasiteetistaan vuoden 2018 toisella neljänneksellä.

Vertailukelpoinen liikevoitto kasvoi 15 % pääasiassa kierrätys- ja jätehuoltoliiketoiminnan sekä Norjan lämmitys- ja jäähdystystoiminnan tulosparannusten seurauksena. Vertailuvuoden 2018 ensimmäisellä ja toisella neljänneksellä Intian aurinkovoimakapasiteetti vaikutti vertailukelpoiseen liikevoittoon.

Vertailukelpoisuuteen vaikuttavilla erillä, pääasiassa myyntivoitoilla sekä suojauslaskennan ulkopuolisten johdannaisten käyvän arvon muutoksella, oli 7 (8) miljoonan euron vaikutus liikevoittoon (liite 4).

Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta oli 42 (43) miljoonaa euroa, josta suurin osa liittyi 34 (37) miljoonan euron osuuteen Stockholm Exergin tuloksesta (liite 11).

Consumer Solutions

Consumer Solutions -segmentti kattaa sähkö- ja kaasutuotteiden vähittäismyynnin Pohjoismaissa ja Puolassa, mukaan lukien asiakaspalvelun, laskutuksen sekä perinnän. Fortum on Pohjoismaiden suurin sähkön vähittäismyyjä, ja yhtiöllä on noin 2,4 miljoonaa asiakasta ja useita eri tuotemerkkejä Suomessa, Ruotsissa, Norjassa ja Puolassa. Consumer Solutions tarjoaa sähkötuotteita sekä niihin liittyviä lisäarvopalveluja ja digitaalisia kuluttajaratkaisuja.

Milj. euroa	II/19	II/18	I-II/19	I-II/18	2018	Edelliset 12 kk
Liikevaihto	346	326	1 015	873	1 759	1 901
- sähkönmyynti	305	278	903	760	1 547	1 690
- muu myynti	41	48	112	112	212	212
Vertailukelpoinen käyttökate (EBITDA)	34	26	75	57	110	128
Vertailukelpoinen liikevoitto	19	11	44	29	53	68
Liikevoitto	9	22	3	38	75	40
Vertailukelpoinen sidottu pääoma (kauden lopussa)			512	645	648	
Investoinnit käyttöomaisuuteen ja bruttoinvestoinnit osakkeisiin	13	12	27	21	47	53
Henkilöstön lukumäärä			1 434	1 485	1 399	

Myynti

TWh	II/19	II/18	I-II/19	I-II/18	2018	Edelliset 12 kk
Sähkö	6,0	5,9	16,0	16,5	30,3	29,8
Kaasu*	0,8	0,7	2,1	2,2	4,1	4,0

* Ei sisällä tukkumyymiä.

Asiakkaiden määrä

Tuhatta*	II/19	II/18	2018
Sähkö	2 390	2 460	2 440
Kaasu	40	20	30
Yhteensä	2 430	2 480	2 470

* Pyöristettynä lähimpään 10 000:een.

Huhti-kesäkuu 2019

Sähkönmyyntivolyymi kasvoi 2 %. Markkinahintojen nousu oli merkittävin liikevaihdon 6 %:n kasvua vauhdittanut tekijä. Kilpailu oli edelleen kovaa ja asiakasvaihuvuus suurta Pohjoismaissa.

Vertailukelpoinen liikevoitto kasvoi 73 % myyntikatteiden nousun myötä. Katteet paranivat, koska markkinaolosuhteet olivat edelleen suotuisat toisella neljänneksellä ja koska tuotekatteet paranivat tietyissä asiakassegmenteissä ja tuotevalikoimissa. Osa kannattavuuden paranemisesta on tilapäistä.

Vertailukelpoisuuteen vaikuttavilla erillä, pääasiassa suojauslaskennan ulkopuolisten johdannaisten käyvän arvon muutoksella, oli -9 (10) miljoonan euron vaikutus liikevoittoon (liite 4).

Tammi–kesäkuu 2019

Sähkönmyyntivolyymi laski 3 % pääasiassa asiakasmäärän hienoisen laskun ja ensimmäisen neljänneksen lämpimämmän sään seurauksena. Markkinahintojen nousu etenkin vuoden ensimmäisellä neljänneksellä oli merkittävin liikevaihdon kasvua vauhdittanut tekijä.

Vertailukelpoinen liikevoitto kasvoi 52 % pääasiassa myyntikatteiden nousun myötä. Kasvu oli seurausta ensimmäisen vuosipuoliskon suotuisista markkinaolosuhteista, jotka paransivat tiettyjen asiakasliiketoiminnan tuotteiden kannattavuuden tilapäisesti sekä katteiden paranemisesta tietyissä tuotevalikoimissa ja asiakassegmenteissä.

Vertailukelpoisuuteen vaikuttavilla erillä, pääasiassa suojauslaskennan ulkopuolisten johdannaisten käyvän arvon muutoksella, oli -41 (9) miljoonan euron vaikutus liikevoittoon (liite 4).

Russia

Russia-segmentti koostuu sähkön ja lämmön tuotannosta ja myynnistä Venäjällä. Segmentti sisältää myös Fortumin yli 29 prosentin omistusosuuden TGC-1:ssä. TGC-1 on osakkuusyhtiö, joka yhdistellään pääomaosuusmenetelmällä.

Milj. euroa	II/19	II/18	I-II/19	I-II/18	2018	Edelliset 12 kk
Liikevaihto	239	228	537	565	1 069	1 041
- sähkönmyynti	217	195	465	443	872	894
- lämmönmyynti	22	33	70	121	193	142
- muu myynti	1	0	1	1	4	4
Vertailukelpoinen käyttökate (EBITDA)	107	73	242	215	417	444
Vertailukelpoinen liikevoitto	69	37	168	141	271	298
Liikevoitto	69	37	168	142	273	299
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	34	26	43	31	36	48
Vertailukelpoinen sidottu pääoma (kauden lopussa)			3 084	2 986	2 789	
Vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto, %					10,3	11,7
Investoinnit käyttöomaisuuteen ja bruttoinvestoinnit osakkeisiin	14	22	19	40	117	96
Henkilöstön lukumäärä			2 937	3 427	2 941	

Sähkön- ja lämmöntuotanto Venäjällä

TWh	II/19	II/18	I-II/19	I-II/18	2018	Edelliset 12 kk
Sähköntuotanto Venäjällä	6,9	6,7	15,2	15,0	29,6	29,8
Lämmöntuotanto Venäjällä	2,7	3,7	9,6	12,4	20,4	17,6

Fortumin keskeiset sähkön kapasiteetin ja kaasun hinnat Venäjällä

	II/19	II/18	I-II/19	I-II/18	2018	Edelliset 12 kk
Sähkön spot-hinta (markkinahinta) Uralin alueella, RUB/MWh	1 151	1 004	1 140	1 008	1 043	1 109
Keskimääräinen säännelty kaasun hinta Uralin alueella, RUB/1000 m ³	3 883	3 755	3 883	3 755	3 801	3 883
Keskimääräinen kapasiteettihinta CCS ja muut, tRUB/MW/kk* **	142	137	152	147	148	150
Keskimääräinen kapasiteettihinta CSA, tRUB/MW/kk**	996	957	1 097	1 054	1 075	1 096
Keskimääräinen kapasiteettihinta, tRUB/MW/kk	563	539	621	600	609	620
Fortumin saavuttama sähkön hinta Venäjällä, RUB/MWh	1 976	1 803	1 990	1 840	1 888	1 964
Fortumin saavuttama sähkön hinta Venäjällä, EUR/MWh***	27,2	24,4	26,8	25,7	25,6	26,1

* Sisältää forced mode -statuksen kapasiteettimaksut, säänneltyt tariffit ja kahdenväliset sopimukset.

** Kapasiteettivolymille maksetut kapasiteettihinnat, pois lukien suunnittelemtomat seisokit, huollot ja oma käyttö.

*** Muunnettu käyttämällä keskimurssia.

Huhti–kesäkuu 2019

Sähköntuotanto kasvoi, kun tarjonnan ja kysynnän tasapaino parani Tjumenin alueen sähkömarkkinoilla. Lämmöntuotanto pieneni, koska Tšeljabinskin lämmönjakelutoiminta ja joitakin lämpökattiloita siirrettiin Yustek-yhteisyritykselle marraskuussa 2018. Myös lämpimämpi sää Tšeljabinskin ja Tjumenin alueilla vaikutti lämmön tuotantomääriin.

Liikevaihto kasvoi sähkönhintojen nousun ja Nyagan 2:n CSA-maksujen (Capacity Supply Agreement, takuuhinta) kasvun myötä. Kasvua osittain tasoitti lämmönmyynnin lasku, joka johtui Tšeljabinskin lämmönjakelutoiminnan siirrosta Yustek-yhteisyritykselle sekä lämpimämmästä säästä Tšeljabinskin ja Tjumenin alueilla.

Vertailukelpoinen liikevoitto kasvoi 86 %. Kasvua tukivat selvästi pienemmät luottotappiovaraukset, suuremmat sähkön myyntikatteet sekä saatujen CSA-maksujen kasvu. Saatujen CSA-maksujen nousu liittyi Nyagan 2:n CSA-maksujen kasvuun maksujakson viimeisinä vuosina vuoden 2018 kolmannelta neljänneksestä alkaen sekä käytettävyyden paranemiseen. Venäjän ruplan kurssimuutoksen vaikutus oli 2 miljoonaa euroa.

Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta oli 34 (26) miljoonaa euroa, josta suurin osa liittyi 25 (24) miljoonan euron osuuteen TGC-1:n tuloksesta ja 9 (3) miljoonan euron osuuteen Tšeljabinskin ja Tjumenin Yustek-yhteisyritysten tuloksesta (liite 11).

Tammi–kesäkuu 2019

Sähköntuotanto kasvoi, kun tarjonnan ja kysynnän tasapaino parani Tjumenin alueen sähkömarkkinoilla. Lämmöntuotanto pieneni, koska Tšeljabinskin lämmönjakelutoiminta ja joitakin lämpökattiloita siirrettiin Yustek-yhteisyritykselle ja sää oli lämpimämpi Tšeljabinskin ja Tjumenin alueilla.

Liikevaihto laski, mikä johtui ruplan kurssin heikkenemisestä ja Tšeljabinskin lämmönjakelutoiminnan siirtämisestä Yustek-yhteisyritykselle sekä lämmöntuotannon laskusta Tšeljabinskin ja Tjumenin lämpimämmän sään seurauksena. Sähkönhintojen nousu ja Nyagan 2:n CSA-maksujen kasvu osittain tasoitti negatiivista vaikutusta.

Vertailukelpoinen liikevoitto kasvoi 19 %. Kasvua tukivat suuremmat sähkön myyntikatteet ja pienemmät luottotappiovaraukset sekä saatujen CSA-maksujen kasvu. Positiivista vaikutusta osittain tasoitti Tšeljabinskin lämmönjakelutoiminnan siirtäminen Yustek-yhteisyritykselle. Yustek-yhteisyritykselle siirretyillä liiketoiminnoilla

oli marginaalinen vaikutus vuoden 2018 vertailukelpoiseen liikevoittoon Venäjällä. Saatujen CSA-maksujen nousu liittyi Nyagan 2:n CSA-maksujen kasvuun maksujakson viimeisinä vuosina vuoden 2018 kolmannelta neljänneksestä alkaen. Venäjän ruplan kurssimuutoksen vaikutus oli -6 miljoonaa euroa.

Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta oli 43 (31) miljoonaa euroa, josta suurin osa liittyi 33 (29) miljoonan euron osuuteen TGC-1:n tuloksesta ja 9 (3) miljoonan euron osuuteen Yustek-yhteisyrityksen tuloksesta (liite 11).

Other Operations

Muut toiminnot -segmenttiin kuuluvat konsernitoiminnot, teknologia ja innovaatio, sisäiset ja ulkoiset kehityshankkeet, tutkimus ja kehitys sekä Fortumin osakeomistus Uniperissa, joka on konsolidoitu Fortum-konserniin osakkuusyhtiönä 30.6.2018 alkaen (liite 6).

Milj. euroa	II/19	II/18	I-II/19	I-II/18	2018	Edelliset 12 kk
Liikevaihto*	28	24	54	48	103	109
Vertailukelpoinen käyttökate (EBITDA)	-25	-22	-50	-40	-78	-88
Vertailukelpoinen liikevoitto	-32	-26	-63	-49	-99	-113
Liikevoitto	-33	-19	-65	-24	-76	-117
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	399	2	448	2	0	446
Vertailukelpoinen sidottu pääoma (kauden lopussa)			4 287	3 777	4 023	
Investoinnit käyttöomaisuuteen ja bruttoinvestoinnit osakkeisiin	7	3 728	14	3 746	4 003	271

* Lähinnä sisäistä myyntiä.

Uniper-investointi ja hankintamenolaskelma

Uniperin 3 968 miljoonan euron hankintameno ja hankintaan liittyvät välittömät kustannukset raportoidaan kohdassa "Osuudet osakkuus- ja yhteisyrityksissä". Hankintamenolaskelma saatettiin päätökseen vuoden 2019 toisella neljänneksellä. Hankintamenolaskelmassa käytettiin lähtökohtana Uniperin tasetta 30.6.2018, mutta hankittuihin varoihin ja velkoihin tehtiin yhteensä 613 miljoonan euron käyvän arvon oikaisu. Fortumin osuus Uniperin taseen 930 miljoonan euron liikearvosta on oikaistu hankituista nettovaroista, koska liikearvo ei ole IFRS-standardien mukainen yksilöitävissä oleva omaisuuserä. Mahdolliset Uniperin tulevaisuudessa kirjaamat liikearvon alakirjaukset, jotka kohdistuvat 30.6.2018 olemassa olleeseen liikearvoon peruutetaan Fortumin osuudessa osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta. Käyvän arvon oikaisu, yhteensä 613 miljoonaa euroa liittyy pääosin poliittisiin riskeihin ja riskeihin sääntely-ympäristössä, joista syntyvä epävarmuus on huomioitu tiettyjen energiantuotannossa käytettävien omaisuuserien käyvissä arvoissa. Käyvän arvon oikaisu peruutetaan "Osuuksissa osakkuus- ja yhteisyrityksistä" 20 vuoden kuluessa, 30 miljoonaa euroa vuosittain. Vuoden toisella neljänneksellä Fortumin osuus Uniperin tuloksesta sisältää vuoden 2019 ensimmäisen puolivuotiskauden osuuden käyvän arvon oikaisuun liittyvästä peruutuksesta, yhteensä 15 miljoonaa euroa. Jos Uniper raportoi negatiivisia tulosvaikutuksia näihin omaisuuseriin liittyen, Fortum arvioi, täytyykö negatiivinen tulosvaikutus peruuttaa käyvän arvon oikaisua käyttäen (liitteet 6 ja 11).

Fortumin osuus Uniperin tuloksesta raportoidaan neljännesvuoden viiveellä mahdollisine oikaisuineen, koska Uniper julkaisee osavuositarkastuksensa myöhemmin kuin Fortum. Fortumin tammi–kesäkuun 2019 osavuositarkastus sisältää Fortumin osuuden Uniperin vuoden 2018 neljännen neljänneksen sekä vuoden 2019 ensimmäisen neljänneksen tuloksesta (liite 6). Uniper julkistaa tammi–kesäkuun 2019 tuloksensa 8.8.2019.

Uniperin varsinainen yhtiökokous pidettiin 22.5.2019. Yhtiökokous hyväksyi ehdotetun 0,90 euron osingon osaketta kohti, mikä Fortumin osalta vastaa 165 miljoonan euron saatua osinkoa.

Huhti–kesäkuu 2019

Vertailukelpoista liikevoittoa laski pääasiassa Business Technology -organisaation kulujen kasvu, joka sisälsi sisäisiä ja ulkoisia hankkeita.

Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta oli yhteensä 399 (2) miljoonaa euroa (liite 11), joka koostuu Fortumin 384 (-) miljoonan euron osuudesta Uniperin vuoden 2019 ensimmäisen neljänneksen tuloksesta sekä vuoden 2019 ensimmäisen puolivuotiskauden osuuden Uniperin käyvän arvon oikaisuun liittyvästä hankintamenolaskelman mukaisesta peruutuksesta, yhteensä 15 (-) miljoonaa euroa (liite 6). Osakkuusyhtiötulokseen sisältyi vuoden 2019 toisella neljänneksellä 334 miljoonan euron ei-operatiivinen tulos (liite 4).

Tammi–kesäkuu 2019

Vertailukelpoista liikevoittoa laski pääasiassa Business Technology -organisaation kulujen kasvu, joka sisälsi sisäisiä ja ulkoisia hankkeita.

Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta oli yhteensä 448 (2) miljoonaa euroa (liite 11), joka koostuu Fortumin 433 (-) miljoonan euron osuudesta Uniperin vuoden 2018 neljännen neljänneksen ja vuoden 2019 ensimmäisen neljänneksen tuloksesta sekä vuoden 2019 ensimmäisen puolivuotiskauden osuuden Uniperin käyvän arvon oikaisuun liittyvästä hankintamenolaskelman mukaisesta peruutuksesta, yhteensä 15 (-) miljoonaa euroa (liite 6). Osakkuusyhtiötulokseen sisältyi vuoden 2019 ensimmäisellä ja toisella neljänneksellä 252 miljoonan euron ei-operatiivinen tulos (liite 4).

Investoinnit käyttöomaisuuteen ja osakkeisiin sekä käyttöomaisuuden ja osakkeiden myynnit

Investoinnit käyttöomaisuuteen ja osakkeisiin vuoden 2019 toisella neljänneksellä olivat 234 (3 868) miljoonaa euroa (liite 6). Investoinnit käyttöomaisuuteen olivat 226 (122) miljoonaa euroa (liite 4). Investoinnit osakkeisiin vuonna 2018 koostuivat pääasiassa Uniperin osakkeiden ostosta.

Fortum suunnittelee ottavansa käyttöön uutta sähkön- ja lämmöntuotantokapasiteettia ja suorittavansa perusparannuksia olemassa oleviin laitoksiin seuraavasti:

	Tyyppi	Sähköntuotanto- kapasiteetti, MW	Lämmöntuotanto- kapasiteetti, MW	Toimitus alkoi/alkaa
Generation				
Vesivoimaloita Suomessa ja Ruotsissa	Vesivoima	~15		2019
Sørfjord, Norja	Tuuli	97		IV/2019
Kalax, Suomi	Tuuli	90		I/2021
City Solutions				
Zabrze, Puola	CHP	75	145	1.4.2019
Kivenlahti, Suomi	Bio HOB*		58	2020
Suomenoja, Suomi	Lämpöpumppu		20	2021
Pavagada 2, Intia	Aurinko	250		III/2019
Rajasthan, Intia	Aurinko	250		IV/2020
Russia				
Aurinko**	Aurinko	116		2021-2022

* Biopolttoainekäyttöinen lämpökattila (HOB, heat-only boiler).

** Edellyttää erillistä investointipäätöstä.

Generation

Fortum osallistuu 1 600 megawatin Olkiluoto 3 (OL3) -ydinvoimalaitosyksikön rakentamiseen Suomessa Teollisuuden Voima (TVO) -omistusosuutensa kautta. OL3-ydinvoimalaa rahoitetaan ulkoisilla lainoilla, osakeanneilla ja osakaslainoilla TVO:n osakkeenomistajien välisten osakassopimusten perusteella. Fortum omistaa 25 % OL3-ydinvoimalaitosyksiköstä ja on sitoutunut rakentamisen rahoitukseen omistusosuutensa suhteessa. Katsauskauden lopussa Fortumin saatavat OL3:n osalta olivat 170 miljoonaa euroa. Fortumin jäljellä oleva sitoumus OL3-yksikköön oli 63 miljoonaa euroa. Suomen hallitus myönsi OL3:lle käyttöluvan maaliskuussa 2019. Laitoksen toimittava AREVA-Siemens-yhteenliittymä päivitti käyttönoton aikataulun heinäkuussa 2019, jonka mukaan mukaan Olkiluoto 3:n säännöllinen sähköntuotanto alkaa heinäkuussa 2020 (liite 18).

Toukokuussa 2019 Fortum ilmoitti, että Fortum ja Skellefteå Kraft järjestävät uudelleen Ruotsissa sijaitsevien Solbergin ja Blaikenin tuulipuistojensa yhteisomistuksen. Ehdotetun sopimuksen myötä Solbergin 76 megawatin tuulipuisto siirtyisi kokonaan Fortumin omistukseen ja Blaikenin 248 megawatin tuulipuisto Skellefteå Kraftin omistukseen. Ehdotetulla järjestelyllä olisi vain vähäinen vaikutus Fortumin kassavirtaan ja tulokseen. Omistusjärjestelyjen odotetaan toteutuvan vuoden 2019 kolmannen vuosineljänneksen alussa.

Toukokuussa 2019 Fortum päätti rakentaa 90 megawatin tuulivoimapuiston Närpiöön. Kalaxin tuulivoimapuistoon rakennetaan 21 voimalaa, joiden kokonaisteho on 90,3 megawattia ja vuosituotanto yli 0,3 terawattituntia. Kalaxin tuulivoimapuisto hyväksyttiin Suomen uusiutuvan energian kansalliseen preemiojärjestelmään maaliskuussa 2019. Kalaxin tuulivoimapuisto saa tukea 2,87 euroa megawattitunnilta, jos sähkön markkinahinta on alle 30 euroa megawattitunnilta. Hankkeen investointikustannus on noin 90 miljoonaa euroa. Tuulivoimapuisto arvioidaan otettavan käyttöön viimeistään vuoden 2021 ensimmäisellä neljänneksellä.

Fortum osti 1.1.2019 kaikki jäljellä olleet TVO:n C-osakkeet, jotka oikeuttavat sähköntuotantoon Meri-Porin lauhdevoimalaitoksessa. Fortumin oikeus Meri-Porin laitoksen sähköntuotantoon nousi 67 %:sta 100 %:iin. Meri-Porin voimalaitosta käytetään pääasiassa Fingridin kapasiteettivarantona sekä varakapasiteettina.

Norjassa Fortum rakentaa Sørjordiin 97 megawatin tuulipuistoa, joka on tarkoitus ottaa käyttöön vuoden 2019 neljännellä neljänneksellä.

City Solutions

Toukokuussa 2019 Fortum ilmoitti suunnittelevansa uuden 20 megawatin lämpöpumppuyksikön rakentamista Espoon Suomenojan voimalaitokselle. Uusi yksikkö tuottaa hiilineutraalia kaukolämpöä ja korvaa fossiilisilla polttoaineilla tuotettua lämmöntuotantoa. Yksikkö otetaan käyttöön suunnitelman mukaan keväällä 2021, ja vuonna 2022 se nostaa yhdessä Kivenlahden biopolttoainekäyttöisen lämpökattilan kanssa Espoon kaukolämmöntuotannon hiilineutraalin osuuden yli 50 prosenttiin. Lopullinen investointipäätös yksikön rakentamisesta tehdään vuoden 2019 aikana. Investoinnin arvo on noin 8 miljoonaa euroa.

Maaliskuussa 2019 Fortum ilmoitti voittaneensa Solar Energy Corporation of Indialta oikeuden rakentaa 250 megawatin aurinkovoimaprojekti Rajasthaniin Intiaan. Voimalaitoksen käytön odotetaan alkavan vuoden 2020 neljännellä neljänneksellä.

Kesäkuussa 2018 Fortum voitti oikeuden rakentaa 250 megawatin aurinkovoimalaitoksen Pavagadan aurinkopuistoon Intian Karnatakaan. Investoinnin arvioidaan olevan noin 160 miljoonaa euroa. Voimalaitoksen käytön odotetaan alkavan vuoden 2019 kolmannella neljänneksellä.

Kesäkuussa 2018 Fortum allekirjoitti sopimuksen, jolla se myi 54 prosentin osuuden aurinkovoimayhtiöstään UK Climate Investmentsille (40 %) ja Elite Alfred Bergille (14 %). Kaupan kohteena olevalla yhtiöllä on neljä toiminnassa olevaa aurinkovoimalaitosta Intiassa. Huhtikuussa 2019 Elite Alfred Berg käytti optiotaan ostaa 2 %:n lisäosuuden Fortumilta.

Vuonna 2015 Fortum päätti rakentaa uuden yhteistuotantolaitoksen Puolan Zabrzeen. Laitoksessa käytetään ensisijaisesti jäteperäistä polttoainetta ja hiiltä, mutta myös muita polttoainesekeitä voidaan käyttää. Uusi laitos korvaa nykyiset hiilivoimalat Zabrzessa ja Bytomissa. Sen tuotantokapasiteetti on 145 megawattia lämpöä ja 75 megawattia sähköä. Laitoksen käyttöönotto viivästyi jonkin verran alkuperäisestä suunnitelmasta, ja kaupallinen toiminta alkoi 1.4.2019.

Russia

Huhtikuussa 2019 Venäjän energiaministeriö valitsi Fortumin ja energianmyyntiyhtiö Vostokin 50/50 yhteisyrityksen toimitusvelvolliseksi sähkönmyyjäksi 1,5 miljoonalle asiakkaalle Tšeljabinskin alueella 1.7.2019 alkaen. Päätös tehtiin maaliskuussa 2019 pidetyn huutokaupan perusteella. Yhteisyritys sitoutui huutokaupassa maksamaan Chelyabenergosbytin 4,8 miljardin ruplan eli noin 66 miljoonan euron velat kokonaisuudessaan. Velanmaksu rahoitettiin suurimmaksi osaksi lainarahoituksella, joten kauppa edellytti Fortumilta rajallista pääomasijoitusta. Kaupan taloudellista vaikutusta Fortumille pienensi merkittävästi se, että Fortum oli yhtiön suurin yksittäinen velkoja noin 11 miljoonan euron osuudella velasta.

Kesäkuussa 2019 Fortum voitti Venäjän valtion uusiutuvan energian huutokaupassa oikeuden rakentaa 5,6 megawattia takuuhintaista aurinkovoimakapasiteettia. Kesäkuussa 2018 Fortum voitti oikeuden rakentaa 110 megawattia aurinkovoimaa. Voimalaitokset otetaan käyttöön vuosina 2021 ja 2022.

Kesäkuussa 2018 Fortumin ja Rusnanon sijoitusrahasto (Fortumin osuus 50 %) voitti CSA-huutokaupassa oikeuden rakentaa 823 megawattia tuulivoimakapasiteettia käyttöönotettavaksi vuosina 2019–2023. Vuoden 2018 neljännellä neljänneksellä sijoitusrahasto päätti 100 megawatin tuulivoimainvestoinnista, jossa sähköntuotannon on tarkoitus alkaa vuoden 2020 ensimmäisellä puoliskolla.

Kesäkuussa 2017 Fortumin ja Rusnanon sijoitusrahasto voitti CSA-huutokaupassa oikeuden rakentaa 1 000 megawattia tuulivoimakapasiteettia käyttöönotettavaksi vuosina 2018–2022. Lokakuussa 2017 ja lokakuussa 2018 sijoitusrahasto päätti investoinneista 50 megawatin ja 200 megawatin tuulipuistoihin. Sähköntuotanto 50 megawatin tuulipuistossa alkoi 1.1.2019. Tuotannon 200 megawatin tuulipuistossa on tarkoitus alkaa vuoden 2020 ensimmäisellä puoliskolla.

Fortumin sekä Fortumin ja Rusnanon sijoitusrahaston vuosina 2017, 2018 ja 2019 voittamiin uusiutuvan energian kapasiteetteihin liittyvät investointipäätökset tehdään tapauskohtaisesti. Fortumin sijoittama oma pääoma on enintään 15 miljardia ruplaa. Pitkällä aikavälillä Fortum pyrkii ylläpitämään kevyttä taserakennetta mahdollisten kumppanuuksien ja muiden yhteistyömuotojen avulla.

Toiminta- ja sääntely-ympäristö

Pohjoismaat

Alustavien tilastotietojen mukaan Pohjoismaissa kulutettiin sähköä 88 (88) terawattituntia vuoden 2019 toisella neljänneksellä. Lämpötilat olivat lähellä pitkän ajan keskiarvoa, ja teollinen kysyntä pysyi lähes ennallaan. Sähkönkulutus Pohjoismaissa tammi–kesäkuussa 2019 oli 204 (209) terawattituntia, kun talvikuukausien tavallista leudompi sää vähensi sähkön kysyntää.

Vuoden 2019 alussa Pohjoismaiden vesivarannot olivat 74 TWh eli 10 TWh pitkän ajan keskiarvoa pienemmät ja 8 TWh pienemmät kuin vuotta aikaisemmin. Vuoden 2019 toisen neljänneksen lopussa vesivarannot olivat 90 TWh eli 6 TWh pitkän aikavälin keskiarvoa suuremmat ja 14 TWh edellisvuotta suuremmat. Huhtikuussa 2019 Norjan vesi- ja energiavirasto (NVE) tarkisti maan varantotilastoja. Raportoidut viitetasot ja historialliset poikkeamat on päivitetty vastaavasti.

Vuoden 2019 toisella neljänneksellä sähkön keskimääräinen systeemihinta Nord Poolissa oli 35,6 (39,0) euroa/MWh. Keskimääräinen sähkön aluehinta oli 37,4 (42,0) euroa/MWh Suomessa ja 33,0 (38,5) euroa/MWh Ruotsissa (SE3-alue, Tukholma). Vuoden 2019 ensimmäisen puoliskon sateinen ja leuto sää

kasvatti vesivarantoja nopeasti, mikä puolestaan aiheutti painetta alentaa pohjoismaista spot-hintaa. Lisäksi kaasun hintojen lasku piti Manner-Euroopan spot-markkinat vakaina huolimatta hiilidioksidin hinnan merkittävästä noususta. Tammi–kesäkuussa 2019 sähkön keskimääräinen systeemihinta Nord Poolissa oli 41,2 (38,8) euroa/MWh. Keskimääräinen sähkön aluehinta oli 42,4 (42,0) euroa/MWh Suomessa ja 39,7 (38,8) euroa/MWh Ruotsissa (SE3-alue, Tukholma).

Saksassa keskimääräinen spot-hinta vuoden 2019 toisella neljänneksellä laski marginaalisesti 35,8 (36,0) euroon/MWh. Tammi–kesäkuussa 2019 keskimääräinen spot-hinta Saksassa oli 38,3 (35,7) euroa/MWh.

CO₂-päästöoikeuksien (EUA = EU Emission Allowance) markkinahinta nousi toisen neljänneksen alun 22 eurosta 26 euroon tonnilta vuoden 2019 toisen neljänneksen lopussa.

Venäjä

Fortum toimii Länsi-Siperiassa pääasiassa Tjumenin ja Hanti-Mansian alueilla, joilla teollinen tuotanto on keskittynyt öljyyn ja kaasuun, sekä Uralilla metalliteollisuuteen keskittyneellä Tšeljabinskin alueella. Venäjän markkinat on jaettu kahteen hintavyöhykkeeseen, ja Fortum toimii hintavyöhykkeellä 1 (Venäjän Euroopan puoleinen alue ja Uralin alue).

Alustavien tilastotietojen mukaan Venäjän sähkönkulutus vuoden 2019 toisella neljänneksellä oli 244 (241) TWh. Vastaava luku hintavyöhykkeellä 1 oli 186 (185) TWh. Tammi–kesäkuussa 2019 sähkönkulutus oli 523 (530) TWh Venäjällä ja 406 (406) TWh hintavyöhykkeellä 1.

Vuoden 2019 toisella neljänneksellä keskimääräinen sähkön spot-hinta (kapasiteettihinta pois lukien) nousi 12 prosenttia ja oli 1 334 (1 191) ruplaa/MWh hintavyöhykkeellä 1. Spot-hinta Uralin alueella nousi 15 % ja oli 1 151 (1 004) ruplaa/MWh. Tammi–kesäkuussa 2019 keskimääräinen sähkön spot-hinta (kapasiteettihinta pois lukien) oli 1 321 (1 189) ruplaa/MWh hintavyöhykkeellä 1 ja 1 140 (1 008) ruplaa/MWh Uralin alueella.

Tarkemmat markkinatiedot on esitetty taulukoissa katsauksen lopussa (sivut 63-65).

Sääntely-ympäristö

Sopimusta EU:n pitkän aikavälin ilmastotavoitteesta lykättiin

Euroopan neuvosto ei päässyt kesäkuussa 2019 sopimukseen vuoden 2050 ilmastotavoitteesta, mutta suurin osa jäsenvaltioista tukee vuoden 2050 tavoitetta ilmastoneutraaliudesta. Vain Puola, Unkari, Tšekin tasavalta ja Viro vastustavat tavoitetta. Pariisin ilmastosopimuksen mukaisesti EU:n on toimitettava pitkän aikavälin strategiansa YK:n ilmastonsuojelun puitesopimuksen (UNFCCC) sihteeristölle vuoteen 2020 mennessä. Asia on todennäköisesti EU-johtajien lokakuun huippukokouksen esityslistalla. Kun vuoden 2050 tavoite on hyväksytty, seuraavalta komissiolta odotetaan ehdotuksia EU:n välitavoitteista ja politiikoista vuosille 2030–2050.

Fortum kannustaa EU:ta hyväksymään tavoitteen nettonollapäästöistä vuodelle 2050 mahdollisimman pian. Sen jälkeen tavoitteet vuosille 2030–2040 tulisi linjata uuden 2050 tavoitteen mukaisesti. EU:n päästökauppajärjestelmän vahvistaminen ja laajentaminen on tärkeää EU:n kustannustehokkaan päästöjen vähentämisen kannalta.

Kestävän rahoituksen luokittelu etenee

Euroopan parlamentti hyväksyi maaliskuussa 2019 kantansa kestävän rahoituksen luokittelua koskevasta komission ehdotuksesta. Parlamentin kannan mukaan uusiutumaton energia (myös ydinenergia), kaasuputket ja jätteenpolttot eivät ole kestäviä. Neuvoston kantaa odotetaan aikaisintaan syyskuussa 2019. Rahoituskulut todennäköisesti kasvavat sellaisten investointien osalta, joita ei luokitella kestäviksi. Lisäksi teknologiat, joita ei luokitella kestäviksi, jäisivät ilman julkista rahoitusta.

Kestävän rahoituksen aloitteen tavoite on sinänsä Fortumin strategian mukainen, mutta Fortum on kannattanut hiilidioksidipäästöihin perustuvaa lähestymistapaa ja teknologianeutraaliutta Pariisin ilmastopimuksen mukaisesti.

Suomen hallitusohjelman veroehdotukset

Suomen uuden hallituksen poliittinen ohjelma julkaistiin 3.6.2019. Se sisältää useita verotukseen liittyviä ehdotuksia. Teollisuuden päästöjen vähentämistä sähköistämällä tuetaan alentamalla energiantuotantoon sovellettavaa sähköveroa kohti EU:n sallimaa minimitasoa (0,5 euroa/MWh) nykyisestä tasosta (7,03 euroa/MWh). Ehdotettu muutos laskisi veron lähemmäs Ruotsin tasoa. Kaukolämpöverkkoon kytketyt lämpöpumput sisällytetään samaan veroluokkaan teollisuuden kanssa. Veron alentamisen toteutustapa ja aikataulu ovat vielä avoinna, mutta kokonaisuutena muutos on erittäin myönteinen ja tukee sähköistämistä.

Suomen tavoitteena on hiilineutraalius vuoteen 2035 mennessä. Tämän tavoitteen mukaisesti hallitus korottaa edelleen lämmityspolttoaineiden ympäristöveroja niin, että verotulot kasvavat yhteensä 100 miljoonaa euroa neljän seuraavan vuoden aikana. Lämmityspolttoaineiden veronkorotusten ja sähköveron alentamisen arvioitu negatiivinen vaikutus Fortumin tulokseen on noin 7 miljoonaa euroa vuodessa.

Ruotsin veroehdotusten vaikutus energiantuotantoon

Ruotsin hallitus ehdotti 10.4.2019 uusia veroja fossiilisille polttoaineille, joita käytetään lämmöntuotantoon sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitoksissa. Ilman toimenpiteitä uusi vero kasvattaisi Stockholm Exergin vuotuisia kustannuksia 300 miljoonalla Ruotsin kruunulla vuosina 2020–2022. Veroehdotuksen seurauksena Stockholm Exergin hallitus päätti poistaa käytöstä yhden CHP6-laitoksen yksiköistä Tukholmassa ja jättää toisen vain varalle. Näillä toimenpiteillä sekä kaukolämpöjärjestelmän optimoinnilla Stockholm Exergi odottaa pystyvänsä rajoittamaan kustannukset 150 miljoonaan kruunuun vuodessa.

Lisäksi Ruotsissa on ehdotettu jätteenpolttoveroa, jonka arvioidaan olevan 100 kruunua tonnilta. Jos vero otetaan käyttöön, se kasvattaa Stockholm Exergin kustannuksia 100 miljoonalla kruunulla vuodessa. Lopullista päätöstä uudesta verosta odotetaan syyskuussa 2019.

Saksan hiilikomission suositukset etenemässä lainsäädäntöön

Tammikuussa 2019 Saksan hiilikomissio ehdotti asteittaista luopumista hiilestä energiantuotannossa viimeistään vuoteen 2038 mennessä. Toukokuussa Saksan hallitus ehdotti ensimmäisenä toimenpiteenä lakiluonnosta, jonka mukaan taloudellista tukea annettaisiin alueille, joihin hiilestä ja kivihiilestä luopuminen vaikuttaa voimakkaimmin. Yksityiskohtaista aikataulua, tietoa suljettavien laitosten valintaperusteista sekä muita keskeisiä lisätietoja odotetaan syksyllä. Hiilikomission suositusten mukaisesti hallitukselta odotetaan myös ehdotusta päästöoikeuksien vetämisestä markkinoilta sitä mukaa kuin hiilestä luopuminen etenee, jotta EU:n päästökauppajärjestelmä ei heikkene.

Sähkön kuluttajahintoja koskeva laki voimaan Puolassa

Puolan parlamentti on hyväksynyt sähkönhintojen jäädyttämistä koskevan lain. Laki astui voimaan 1.7.2019. Energiaministeriön mukaan tämä kolmas lakimuutos täyttää Euroopan komission vaatimukset. Lain mukaan sähkönhinnat pysyvät vuonna 2019 ennallaan kotitalouksissa, pienyrityksissä, valtionhallinnon yksiköissä, paikallishallinnossa ja sairaaloissa. Sähköntoimittajien tappioiden korvausmenetelmiä koskeva toissijainen lainsäädäntö on edelleen valmisteltavana.

Lisäksi laki muuttaa energiatehokkuutta ja biopolttoaineita koskevaa lainsäädäntöä sekä pidentää energiatehokkuustodistusten voimassaoloa kesäkuun 2021 loppuun saakka.

Avaintekijät ja riskit

Fortumin taloudellinen tulos altistuu useille taloudellisille, strategisille, energiapolitiikkaan ja -sääntelyyn liittyville, yritystaloudellisille sekä operatiivisille riskeille. Fortum altistuu näille riskeille sekä suoraan että epäsuorasti osakkuus- ja yhteisyritystensä kautta.

Hyödykkeiden ja sähkön tukkuhinnat Euroopassa ovat Fortumin liiketoiminnan tuloksen kannalta tärkeimpiä tekijöitä. Sähkön tukkuhinnan lyhyen aikavälin kehityksen avaintekijöitä Pohjoismaissa ovat polttoaineiden ja CO₂-päästöoikeuksien hinnat, hydrologinen tilanne, lämpötila, taloudellinen kehitys sekä sähkön tuonnin ja viennin tasapaino.

Yleinen talouskasvu vaikuttaa raaka-aineiden ja CO₂-päästöoikeuksien hintoihin ja niiden myötä sähkön tukkuhintoihin Pohjoismaissa. Polttoaineiden hinnat ja voimalaitosten käytettävyys vaikuttavat kannattavuuteen kaikilla alueilla. Lisäksi valuuttakurssivaihtelujen kasvulla on muunto- ja transaktiovaikutuksia Fortumin tulokseen etenkin Venäjän ruplan ja Ruotsin kruunun osalta.

Pohjoismaissa muutokset sääntely- ja verotusympäristössä lisää energia- ja ympäristöhuoltotoimialojen riskejä. Suurin strateginen riski on sääntely- ja markkinaympäristön kehittyminen suuntaan, jota emme ole pystyneet ennakoimaan ja valmistautumaan. Fortum on varautunut näihin epävarmuustekijöihin analysoimalla ja arvioimalla lukuisia energiamarkkinoiden ja sääntelyn tulevaisuuden kehityskulkuja ja niiden vaikutuksia eri tuotantomuotoihin ja teknologioihin. Tämän työn seurauksena Fortumin strategiauudistuksen painopistealueina olivat tulopohjan laajentaminen sekä toiminnan suuntaaminen uusiin liiketoimintoihin, teknologioihin ja markkinoihin. Ympäristönsuojelu luo ympäristöhuoltoliiketoiminnan perustan ja mahdollisuudet. Keskeistä on kyky vastata asiakkaiden tarpeisiin kiristyvässä sääntely-ympäristössä.

Fortumin Venäjän liiketoiminnan kannalta keskeisiä tekijöitä ovat talouskasvu, ruplan kurssi, lämmöntuotannon sääntely sekä sähkön tukku- ja kapasiteettimarkkinoiden kehitys. Saadut takuuhintaiset maksut kapasiteettisopimuksista (CSA) ja kapasiteettihuutokaupoista (Competitive Capacity Selection, CCS) ovat keskeisiä kannattavuustekijöitä. Suurin osa Fortumin vuoden 2007 jälkeen rakennetusta kapasiteetista kuuluu CSA-järjestelmän piiriin. Jokaiselle takuuhinnan piirissä olevalle uudelle laitokselle maksetaan Venäjän valtion takaamaa takuuhintaa noin 10 vuoden ajan käyttöönotosta lähtien (uusiutuvalle energiantuotannolle noin 15 vuoden ajan). Saadut kapasiteettimaksut vaihtelevat voimalaitosten iän, sijainnin, tyyppin ja koon mukaan. Myös kausivaihtelut ja käytettävyys vaikuttavat kapasiteettimaksuihin. CSA-maksuihin vaikuttavat muun muassa painotettu pääoman keskimääräinen kustannus (WACC), kuluttajahintaindeksi (CPI) sekä yhtiöiden sähkön spot-markkinoilta saamat tuotot (tuottoja tarkastellaan kolmen ja kuuden vuoden kuluttua laitoksen käyttöönotosta). Lisäksi lämpövoimalat saavat selkeästi korotettuja CSA-maksuja alkaen noin kuusi vuotta käyttöönotosta.

Lisätietoja Fortumin riskeistä on luettavissa yhtiön vuosikertomuksessa.

Näkymät

Suojaukset

Kesäkuun 2019 lopussa noin 80 % Generation-segmentin arvioidusta sähkön tukkumyynnistä Pohjoismaissa oli suojattu hintaan 33 euroa/MWh loppuvuodelle 2019 ja noin 60 % hintaan 31 euroa/MWh vuodelle 2020 (55 % hintaan 31 euroa/MWh vuoden 2019 ensimmäisen neljänneksen lopussa).

Raportoidut suojausasteet voivat vaihdella huomattavasti Fortumin sähköjohdannaismarkkinoilla tekemien toimenpiteiden mukaan. Suojaukset tehdään pääasiassa johdannaisopimuksilla, joista suurin osa on Nasdaq Commodities -termiinejä.

Käyttöomaisuusinvestoinnit ja myynnit

Tällä hetkellä Fortum arvioi investointien ilman yritysostoja olevan noin 600–650 miljoonaa euroa vuonna 2019. Arvio sisältää vuosittaiset kunnossapitoinvestoinnit sekä aurinko- ja tuulivoimainvestoinnit, jotka voidaan myydä pääoman kierrätyksen liiketoimintamallin kautta. Kunnossapitoinvestointien arvioidaan olevan noin 300 miljoonaa euroa vuonna 2019 eli selkeästi alle poistojen tason.

Investointien odotetaan pienenevän vuonna 2020.

Pohjoismaiset markkinat

Sähkön osuuden energian kokonaiskulutuksesta odotetaan kasvavan edelleen. Sähkön kysynnän Pohjoismaissa odotetaan kasvavan lähivuosina keskimäärin noin 0,5 % vuodessa. Kasvuvauhti määräytyy pitkälti Euroopan ja etenkin Pohjoismaiden makrotaloudellisen kehityksen mukaan sekä pitkällä aikavälillä myös teollisuuden, liikenteen ja lämmityksen sähköistämisen asteen mukaan.

Vuoden 2019 toisella neljänneksellä öljyn, hiilen ja kaasun hinnat laskivat yleisesti, kun taas päästöoikeuksien hinnat nousivat.

Heinäkuun 2019 puolivälissä hiilen termiinihintaa (ICE Rotterdam) loppuvuodelle 2019 oli noin 63 Yhdysvaltain dollaria tonnilta ja päästöoikeuksien markkinahinta vuodelle 2019 noin 28 euroa tonnilta. Pohjoismaisen sähkön termiinihintaa Nasdaq Commodities -markkinapaikalla oli noin 41 euroa/MWh loppuvuodelle 2019 ja noin 38 euroa/MWh vuodelle 2020. Saksassa sähkön termiinihintaa oli noin 48 euroa/MWh loppuvuodelle 2019 ja noin 51 euroa/MWh vuodelle 2020. Pohjoismaiden vesivarannot olivat noin 5 TWh pitkän ajan keskiarvon yläpuolella ja 17 TWh vertailukautta suuremmat.

Generation

Generation-segmentin saavutettuun sähkönhintaan Pohjoismaissa vaikuttavat muun muassa suojausasteet, suojaushinnat, spot-hinnat, Fortumin joustavan tuotantorakenteen käytettävyys ja käyttö sekä valuuttakurssivaihtelut. Jos sähköntuotantolähteiden suhteellisten osuuksien muutoksista mahdollisesti johtuvia vaikutuksia ei oteta huomioon, 1 euron muutos megawattituntia kohti segmentin saavuttamassa sähkön tukkumyyntihinnassa Pohjoismaissa tarkoittaisi noin 45 miljoonan euron muutosta Fortumin vuotuisessa vertailukelpoisessa liikevoitossa. Segmentin saavuttama sähkön tukkumyyntihinta sisältää myös lisäarvon, joka saavutetaan vesivoima- ja ydinvoimatutannon optimoinnilla sekä kaupankäynnin hyödykemarkkinoilla.

Ruotsin eduskunta hyväksyi 19.6.2018 uuden vesivoimalain, joka astui voimaan 1.1.2019. Uuden lain mukaan toimialan on perustettava yhteinen vesivoimarahasto, josta rahoitetaan suurin osa tarvittavista ympäristötoimista. Perustetun rahaston suuruus on 10 miljardia Ruotsin kruunua, joka maksetaan 20 vuoden kuluessa. Suuret energiayhtiöt sijoittavat rahastoon vesivoiman tuotanto-osuutensa mukaisesti. Fortumin osuus rahaston kokonaisrahoituksesta on 23 %. Lisäksi hallitus antoi määräyksen vesivoimalupien uudistamisen kansallisesta priorisointisuunnitelmasta. Määräys tuli voimaan 11.1.2019.

Tukholman valitustuomioistuin antoi 11.6.2018 päätöksensä Fortum Sverige AB:n vesivoiman kiinteistöveron oikaisuhakemuksesta vuosilta 2009–2014. Oikeuden päätökset eivät olleet Fortumille suotuisia. Korkein hallinto-oikeus ei myöntänyt Fortumille valituslupaa. Koska hallinto-oikeus, Tukholman valitustuomioistuin ja korkein hallinto-oikeus käsitelivät vain valtioneuvoston päätöksiä koskevat väitteet, tapaus on siirretty takaisin hallinto-oikeuden käsiteltäväksi muiden oikeudellisten väitteiden osalta. Kiistanalainen kiinteistövero ilman korkoja kyseiseltä ajanjaksolta on yhteensä noin 510 miljoonaa Ruotsin kruunua (noin 50 miljoonaa euroa). Lisäksi hallinto-oikeus käsittelee Fortumin Ruotsin yritysten vuosilta 2011–2016 tekemiä valituksia, jotka koskevat niiden vesivoimalaitosten kiinteistöveroastetta samoin oikeudellisin perustein. Fortum on maksanut kiinteistöveroita lain mukaisesti. Jos oikeuden lopullinen päätös on Fortumille epäsuotuisa, se ei vaikuta Fortumin tulokseen. Fortum Sverige AB teki joulukuussa 2018 EU-komissiolle valituksen vesivoimalaitosten kiinteistöverosta Ruotsissa vuodelta 2017 ja aiemmilta vuosilta. Fortum pyysi komissiota tutkimaan, ovatko

Ruotsin vesivoimalaitosten kiinteistövero koskeva lainsäädäntö ja oikeuden päätökset EU:n valtiontukea koskevien sääntöjen mukaisia.

Syyskuussa 2016 Ruotsin hallitus esitteli tulevien vuosien budjettiehdotuksensa. Ehdotuksen mukaan vesivoiman kiinteistövero laskee Ruotsissa 2,8 prosentista 0,5 prosenttiin. Veroa lasketaan neljässä vaiheessa: 2,2 prosenttiin vuoden 2017 tammikuussa; 1,6 prosenttiin vuoden 2018 tammikuussa; 1,0 prosenttiin vuoden 2019 tammikuussa; ja 0,5 prosenttiin vuoden 2020 tammikuussa. Vuonna 2018 Fortumin vero oli 65 miljoonaa euroa. Lisäksi sähkönhinnoista riippuvaa vesivoiman kiinteistöveron verotusarvoa tarkistettiin vuonna 2019. Kiinteistöveron verotusarvoa tarkistetaan kuuden vuoden välein. Fortumin vesivoiman kiinteistöveron arvioidaan laskevan vuonna 2019 noin 20 miljoonalla eurolla vuodesta 2018.

City Solutions

City Solutions -segmentin rahavirran ja tuloksen kasvu syntyvät pääasiassa uusien laitosinvestointien ja yritysostojen kautta. Lämmön hinta, polttoainekulut, laitosten käyttöaste, joustavuus, tehokkuus ja jätteen vastaanottomaksut ovat kannattavuuden avaintekijöitä. Myös sähkön hinta ja sääolosuhteet vaikuttavat kannattavuuteen. Fortum aikoo luoda uutta liiketoimintaa, jossa on potentiaalia merkittävään kannattavuuden parantamiseen esimerkiksi jätteiden käsittelyssä ja kierrätyksessä ja biotaloudessa.

Fortum Oslo Varmen liiketoimintojen kehittämisen arvioidaan edellyttävän toiminnan integrointiin liittyviä kertaluonteisia kuluja sekä lisäinvestointeja tulevina vuosina. Kustannushyötyjä odotetaan syntyvän asteittain vuodesta 2019 alkaen, ja 5–10 miljoonan euron vuosittainen täysimääräinen hyöty saavutettaneen vuoden 2020 loppuun mennessä.

Ruotsin hallitus ehdotti 10.4.2019 uusia veroja fossiilisille polttoaineille, joita käytetään lämmöntuotantoon sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitoksissa. Veroehdotuksen jälkeen Stockholm Exergin hallitus päätti poistaa käytöstä yhden CHP6-laitoksen yksiköistä Tukholmassa ja jättää toisen vain varalle. Stockholm Exergi odottaa pystyvänsä rajoittamaan kustannukset 150 miljoonaan kruunuun vuodessa näillä toimenpiteillä sekä kaukolämpöjärjestelmän optimoinnilla. Lisäksi Ruotsissa on ehdotettu jätteenpolttoveroa, joka toteutuessaan kasvattaisi Stockholm Exergin kustannuksia 100 miljoonalla kruunulla vuodessa. Lopullista päätöstä uudesta verosta odotetaan syyskuussa 2019.

Maaliskuussa 2019 Fortum ilmoitti voittaneensa Solar Energy Corporation of Indialta oikeuden rakentaa 250 megawatin aurinkovoimaprojektin Rajasthanin Intiaan. Aurinkopuistossa tuotetulle sähkölle taataan kiinteä 2,48 INR/kWh takuuhinta 25 vuodeksi. Voimalaitoksen käytön odotetaan alkavan vuoden 2020 neljänneellä neljänneksellä.

Kesäkuussa 2018 Fortum voitti oikeuden rakentaa 250 megawatin aurinkovoimalaitoksen Pavagadan aurinkopuistoon Intian Karnatakaan. Investoinnin arvioidaan olevan noin 160 miljoonaa euroa. Aurinkopuistossa tuotetulle sähkölle taataan kiinteä 2,85 INR/kWh takuuhinta 25 vuodeksi. Laitoksen käytön odotetaan alkavan vuoden 2019 kolmannella neljänneksellä.

Consumer Solutions

Kilpailun pohjoismaisilla sähkön vähittäismyyntimarkkinoilla odotetaan pysyvän kireänä, mikä edelleen luo paineita myyntikatteisiin ja asiakasvaihtuvuuteen. Consumer Solutions vastaa haasteelliseen markkinatilanteeseen ja vahvistaa kilpailukykyään jatkamalla panostusta uusien digitaalisten palvelujen kehittämiseen kuluttajille.

Hafslundin ja Fortumin kuluttajaliiketoiminnot täydentävät hyvin toisiaan, ja niiden yhdistämisellä voidaan saavuttaa sekä tuottoihin että kuluihin liittyviä synergiaetuja. Lyhyellä aikavälillä ensisijaisena tavoitteena on saavuttaa tuottoja lisäävää myyntiä hyödyntämällä molempien yhtiöiden parhaita käytäntöjä ja tarjoamalla lisätuotteita ja palveluita koko asiakaskunnalle. Kustannushyötyjä saadaan vuodesta 2019 alkaen, kun Hafslundin integraatio on saatu päätökseen. Kustannushyötyjen odotetaan kasvavan asteittain tulevina vuosina, ja tavoitellut noin 10 miljoonan euron vuosittaiset hyödyt saavutettaneen vuoden 2020 loppuun mennessä.

Russia

Russia-segmentin CSA-sopimuksiin perustuvat kapasiteettimaksut ovat keskeinen yhtiön tuloskasvuun vaikuttava tekijä, sillä ne ovat huomattavasti korkeampia kuin CCS-huutokaupoista saatavat kapasiteettimaksut. Tällä hetkellä Fortumin CSA-kapasiteetti on 2 368 MW. Helmikuussa 2019 sähkön tukkukaupan viranomaisen julkaisi painotetun pääoman keskimääräisen kustannuksen (WACC) ja kuluttajahintaindeksin (CPI) vuodelle 2018. Näitä tietoja käytettiin CSA-maksujen määrittämiseen vuodelle 2019. Kapasiteettimaksuja laskettiin vastaamaan Venäjän pitkän aikavälin valtion obligaatioiden alempaa korkoa. Viranomaisen tarkasteli myös energiamarkkinoilta saatuja tuottoja, ja kapasiteettimaksuja nostettiin pienempien tuottojen vuoksi. Lisäksi osa lämpövoimaloista saa selkeästi korotettuja CSA-maksuja noin kuudennesta käyttövuodesta alkaen. Vuonna 2019 ei ole odotettavissa vastaavaa korotusta CSA-maksuihin.

Fortumin muu kapasiteetti Venäjällä on 2 560 MW, ja sillä on oikeus osallistua CCS-huutokauppaan. Pitkän aikavälin CCS-huutokaupat vuosille 2018–2021 pidettiin vuosina 2015, 2016 ja 2017. Kaikki Fortumin huutokaupoissa tarjoamat voimalaitokset tulivat valituiksi. Fortum sai myös forced mode -statuksen osalle Argayashin voimalaitoksen kapasiteettia, eli yhtiö saa korkeamman maksun 195 MW:lle vuosiksi 2018–2019, 175 MW:lle vuodeksi 2020 ja 105 MW:lle vuodeksi 2021. CCS-hinta ilman forced mode status -maksuja oli 111 000 ruplaa megawatilta kuukaudessa vuonna 2018; 110 000 ruplaa megawatilta kuukaudessa vuonna 2019; 115 000 ruplaa megawatilta kuukaudessa vuonna 2020; ja 134 000 ruplaa megawatilta kuukaudessa vuonna 2021. CCS-huutokauppa vuosille 2022–2024 on määrä pitää elokuussa 2019 ja CCS-huutokauppa vuodelle 2025 marraskuussa 2019.

Kesäkuussa 2019 Fortum voitti Venäjän valtion uusiutuvan energian huutokaupassa oikeuden rakentaa 5,6 megawattia takuuhintaista aurinkovoimakapasiteettia. Kesäkuussa 2018 Fortum voitti oikeuden rakentaa 110 MW aurinkovoimaa. Voimalaitosten tuotantokapasiteetille maksetaan 15 vuoden ajan takuuhintaa, joka vastaa noin 14 000 ruplaa/MWh ja 15 000 ruplaa/MWh, ja laitokset otetaan käyttöön vuosina 2021–2022.

Kesäkuussa 2018 Fortumin ja Rusnanon sijoitusrahasto (Fortumin osuus 50 %) voitti CSA-huutokaupassa oikeuden rakentaa 823 MW tuulivoimakapasiteettia käyttöönotettavaksi vuosina 2019–2023, ja niiden tuotantokapasiteetille maksetaan 15 vuoden ajan takuuhintaa, joka vastaa noin 7 000–8 000 ruplaa megawattitunnilta. Joulukuussa 2018 tuulivoimasijoitusrahasto päätti investoinnista 100 MW:n tuulivoimapuistoon.

Kesäkuussa 2017 Fortumin ja Rusnanon sijoitusrahasto voitti CSA-huutokaupassa oikeuden rakentaa 1 000 MW tuulivoimakapasiteettia käyttöönotettavaksi vuosina 2018–2022, ja niiden tuotantokapasiteetille maksetaan 15 vuoden ajan takuuhintaa, joka vastaa noin 7 000–9 000 ruplaa/MWh. Lokakuussa 2017 sijoitusrahasto teki päätöksen ensimmäisen 50 MW:n ja lokakuussa 2018 toisen 200 MW:n tuulipuiston rakentamisesta.

Venäjän hallitus nosti kaasun hintaa 1,4 % heinäkuussa 2019. Fortum arvioi kaasun hinnan nousevan 3 % heinäkuussa 2020.

Muut toiminnot

Uniper-osakeomistuksen taloudellisista vaikutuksista on tietoa liitteissä 6 ja 11.

Verotus

Fortumin vuoden 2019 efektiiviseksi veroasteeksi arvioidaan 19–21 %, kun osuutta osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta, verovapaita myyntivoittoja ja verokantojen muutoksia ei oteta huomioon.

Kesäkuussa 2018 Ruotsin hallitus päätti alentaa yhteisöveroa kahdessa vaiheessa: nykyisestä 22,0 prosentista 21,4 prosenttiin tammikuusta 2019 alkaen ja 20,6 prosenttiin tammikuusta 2021 alkaen.

Fortum on saanut Belgiassa vuosien 2008–2012 tuloverotusta koskevia jälkiveropäätöksiä. Veroviranomaiset ovat eri mieltä Fortum EIR NV:n verokohtelusta. Fortum EIR NV on sittemmin yhdistetty Fortum Project Finance NV:hen. Fortumin mielestä veroviranomaisten tulkinta ei perustu paikalliseen lainsäädäntöön, ja yhtiö on valittanut päätöksistä. Antwerpenin ensimmäisen asteen tuomioistuin hylkäsi Fortumin valituksen vuosilta 2008 ja 2009 kesäkuussa 2014. Fortum valitti päätöksestä vetoomustuomioistuimeen. Tammikuussa 2016 Fortum sai Antwerpenin vetoomustuomioistuimelta suotuisan päätöksen, jossa tuomioistuin ei pitänyt veroviranomaisten tulkintaa oikeana ja mitätöi vuoden 2008 jälkiveropäätöksen. Veroviranomaiset valittivat päätöksestä korkeimpaan oikeuteen (Hof van Cassatie) maaliskuussa 2016. Huhtikuussa 2019 korkeimman oikeuden julkisasiamies julkisti kantansa, joka oli Fortum Project Financen kannalta myönteinen. Toukokuussa 2019 korkein oikeus kuitenkin kumosi Antwerpenin vetoomustuomioistuimen päätöksen ja palautti tapauksen uudelleen käsiteltäväksi Ghentin vetoomustuomioistuimeen. Fortumin vuosia 2009–2012 koskevat vetoomukset odottavat edelleen käsittelyä, ja yhtiö odottaa kyseisiä vuosia koskevien päätösten olevan vuotta 2008 koskeneen päätöksen mukaisia. Lainopillisen analyysin ja lainopillisen neuvonantajan mielipiteen perusteella tapauksesta ei ole kirjattu varauksia. Jälkiveroja vaaditaan 36 miljoonaa euroa vuodelta 2008, 27 miljoonaa euroa vuodelta 2009, 15 miljoonaa euroa vuodelta 2010, 21 miljoonaa euroa vuodelta 2011 ja 15 miljoonaa euroa vuodelta 2012. Verot on jo maksettu.

Maaliskuussa 2018 Ruotsin korkein hallinto-oikeus päätti olla myöntämättä Fortumille valituslupaa vuosien 2009–2012 verotuksen korkovähennyksistä Ruotsissa. Siten hallinto-oikeuden kesäkuussa 2017 tekemä epäsuotuisa päätös jää voimaan. Fortum maksoi jälkiveron korkoineen, yhteensä 1 175 miljoonaa kruunua (122 milj. euroa), vuonna 2016 ja kirjasi sen kuluksi vuoden 2017 toisen neljänneksen tulokseen. On vahvoja perusteita väittää, että nämä hallinto-oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden päätökset ovat EU-lakien ja niiden mukaisten perusoikeuksien vastaisia. Siksi Fortum jätti joulukuussa 2018 haastehakemuksen Tukholman käräjäoikeudelle. Yhtiö hakee näiden tapausten perusteella Ruotsin valtiolta vahingonkorvauksia. Lisäksi Fortum on hakenut vuoden 2012 tapaukselle Ruotsin ja Hollannin välistä sopimusmenettelyä (liite 18).

Kestävä kehitys

Fortum ottaa toiminnoissaan tasapainoisesti huomioon ilmasto- ja resurssikysymykset sekä vaikutukset henkilöstöön ja yhteiskuntaan seuraavasti:

Henkilöstö ja yhteiskunta		Ilmasto ja resurssit
Taloudellinen lisäarvo sidosryhmille	Laitos- ja työturvallisuus	Energia- ja resurssitehokkuus
Pitkän aikavälin arvонуonti ja kasvu	Energian toimitusvarmuus asiakkaille	Ympäristövaikutusten vähentäminen
Toimitusketjun vastuullisuus	Henkilöstön hyvinvointi	Ilmastomyönteinen energiantuotanto ja järjestelmät
Asiakastyytyväisyys	Liiketoiminnan eettisyys ja määräystenmukaisuus	Kaupunkien kestävät ratkaisut

Konsernitason kestävän kehityksen tavoitteet liittyvät tärkeimpiin painopistealueisiin ja painottavat Fortumin yhteiskunnallista roolia. Ympäristö- ja turvallisuustulosten lisäksi ne mittaavat yhtiön mainetta, asiakastyytyvääisyyttä, henkilöstön hyvinvointia sekä sähkön- ja lämmöntuotannon varmuutta. Tavoitteet asetetaan vuosittain ja ne perustuvat toiminnan jatkuvaan parantamiseen. Uusi tavoite vuonna 2019 on urakoitsijoiden turvallisuuden parantamista mittaava indeksi.

Kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamista seurataan kuukausi-, neljännesvuosi- ja vuosiraportoinnin avulla. Fortum julkaisee vuosittain Kestävän kehityksen raportin, jossa on lisätietoja yhtiön kestävän kehityksen toiminnasta.

Kestävän kehityksen konsernitavoitteet ja tulokset 2019*

	Tavoite	II/19	II/18	I-II/19	I-II/18	2018	5 vuoden keskiarvo
Ilmasto ja resurssit							
Energian kokonaistuotannon CO ₂ – ominaispäästö, viiden vuoden keskiarvo, g/kWh	< 200	184	186	189	182	186	187
Merkittävät EHS-poikkeamat, kpl	≤ 18	6	4	6	12	18	-
Henkilöstö ja yhteiskunta							
CHP-laitosten energiakäytettävyys, %	> 95,0	96,8	95,4	97,2	96,3	96,4	-
Poissaoloon johtaneiden työtaturmien taajuus (LWIF), oma henkilöstö ja urakoitsijat	≤ 1,7	2,0	2,2	2,0	1,8	1,8	-
Vakavien työtaturmien lukumäärä, kpl	0	0	1	0	1	4	-
Työtaturmien, vakavien EHS-poikkeamien ja läheltä piti -tapausten tutkinnan laatu	Taso 3,0	Taso 2,0	Taso 3,0	Taso 3,0	Taso 3,0	Taso 3,0	-
GAP-indeksi, EHS-minimivaatimusten käyttöönotto	Taso 3,0	Taso 3,0	-	Taso 3,0	-	Taso 2,0	-
Urakoitsijoiden turvallisuuden parantamista kuvaava indeksi	Taso 2,0	Taso 2,0	-	-**	-	-	-
Sairauspoissaolot, %	≤ 2,5	3,1***	2,5***	3,4***	2,9***	2,8	-

* Energiatehokkuutta, maineindeksiä ja asiakastytyväisyyttä koskevia konsernitavoitteita seurataan vuositasona.

** Urakoitsijoiden turvallisuuden parantamista kuvaavan indeksin raportointi alkoi vuoden 2019 toisella kvartaalilla. Luku ei sisällä vielä Russia-divisioonaa, City Solutionsin ympäristörakentamisen-yksikköä eikä aurinkovoimaloita.

*** Sairauspoissaolot huhti-toukokuulta ja tammi-toukokuulta vastaavasti

Fortumin tavoitteena on erinomainen taloudellinen menestys strategisesti valituilla keskeisillä alueilla vahvan osaamisen ja vastuullisten toimintatapojen avulla. Fortum mittaa taloudellista menestystään sijoitetun pääoman tuotolla (pitkän aikavälin tavoite: vähintään 10 %) ja pääomarakenteella (pitkän aikavälin tavoite: vertailukelpoinen nettovelka/käyttökate eli EBITDA noin 2,5x).

Fortum on listattuna Nasdaq Helsingissä sekä mukana STOXX Global ESG Leaders, OMX Sustainability Finland, ECPI®, Euronext Vigeo Eurozone 120, Euronext Vigeo Europe 120, MSCI ESG Ratings sekä Equileap Gender Equality -indekseissä. Fortum on myös saanut luokituksen B vuoden 2018 CDP Climate Change -arvioinnissa sekä Prime Status (B-) -luokituksen ISS-oekom Corporate Rating -luokittajalta. Kesäkuussa 2019 Fortum hyväksyttiin mukaan FTSE4Good –indekseihin.

Fortumin kestävän kehityksen raportointi kattaa kaikki Fortumin määräysvallassa olevat toiminnot mukaan lukien tytäryritykset kaikissa toimintamaissa.

Ilmasto ja resurssit

Fortumin ympäristötavoitteet liittyvät hiilidioksidipäästöihin, energiatehokkuuteen ja merkittävien ympäristö-, työterveys- ja turvallisuuspoikkeamien (EHS-poikkeamat) hallintaan. Tuotantotoiminnot noudattavat ISO 14001 -ympäristöjärjestelmästandardia, ja 99,9 % (99,8 %) Fortumin sähkön- ja lämmöntuotannosta maailmanlaajuisesti on ISO 14001 -sertifioitu.

Fortumin tavoitteena on edistää resurssitehokkuuden parantamista ja siirtymistä kohti kattavampaa kiertotaloutta. Fortumin energiantuotanto perustuu pääosin hiilidioksidipäästöttömään vesi- ja ydinvoimaan sekä energiatehokkaaseen sähkön ja lämmön yhteistuotantoon. Fortumin strategian mukaisena tavoitteena on saavuttaa aurinko- ja tuulivoimassa usean gigawatin tuotantokapasiteetti. Fortum olettaa huolen ilmastonmuutoksesta kasvattavan vähäpäästöisten ja energiatehokkaiden tuotteiden ja ratkaisujen kysyntää. Fortumin tavoitteena on hillitä ilmastonmuutosta investoimalla hiilidioksidipäästöttömään energiantuotantoon ja parantamalla energia- ja resurssitehokkuutta.

Tammi-kesäkuussa 2019 Fortumin suorat hiilidioksidipäästöt olivat 10,1 (10,6) Mt. EU:n päästökauppajärjestelmän (ETS) piirissä oli 1,2 (1,4) Mt kokonaishiilidioksidipäästöistä. Arvio Fortumille myönnettävistä ilmaisista päästöoikeuksista vuodelle 2019 on 0,7 (0,8) Mt.

Fortumin kokonaishiilidioksidipäästöt (miljoonaa tonnia, Mt)	II/19	II/18	I-II/19	I-II/18	2018	Edelliset 12 kk
Kokonaispäästöt	4,1	4,3	10,1	10,6	20,1	19,6
Päästökauppajärjestelmän alaiset päästöt	0,3	0,3	1,2	1,4	2,5	2,3
Myönnettyt päästöoikeudet	-	-	-	-	0,8	-
Päästöt Venäjällä	3,6	3,8	8,5	8,9	16,9	16,5

Tammi-kesäkuussa 2019 Fortumin energian kokonaistuotannon hiilidioksidin ominaispäästöt olivat 189 (182) g/kWh. Energian kokonaistuotannon hiilidioksidin ominaispäästöjen viiden vuoden keskiarvo oli 187 (186) g/kWh, mikä on parempi kuin Fortumin konsernitavoite 200 g/kWh.

Fortumin tavoitteena on korkeintaan 18 merkittävää EHS (ympäristö, työterveys ja turvallisuus)-poikkeamaa vuodessa. Merkittäviä EHS-poikkeamia seurataan, raportoidaan, tutkitaan ja tarvittavat korjaavat toimenpiteet toteutetaan. Tammi-kesäkuussa 2019 Fortumin toiminnoissa tapahtui 6 (12) merkittävää EHS-poikkeamaa. Merkittäviin EHS-poikkeamiin sisältyi kaksi tulipaltoa, yksi ympäristöpoikkeama, kaksi vuotoa ja yksi räjähdys. EHS-poikkeamista ei aiheutunut merkittäviä ympäristövaikutuksia.

Henkilöstö ja yhteiskunta

Fortumin keskeiset tavoitteet liittyvät sähkön ja lämmön toimitusvarmuuteen asiakkaille, laitos- ja työturvallisuuteen sekä henkilöstön hyvinvointiin. Fortumille hyvä turvallisuus on liiketoiminnan perusta sekä tehokkaan ja häiriöttömän toiminnan ehdoton edellytys. Fortumin tavoitteena on olla turvallinen työpaikka sekä omille työntekijöille että yritykselle töitä tekeville urakoitsijoille ja palveluntoimittajille. OHSAS 18001 tai ISO 45001 -sertifioitu turvallisuusjohtamisjärjestelmä kattaa 97,0 % (98,4 %) Fortumin sähkön- ja lämmöntuotannosta maailmanlaajuisesti.

Tammi-kesäkuussa 2019 oman henkilöstön ja urakoitsijoiden poissaoloon johtaneiden työtapaturmien taajuus (LWIF) oli 2,0 (1,8), mikä oli huonompi kuin asetettu tavoitetaso ($\leq 1,7$). Tammi-kesäkuussa 2019 yhtiön toiminnassa ei tapahtunut vakavia työtapaturmia (1). Konsernitavoite vuodelle 2019 on nolla vakavaa työtapaturmaa.

Tammi-kesäkuussa 2019 työtapaturmien, vakavien EHS-poikkeamien ja läheltä piti -tapausten tutkinnan laatu oli tasolla 3,0 (3,0), ja asetettu tavoitetaso (3,0) saavutettiin.

Tammi-kesäkuussa 2019 GAP-indeksi oli tasolla 3,0, ja asetettu tavoitetaso (3,0) saavutettiin. GAP-indeksi mittaa, kuinka hyvin konsernin EHS-minimivaatimukset toteutuvat voimalaitostasolla. Merkittävimmät konsernin EHS-minimivaatimusten käyttöönoton poikkeamat havaittiin yrityksissä, jotka Fortum on ostanut viime vuosina, sekä laitoksilla, joita urakoitsijat operoivat.

Huhti-kesäkuussa 2019 urakoitsijoiden turvallisuuden parantamista kuvaava indeksi oli tasolla 2,0, ja asetettu tavoitetaso (2,0) saavutettiin. Arviointi ei kuitenkaan vielä kattanut kaikkia Fortumin toimintoja. Urakoitsijoiden turvallisuuden parantamista kuvaava indeksi mittaa, kuinka hyvin Fortum on onnistunut ottamaan käyttöön urakoitsijaturvallisuuden parantamiseksi kohdennetut toimenpiteet.

Fortumin työhyvinvointitoiminnan tarkoituksena on edistää työntekijöidemme terveyttä, työturvallisuutta ja työyhteisön toimivuutta. Tammi-toukokuussa 2019 sairauspoissaoloprosentti oli 3,4 (2,9), joten asetettua tavoitetasoa ($\leq 2,5$) ei saavutettu.

Yhteiskunnan toiminta edellyttää häiriötöntä ja luotettavaa energiansaantia. Yhtiön CHP-laitosten energiakäytettävyys tammi-kesäkuussa 2019 oli keskimäärin 97,2 % (96,3 %), kun tavoitteena oli saavuttaa yli 95,0 %:n taso.

Fortum edellyttää liiketoimintakumppaneidensa toimivan vastuullisesti ja noudattavan Fortumin Toimintaohjetta (Code of Conduct) sekä Fortumin Toimintaohjetta palvelun- ja tavarantoimittajille. Fortum arvioi liiketoimintakumppaneidensa toiminnan tasoa toimittajien kvalifioinnin ja toimittaja-auditointien avulla. Tammi-kesäkuussa 2019 Fortum teki yhteensä 10 (6) toimittaja-auditointia Puolassa, Venäjällä, Intiassa, Kiinassa ja Indonesiassa. Lisäksi kolmas osapuoli arvioi yhden Fortumin kazakstanilaisen kivihiilen toimittajan Bettercoal:n toimintaohjeen vaatimuksia vasten.

Osakkeet ja osakepääoma

Fortumin osake Nasdaq Helsingissä

Tammi-kesäkuu 2019	Osakevaihto kpl	Arvo yhteensä euroa	Korkein euroa	Alin euroa	Keskihinta euroa*	Viimeisin euroa
FORTUM	204 934 213	3 947 761 336	21,14	18,09	19,26	19,44

* Kaupankäyntimäärillä painotettu.

	30.6.2019	30.6.2018
Markkina-arvo, milj. euroa	17 264	18 158
Osakkeenomistajia, kpl	128 710	124 845
Suomen valtion omistusosuus, %	50,8	50,8
Hallintarekisteröityjen ja ulkomaisten omistajien osuus, %	29,3	30,6
Kotitalouksien omistusosuus, %	9,7	19,8
Rahoitus- ja vakuutuslaitosten omistusosuus, %	1,7	1,5
Muiden kotimaisten sijoittajien osuus, %	8,6	7,4

Helsingin pörssin lisäksi Fortumin osakkeita vaihdettiin useilla vaihtoehtoisilla markkinapaikoilla, kuten Boat-, Cboe- ja Turquoise-markkinoilla sekä OTC-markkinoilla. Vuoden 2019 toisella neljänneksellä noin 73 % osakkeiden kokonaisvaihdosta käytiin muilla markkinapaikoilla kuin Nasdaq Helsingissä.

Fortum Oyj:n osakepääoma 30.6.2019 oli 3 046 185 953 euroa ja rekisteröityjen osakkeiden kokonaismäärä 888 294 465 kappaletta. Fortum Oyj:n hallussa ei ole yhtiön omia osakkeita.

Hallituksen valtuutukset

Yhtiökokous päätti 26.3.2019 valtuuttaa hallituksen päättämään yhtiön omien osakkeiden hankkimisesta ja luovuttamisesta. Hankittavien tai luovutettavien osakkeiden lukumäärä voi olla yhteensä enintään 20 000 000 osaketta eli noin 2,25 prosenttia yhtiön kaikista osakkeista. Valtuutus on voimassa seuraavaan varsinaiseen yhtiökokoukseen saakka, kuitenkin enintään 18 kuukautta. Valtuutusta ei ollut käytetty 19.7.2019 mennessä.

Yhtiökokous valtuutti hallituksen päättämään yhteensä enintään 500 000 euron suuruisista lahjoituksista yleishyödyllisiin tai niihin rinnastettaviin tarkoituksiin sekä päättämään lahjoitusten saajista, käyttötarkoituksista ja muista lahjoitusten ehdoista. Valtuutus on voimassa seuraavaan varsinaiseen yhtiökokoukseen saakka. Valtuutusta ei ollut käytetty 19.7.2019 mennessä.

Konsernin henkilöstö

Fortumin toiminnot keskittyvät pääasiassa Pohjoismaihin, Venäjälle, Puolaan ja Baltiaan. Henkilöstömäärä kesäkuun 2019 lopussa oli 8 383 (8 286 vuoden 2018 lopussa).

Kesäkuun 2019 lopussa Generation-segmentissä oli 1 162 työntekijää (1 091 vuoden 2018 lopussa), City Solutions -segmentissä oli 2 003 työntekijää (2 017 vuoden 2018 lopussa), Consumer Solutions -segmentissä oli 1 434 työntekijää (1 399 vuoden 2018 lopussa), Russia-segmentissä oli 2 937 työntekijää (2 941 vuoden 2018 lopussa) ja Muissa toiminnoissa oli 847 työntekijää (838 vuoden 2018 lopussa).

Tutkimus ja kehitys

Kestävä kehitys on olennainen osa Fortumin strategiaa. Nykyisten liiketoimintojensa rinnalla yhtiö tutkii ja kehittää uusiutuvaan energiaan liittyviä uusia kasvuratkaisuja.

Fortumin tavoitteena on olla energiateknologian ja sovelluskehityksen edelläkävijä. Fortum kiihdyttää innovaatiotoimintaa ja uusien ratkaisujen kaupallistamista vahvistamalla omaa kehitystyötään ja digitalisaation hyödyntämistä sekä solmimalla kumppanuuksia maailman johtavien toimittajien, teknologia- ja palveluyritysten sekä tutkimuslaitosten kanssa. Fortum investoi suoraan ja välillisesti lupaavia uusia innovaatioita kehittäviin kasvuyrityksiin. Yhtiö keskittyy teknologioihin, jotka tarjoavat älykkäitä ratkaisuja tulevaisuuden hajautetun energijärjestelmän tarpeisiin ja joissa on potentiaalia muuttaa nykyistä energijärjestelmää ratkaisevasti sekä vauhdittaa siirtymää kiertotalouteen. Fortum investoi myös teknologioihin, jotka tukevat nykyisen tuotannon ja järjestelmien parempaa hyödyntämistä ja jotka voivat luoda uusia markkinoita ja tuotteita Fortumille. Fortum pyrkii jatkuvasti kehittämään puhtaan energian ratkaisuja sekä ratkaisuja, jotka parantavat resurssi- ja systeemitehokkuutta.

Fortum raportoi tutkimus- ja kehitysmenot vuositasolla. Vuonna 2018 Fortumin tutkimus- ja kehitysmenot olivat 56 (53) miljoonaa euroa eli 1,1 % (1,2 %) liikevaihdosta.

Espoo, 18.7.2019

Fortum Oyj
Hallitus

Lisätietoja:

Sijoittajasuhteet ja talousviestintä: Ingela Ulfves, puh. 040 515 1531, Måns Holmberg, puh. 044 518 1518, Rauno Tiihonen, puh. 010 453 6150, Pirjo Lifländer, puh. 040 643 3317, ja investors@fortum.com

Media Pauliina Vuosio, puh. 050 453 2383

Tämä lyhennetty osavuosisikatsaus on laadittu EU:ssa hyväksytyn IAS 34 *Osavuosisikatsaukset* -standardin mukaisesti. Osavuosisikatsauksen taloustiedot ovat tilintarkastamattomia.

Tapahtumakalenteri 2019:

Tammi–syyskuun 2019 osavuosisikatsaus 24.10.2019 noin klo 9.00.

Jakelu:

Nasdaq Helsinki
Keskeiset tiedotusvälineet
www.fortum.fi

Osavuosisikatsaukseen liittyvää lisätietoa (mukaan lukien vuosineljännestatulukset) on Fortumin verkkosivuilla osoitteessa www.fortum.fi/sijoittajat.

Lyhennetty konsernin tuloslaskelma

milj. euroa	Liite	II/2019	II/2018	I-II/2019	I-II/2018	2018	Edelliset 12kk
Liikevaihto	4	1 144	1 087	2 834	2 672	5 242	5 404
Muut tuotot		23	18	44	42	130	132
Materiaalit ja palvelut		-526	-555	-1 443	-1 380	-2 795	-2 858
Henkilöstökulut		-123	-121	-245	-235	-459	-469
Poistot	4,9,10	-141	-130	-278	-262	-536	-552
Muut kulut		-146	-145	-273	-278	-594	-589
Vertailukelpoinen liikevoitto	4	232	153	640	558	987	1 069
Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät		-48	103	-98	180	151	-127
Liikevoitto	4	184	256	542	738	1 138	942
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	4, 11	461	24	572	70	38	540
Korkokulut		-37	-36	-88	-77	-148	-159
Korkotuotot		8	10	17	18	34	33
Johdannaisten käyvän arvon muutokset		0	-2	-1	-2	-8	-7
Muut rahoituserät - netto		36	-11	33	-13	-15	31
Rahoituskulut - netto		7	-39	-38	-74	-136	-100
Voitto ennen tuloveroja		652	241	1 076	734	1 040	1 382
Tuloverot	7	-45	-25	-109	-119	-181	-171
Kauden voitto		607	215	967	615	858	1 210
Jakautuminen:							
Emoyhtiön omistajille		607	216	948	600	843	1 191
Määräysvallattomille omistajille		0	-1	19	15	15	19
		607	215	967	615	858	1 210
Emoyhtiön omistajille kuuluvasta konsernin voitosta laskettu osakekohtainen tulos (euroa per osake)							
Laimentamaton		0,69	0,24	1,07	0,68	0,95	1,34

Laimennetut osakekohtaiset tulokset ovat samat kuin normaalit osakekohtaiset tulokset yllä, koska Fortumilla ei tällä hetkellä ole ulkona olevia laimentavia instrumentteja.

milj. euroa	Liite	II/2019	II/2018	I-II/2019	I-II/2018	2018	Edelliset 12kk
Vertailukelpoinen liikevoitto		232	153	640	558	987	1 069
Arvon alentumiset	4	0	0	-3	0	-4	-7
Myyntivoitot ja muut	4, 6	3	76	6	102	102	6
Tulevaisuuden kassavirtoja suojaavien johdannaisten käyvän arvon muutokset	4	-5	49	-50	103	98	-55
Ydinjätehuoltorahastoon liittyvä oikaisu	4, 14	-46	-22	-51	-26	-45	-70
Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät		-48	103	-98	180	151	-127
Liikevoitto		184	256	542	738	1 138	942

Katso Tunnuslukujen laskentakaavat

Lyhennetty konsernin laaja tuloslaskelma

milj. euroa	II/2019	II/2018	I-II/2019	I-II/2018	2018	Edelliset 12kk
Kauden voitto	607	215	967	615	858	1 210
Muut laajan tuloksen erät						
Erät, jotka siirretään tai saatetaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteisiksi:						
Kassavirran suojaukset						
Käyvän arvon muutokset ¹⁾	-80	-456	175	-642	-778	39
Siirrot tuloslaskelmaan	148	-5	376	15	15	376
Siirrot vaihto-omaisuuteen/aineellisiin hyödykkeisiin	0	-2	-1	-2	-2	-1
Laskennalliset verot	-15	96	-117	130	162	-85
Nettosijoitusten suojaus						0
Käyvän arvon muutokset	5	-31	-15	18	32	-1
Laskennalliset verot	-1	6	3	-4	-6	1
Muuntoerot ²⁾	-27	-105	178	-355	-525	8
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten muista laajan tuloksen eristä	63	3	15	1	-37	-23
Muut muutokset	0	1	4	0	0	4
	92	-492	616	-839	-1 141	314
Erät, joita ei myöhemmin tulla siirtämään tulosvaikutteisiksi:						
Vakuutusmatemaattiset voitot/tappiot	1	0	1	0	3	4
Vakuutusmatemaattiset voitot/tappiot osakkuus- ja yhteisyrityksissä	0	0	-39	0	43	4
	1	0	-38	0	46	8
Muut laajan tuloksen erät, laskennallisten verojen jälkeen	93	-492	578	-838	-1 094	322
Laaja tulos yhteensä	700	-277	1 545	-224	-236	1 533
Laajan tuloksen jakautuminen						
Emoyhtiön omistajille	700	-268	1 514	-230	-239	1 505
Määräysvallattomille omistajille	1	-9	31	7	3	27
	700	-277	1 545	-224	-236	1 533

1) Kassavirtasuojauksen käyvän arvon muutokset liittyvät lähinnä johdannaisten, kuten futuurien ja termiinien, käypään arvoon arvostamiseen. Johdannaisilla suojataan tulevien transaktioiden sähkön hintaa ja niihin sovelletaan suojauslaskentaa. Kun sähkön hinta on korkeampi (alhaisempi) kuin suojaushinta, vaikutus omaan pääomaan on negatiivinen (positiivinen).

2) Ulkomaisten tytäryritysten muuntoerot, pääosin Venäjän rupla ja Ruotsin kruunu.

Lyhennetty konsernin tase

milj. euroa	Liite	30.6.2019	30.6.2018	31.12.2018
VARAT				
Pitkäaikaiset varat				
Aineettomat hyödykkeet	9	1 113	1 110	1 087
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet ja käyttöoikeusomaisuuserät	10	10 288	10 088	9 981
Osuudet osakkuus- ja yhteisyrityksissä	4, 11	6 295	5 668	5 978
Osuus valtion ydinjätehuoltorahastosta	14	805	846	899
Muut pitkäaikaiset sijoitukset		139	107	139
Laskennalliset verosaamiset		78	59	70
Johdannaisinstrumentit	5	219	244	229
Pitkäaikaiset korolliset saamiset	12	709	776	683
Pitkäaikaiset varat yhteensä		19 645	18 898	19 065
Lyhytaikaiset varat				
Vaihto-omaisuus		247	243	233
Johdannaisinstrumentit	5	210	362	326
Lyhytaikaiset korolliset saamiset	12	338	569	409
Tuloverosaamiset		139	163	172
Myyntisaamiset ja muut saamiset		938	1 041	1 620
Talletukset ja arvopaperit (erääntyminen yli kolme kuukautta)		98	68	29
Rahat ja pankkisaamiset		1 200	701	556
Likvidit varat	13	1 297	770	584
Lyhytaikaiset varat yhteensä		3 168	3 148	3 344
Varat yhteensä		22 813	22 045	22 409
OMA PÄÄOMA				
Emoyhtiön omistajille kuuluva oma pääoma				
Osakepääoma		3 046	3 046	3 046
Ylikurssirahasto		73	73	73
Kertyneet voittovarot		9 358	9 150	9 232
Muut oman pääoman erät		-103	-419	-510
Yhteensä		12 374	11 850	11 841
Määräysvallattomat omistajat		246	243	236
Oma pääoma yhteensä		12 621	12 093	12 077
VIERAS PÄÄOMA				
Pitkäaikainen vieras pääoma				
Korollinen pitkäaikainen vieras pääoma	13	6 184	5 030	5 007
Johdannaisinstrumentit	5	227	316	362
Laskennalliset verovelat		853	740	720
Ydinvoimaan liittyvät varaukset	14	805	846	899
Muut varaukset	15	86	89	91
Eläkeveloitteet		99	101	98
Muu pitkäaikainen vieras pääoma		185	169	182
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä		8 439	7 290	7 358
Lyhytaikainen vieras pääoma				
Korollinen lyhytaikainen vieras pääoma	13	535	1 011	1 086
Johdannaisinstrumentit	5	372	724	829
Ostovelat ja muu lyhytaikainen vieras pääoma		846	928	1 058
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä		1 753	2 663	2 973
Vieras pääoma yhteensä		10 193	9 953	10 332
Oma pääoma ja vieras pääoma yhteensä		22 813	22 045	22 409

Lyhennetty laskelma konsernin oman pääoman muutoksista

milj. euroa	Osake- pääoma	Ylikurssi- rahasto	Kertyneet voittovarot		Muut oman pääoman erät			Emo- yhtiön omistajat	Määräys- vallat- tomat omistajat	Oma pääoma yhteensä
			Kertyneet voitto- varat	Muunto- erot	Kassavirta- suojuukset	Muut laajan tuloksen erät	Muut laajan tuloksen erät osakkuus- ja yhteis- yrityksissä			
Oma pääoma 31.12.2018	3 046	73	11 937	-2 705	-638	99	30	11 841	236	12 077
Kauden tulos			948					948	19	967
Muuntoerot				160	10	1	-2	170	8	178
Kauden muut laajan tuloksen erät			0		432	-12	-23	396	4	400
Laaja tulos yhteensä			947	160	442	-11	-25	1 514	31	1 545
Osingonjako			-977					-977	-23	-1 000
Muut			-3					-3	2	-1
Oma pääoma 30.6.2019	3 046	73	11 904	-2 545	-196	88	5	12 374	246	12 621
Oma pääoma 31.12.2017	3 046	73	12 062	-2 187	-40	70	24	13 048	239	13 287
Laskentakäytännön muutosten vaikutus (IFRS 9 ja 15)			7					7		7
Oma pääoma 1.1.2018	3 046	73	12 069	-2 187	-40	70	24	13 055	239	13 295
Kauden tulos			600					600	15	615
Muuntoerot				-358	1	2	-2	-358	3	-355
Kauden muut laajan tuloksen erät			0		-489	15	1	-473	-10	-483
Laaja tulos yhteensä			600	-358	-488	17	-1	-230	7	-224
Osingonjako			-977					-977	-3	-980
Muut			2					2	-1	2
Oma pääoma 30.6.2018	3 046	73	11 695	-2 545	-528	86	23	11 850	243	12 093
Oma pääoma 31.12.2017	3 046	73	12 062	-2 187	-40	70	24	13 048	239	13 287
Laskentakäytännön muutosten vaikutus (IFRS 9 ja 15)			7					7		7
Oma pääoma 1.1.2018	3 046	73	12 069	-2 187	-40	70	24	13 055	239	13 295
Kauden tulos			843					843	15	858
Muuntoerot				-519	0	1	-1	-518	-7	-525
Kauden muut laajan tuloksen erät			0		-599	28	6	-564	-5	-569
Laaja tulos yhteensä			843	-519	-598	29	6	-239	3	-236
Osingonjako			-977					-977	-6	-983
Muut			2					2	0	2
Oma pääoma 31.12.2018	3 046	73	11 937	-2 705	-638	99	30	11 841	236	12 077

Muuntoerot

Muuntoerot vaikuttivat emoyhtiön omistajille kuuluvaan osuuteen omasta pääomasta 170 miljoonaa euroa vuoden 2019 ensimmäisen ja toisen neljänneksen aikana (I-II/2018: -358) johtuen pääosin Venäjän ruplan ja Ruotsin kruunun vaikutuksesta. Osa tästä translaatioposiitiosta on suojattu ja suojaustuloksen kurssivaikutus, -10 miljoonaa euroa (I-II/2018: 18), sisältyy muihin laajan tuloksen eriin.

Ulkomaisten tytäryritysten tilinpäätöstiedot muunnetaan euroiksi käyttäen tuloslaskelman osalta keskikurssia ja taseen osalta tilinpäätöspäivän kurssia. Kurssiero, joka syntyy muunnosta euroiksi, kirjataan omaan pääomaan. Katso lisätietoja käytetyistä kursseista liitetiedosta 2 Laadintaperiaatteet.

Kassavirtasuojuukset

Emoyhtiön omistajille kuuluva osuus kassavirtasuojausten käyvän arvon muutoksista oli 442 miljoonaa euroa vuoden 2019 ensimmäisen ja toisen neljänneksen aikana (I-II/2018: -488), ja se liittyy lähinnä johdannaisten, kuten futuurien ja termienien, käypään arvoon arvostamiseen. Johdannaisilla suojataan tulevien transaktioiden sähkön hintaa ja niihin sovelletaan suojauslaskentaa. Kun sähkön hinta on korkeampi (alhaisempi) kuin suojaushinta, vaikutus omaan pääomaan on negatiivinen (positiivinen).

Osingonjako

Vuoden 2018 osingonjaosta päätettiin yhtiökokouksessa 26.3.2019 ja maksettiin 4.4.2019. Lisätietoja liitetiedossa 8 Osakekohtainen osinko.

Lyhennetty konsernin rahavirtalaskelma

milj. euroa	Liite	II/2019	II/2018	I-II/2019	I-II/2018	2018	Edelliset 12kk
Liiketoiminnan rahavirta							
Kauden voitto		607	215	967	615	858	1 210
Oikaisuerät:							
Tuloverot	7	45	25	109	119	181	171
Rahoitustuotot ja -kulut		-7	39	38	74	136	100
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	11	-461	-24	-572	-70	-38	-540
Poistot	9, 10	141	130	278	262	536	552
Liikevoitto ennen poistoja (Käyttökate)		324	385	820	1 000	1 674	1 494
Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät	4	48	-103	98	-180	-151	127
Vertailukelpoinen käyttökate		372	282	918	820	1 523	1 621
Muut tuotot ja kulut, joihin ei liity maksua		1	-23	-5	-26	-90	-69
Saadut korot		13	6	17	10	23	30
Maksetut korot		-45	-44	-114	-134	-171	-151
Saadut osingot		229	53	229	53	61	237
Toteutuneet kurssierot		15	91	10	133	231	108
Maksetut välittömät verot		-76	-30	-67	-46	-94	-115
Muut erät		-2	-1	1	-3	-9	-5
Rahavirta ennen käyttöpääoman muutosta		507	334	989	807	1 474	1 656
Muutos selvitettyissä futuureissa		24	-199	316	-290	-524	82
Käyttöpääoman muutos		209	226	186	116	-146	-76
Liiketoiminnan rahavirta yhteensä		740	361	1 491	634	804	1 661
Investointien rahavirta							
Investoinnit käyttöomaisuuteen	9, 10	-219	-118	-369	-252	-579	-696
Hankitut osakkeet	6	-4	-3 732	-16	-3 750	-4 088	-354
Käyttöomaisuuden myynnit	9, 10	5	34	5	35	38	8
Myydyt osakkeet ja pääoman palautukset	6	24	170	32	170	259	121
Osakaslainat osakkuusyrityksille ja yhteisyrityksille	12	-33	-4	-34	-5	-24	-53
Pantattujen rahavarojen muutos	12	12	-113	322	-176	-36	462
Muutos muissa korollisissa saamisissa	12	3	17	14	19	31	26
Investointien rahavirta yhteensä		-213	-3 747	-46	-3 959	-4 398	-485
Rahavirta ennen rahoitusta		527	-3 386	1 445	-3 326	-3 594	1 177
Rahoituksen rahavirta							
Pitkäaikaisten lainojen nostot	13	303	1 733	2 809	1 764	1 764	2 809
Pitkäaikaisten lainojen lyhennykset	13	-38	-94	-2 546	-551	-586	-2 581
Lyhytaikaisten lainojen muutos	13	-197	4	-38	-17	135	114
Osingonjako emoyhtiön omistajille	8	-977	-977	-977	-977	-977	-977
Osingonjako määräysvallattomille omistajille ¹⁾		-23	-3	-23	-3	-5	-25
Muut rahoituserät		5	1	2	3	-4	-5
Rahoituksen rahavirta yhteensä		-927	662	-773	218	326	-665
Laskelman mukainen likvidien varojen muutos		-400	-2 724	673	-3 107	-3 268	512
Likvidit varat kauden alussa	13	1 692	3 504	584	3 896	3 896	770
Valuuttakurssierot likvideissä varoissa		6	-11	40	-19	-43	16
Likvidit varat kauden lopussa	13	1 297	770	1 297	770	584	1 297

1) Osingonjako määräysvallattomille omistajille on aikaisemmissa osavuositarkastuksissa esitetty rivillä 'Muut rahoituserät'.

Toteutuneet kurssierot

Toteutuneet kurssierot aiheutuivat pääasiassa Fortumin venäläisten ja ruotsalaisten tytäryritysten rahoituksesta sekä siitä, että konsernin ulkoinen rahoitus on pääasiassa euroissa. Toteutuneet kurssierot johtuvat näiden konsernin sisäisiä lainoja suojaavien valuuttatermiinien jatkamisesta ja siitä, että suurin osa näistä termiineistä eräänny 12 kk sisällä.

Muutos selvitettyissä futuureissa

Fortumin rahavirtalaskelmassa futuurien päivittäinen selvitys esitetään liiketoiminnan rahavirrassa, kun taas pantattujen rahavarojen muutokset esitetään investointien rahavirrassa. Päivittäin selvittävät futuurit sisältyvät Myyntisaamisiin ja muihin saamisiin. Pantatut rahavarat sisältyvät lyhytaikaisiin korollisiin saamisiin, katso lisätieto liitetiedosta 12 Korolliset saamiset.

Rahavirtalaskelman lisätietoja

Käyttöpääoman muutos

milj. euroa	II/2019	II/2018	I-II/2019	I-II/2018	2018	Edelliset
						12kk
Korottomien saamisten muutos, vähennys(+)/lisäys(-)	306	365	354	260	-186	-92
Vaihto-omaisuuden muutos, vähennys(+)/lisäys(-)	-11	-28	-11	-16	-3	2
Korottomien velkojen muutos, vähennys(-)/lisäys(+)	-86	-111	-157	-128	43	14
Yhteensä	209	226	186	116	-146	-76

Maksetut käyttöomaisuusinvestoinnit

milj. euroa	II/2019	II/2018	I-II/2019	I-II/2018	2018	Edelliset
						12kk
Käyttöomaisuusinvestoinnit	226	122	355	224	584	715
Muutokset maksamattomissa investoinneissa, vähennys(+)/lisäys(-)	-5	-2	19	30	5	-6
Vieraan pääoman menot	-2	-2	-5	-3	-10	-12
Yhteensä	219	118	369	252	579	696

Käyttöomaisuusinvestoinnit aineettomiin ja aineellisiin käyttöomaisuushyödykkeisiin vuoden 2019 kahden ensimmäisen neljänneksen aikana olivat 355 miljoonaa euroa (I-II/2018: 224). Maksetut käyttöomaisuusinvestoinnit vuoden 2019 kahden ensimmäisen neljänneksen aikana, 369 miljoonaa euroa (I-II/2018: 252), sisältävät aikaisemmalta vuodelta maksamattomia investointeja, toisin sanoen investointeihin liittyvien ostovelkojen muutosta määrältään 19 miljoonaa euroa (I-II/2018: 30) mutta ei aktivoituja vieraan pääoman menoja määrältään -5 miljoonaa euroa (I-II/2018: -3). Aktivoidut vieraan pääoman menot on esitetty maksetuissa koroissa.

Hankitut osakkeet rahavirtalaskelmassa

Osakehankintojen nettovaikutus oli vuoden 2019 kahden ensimmäisen neljänneksen aikana 16 miljoonaa euroa (I-II/2018: 3 750). Katso lisätietoja liitetiedosta 6 Yrityshankinnat ja -myynnit.

Myydyt osakkeet rahavirtalaskelmassa

milj. euroa	II/2019	II/2018	I-II/2019	I-II/2018	2018	Edelliset
						12kk
Myydyt tytäryritysosakkeet pl. myytyjen yritysten rahavarat	0	0	4	0	88	92
Myydyt osakkuus- ja yhteisyritysosakkeet ja pääoman palautukset	24	170	24	170	171	25
Myydyt muut sijoitukset	0	0	4	0	0	4
Yhteensä	24	170	32	170	259	121

Vuoden 2019 kahden ensimmäisen neljänneksen aikana ei ollut olennaisia yritysmyyntejä. Katso lisätietoja liitetiedosta 6 Yrityshankinnat ja -myynnit.

Pääomarakenne ja tunnusluvut

Fortum päivitti strategiaansa ja vahvisti osinkopolitiikkansa ja pitkän aikavälin taloudellisten tavoitteidensa pysyvän ennallaan marraskuussa 2018. Fortumin taloudelliset tavoitteet vastaavat yhtiön näkemystä pitkän aikavälin arvonluontimahdollisuuksista, uudesta kasvustrategiasta ja liiketoiminnasta. Pitkän aikavälin taloudelliset tavoitteet yli suhdannesyklin ovat: Sijoitetun pääoman tuotto (ROCE) vähintään 10 % ja vertailukelpoinen nettovelka/käyttökate noin 2,5x.

Nettovelan muutokset

milj. euroa	II/2019	II/2018	I-II/2019	I-II/2018	2018	Edelliset 12kk
Nettovelka kauden alussa	4 995	899	5 509	988	988	5 271
Laskentakäytännön muutosten vaikutus (IFRS 16 ja IFRS 9)			99	1	1	99
Muuntoerot	-9	13	-43	-3	15	-25
Vertailukelpoinen käyttökate	372	282	918	820	1 523	1 621
Muut tuotot ja kulut, joihin ei liity maksua	2	-23	-5	-26	-90	-69
Maksetut nettorahoituskulut	210	105	145	60	138	223
Maksetut välittömät verot	-76	-30	-67	-46	-94	-115
Käyttöpääoman muutos	233	27	503	-174	-670	7
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-219	-118	-369	-252	-579	-696
Yrityshankinnat	-4	-3 732	-16	-3 750	-4 088	-354
Yritys- ja käyttöomaisuusmyynnit	29	204	37	204	298	131
Osakslainat osakkuusyrietyksille	-33	-4	-34	-5	-24	-53
Muutos muissa korollisissa saamisissa	15	-96	336	-157	-5	488
Osingonjako emoyhtiön omistajille	-977	-977	-977	-977	-977	-977
Osingonjako määräysvallattomille omistajille	-23	-3	-23	-3	-5	-25
Muut rahoitustoiminnot	4	0	1	2	-7	-8
Nettorahavirta (- nettovelan kasvu)	-468	-4 366	447	-4 303	-4 580	170
Joukkovelkakirjojen käypien arvojen muutos, arvostus jaksotettuun hankintamenoon, velka vakuusjärjestelysopimuksesta, hankitut tytäryhtiölainat ja muut muutokset ¹⁾	-32	-6	304	-18	-75	247
Nettovelka kauden lopussa	5 422	5 271	5 422	5 271	5 509	5 422

1) Vuoden 2019 kahden ensimmäisen neljänneksen lukuun sisältyy 246 miljoonan euron suuruinen vakuusjärjestelysopimus. Katso lisätietoja liitetiedosta 13 Korollinen nettovelka.

Vertailukelpoinen nettovelka/käyttökate tunnusluku

milj. euroa	Edelliset 12kk	2018
Korolliset velat	6 719	6 093
- Likvidit varat ¹⁾	1 297	584
Nettovelka	5 422	5 509
Liikevoitto	942	1 138
+ Poistot	552	536
Käyttökate	1 494	1 674
- Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät	-127	151
Vertailukelpoinen käyttökate	1 621	1 523
Vertailukelpoinen nettovelka/käyttökate	3,3	3,6

1) Nettovelka lasketaan korollisten velkojen ja likvidien varojen erotuksena vähentämättä korollisia saamisista, määrältään 1 046 miljoonaa euroa (vuoden 2018 lopussa: 1 092).

Sijoitetun pääoman tuotto, %

milj. euroa	Edelliset	
	12kk	2018
Tulos ennen veroja	1 382	1 040
Korkokulut	159	148
Muut rahoituskulut ¹⁾	25	26
+Korkokulut ja muut rahoituskulut	184	174
Tulos ennen veroja + korkokulut ja muut rahoituskulut	1 566	1 214
1) Muut rahoituskulut kuten raportoitu tilinpäätöksessä 2018 liitetiedossa 12 Rahoituskulut - netto		
Sijoitettu pääoma		
Taseen loppusumma	22 813	22 409
Velat yhteensä	10 193	10 332
- Korolliset velat	6 719	6 093
- Korottomat velat	3 474	4 239
Sijoitettu pääoma	19 340	18 170
Sijoitettu pääoma edellisen raportointijakson lopussa	18 134	18 172
Sijoitettu pääoma keskimäärin	18 737	18 171
Sijoitetun pääoman tuotto, %	8,4 %	6,7 %

Tunnusluvut

Tunnuslukujen laskentakaavat ovat esitetty liitetiedossa 21.

	30.6.2019	30.6.2018	31.12.2018	Edelliset
				12kk
Vertailukelpoinen käyttökate, milj. euroa	918	820	1 523	1 621
Tulos/osake (laimentamaton), euroa	1,07	0,68	0,95	1,34
Sijoitettu pääoma, milj. euroa	19 340	18 134	18 170	
Korollinen nettovelka, milj. euroa	5 422	5 271	5 509	
Käyttöomaisuus- ja bruttoinvestoinnit osakkeisiin, milj. euroa	369	3 988	4 672	1 053
Käyttöomaisuusinvestoinnit, milj. euroa	355	224	584	715
Sijoitetun pääoman tuotto, %			6,7	8,4
Oman pääoman tuotto, %			6,8	9,8
Vertailukelpoinen nettovelka/käyttökate			3,6	3,3
Korkokate			10,0	7,5
Korkokate sisältäen aktivoidut vieraan pääoman menot			9,2	6,9
Rahavirta ennen käyttöomaisuuden muutosta/korollinen nettovelka, %			26,8	30,5
Velkaantumisaste, %	43	44	46	
Oma pääoma/osake, euroa	13,93	13,34	13,33	
Omavaraisuusaste, %	55	55	54	
Henkilöstön lukumäärä	8 383	8 951	8 286	
Henkilöstö keskimäärin	8 265	8 811	8 767	
Osakkeiden lukumäärä keskimäärin, 1 000 osaketta	888 294	888 312	888 312	
Laimennettu osakkeiden keskimääräinen lukumäärä, 1 000 osaketta	888 294	888 312	888 312	
Rekisteröityjen osakkeiden lukumäärä, 1 000 osaketta ¹⁾	888 294	888 367	888 294	
Rekisteröityjen osakkeiden lukumäärä ilman omia osakkeita, 1 000 osaketta	888 294	888 294	888 294	

1) Fortum Oyj:n hallitus päätti 17.12.2018 mitätöidä osakepääomaa alentamatta kaikki 72 580 kappaletta yhtiön hallussa olevaa omaa osaketta. Osakkeiden mitätöinti merkittiin kaupparekisteriin 21.12.2018.

Konsernin lyhennetyn osavuositarkastuksen liitetiedot

1. Laadintaperusta

Konsernin lyhennetty osavuositarkastus on laadittu EU:ssa käyttöön otettua kansainvälistä (IAS) 34 Osavuositarkastukset -standardia noudattaen. Osavuositarkastusta tulee lukea yhdessä vuoden 2018 konsernitiilinpäätöksen kanssa.

Osavuositarkastuksessa esitetyt luvut on pyöristetty, joten yksittäisten esitettyjen lukujen yhteenlaskettu summa voi poiketa esitetystä summaluvusta. Tunnusluvut on laskettu käyttäen tarkkoja arvoja.

Fortumin liiketoiminnan kausiluonteisuudesta johtuen vertailukelpoinen liikevoitto on yleensä suurempi vuoden ensimmäisellä ja viimeisellä neljänneksellä. Taulukoiden otsikoissa "Edelliset 12 kk" kuvaa raportointihetkeä edeltäviä 12 kuukauden lukuja.

ESMA:n vaihtoehtoisia tunnuslukuja koskevien ohjeiden (ESMA Guidelines on Alternative Performance Measures) mukaan vaihtoehtoisena tunnuslukuna (APM) pidetään taloudellista tunnuslukua, joka kuvaa mennyttä tai tulevaa tulosta, taloudellista asemaa tai rahavirtoja ja joka on muu kuin sovellettavassa tilinpäätösnormistossa määritelty tai nimetty taloudellinen tunnusluku.

Fortum käyttää vaihtoehtoisia tunnuslukuja (APM) taloudellisessa tavoiteasetannassa ja ennustamisessa, segmenttien ja konsernin tuloskehityksen seurannassa sekä resurssien allokoinnissa osana konsernin liiketoiminnan johtamisprosessia. Liiketoimintojen tulosta ei voi vertailla eri raportointikausien välillä huomioimatta vertailukelpoisuuteen vaikuttavia eriä ja siksi nämä erät eivät sisälly vertailukelpoiseen liikevoittoon eivätkä vertailukelpoiseen käyttökatteeseen (EBITDA). Keskeisiä liiketoiminnan suoritusmittareita on käytetty johdonmukaisesti vuodesta 2005 lähtien.

Fortumin taloudellisia tavoitteita pääomarakenteelle, pitkän aikavälin arvonluonnille ja kannattavuudelle mitataan Vertailukelpoinen nettovelka/käyttökate (EBITDA) –tunnusluvulla (pitkän aikavälin tavoite yli suhdannesyklin 2,5x), sekä Sijoitetun pääoman tuotto prosentilla (pitkän aikavälin tavoite yli suhdannesyklin vähintään 10%).

Tunnuslukujen määritelmät ja täsmäytyslaskelmat on esitetty 'Pääomarakenne ja tunnusluvut' -osiossa rahavirtalaskelman jälkeen sekä liitetiedossa 21.

2. Laadintaperiaatteet

Noudatetut laadinta- ja esittämisperiaatteet ovat yhtenevät konsernitiilinpäätöksessä 2018 noudatettujen periaatteiden ja esitystavan kanssa lukuun ottamatta uutta 1.1.2019 käyttöön otettua IFRS 16 Vuokrasopimukset -standardia. Muilla 1.1.2019 tai myöhemmin käyttöön otettavilla uusilla standardeilla ei ole merkittävää vaikutusta Fortumin tilinpäätökseen.

2.1 Vuoden 2019 alusta käyttöön otetut uudet standardit

IFRS 16 standardin soveltaminen

Fortum on soveltanut IFRS 16 Vuokrasopimukset -laskentastandardia 1.1.2019 lähtien. IFRS 16:n mukaan vuokralle ottajien on kirjattava taseeseen käyttöoikeusomaisuuseräksi ja vuokrasopimusvelaksi kaikki vuokrasopimukset lukuun ottamatta lyhytaikaisia ja arvoltaan vähäisiä omaisuuseriä sekä vuokrasopimuksia, joiden vuokrien maksut perustuvat vuokralle ottajan suoriutumiseen. Vuokrasopimuksista syntyvät omaisuuserät ja velat arvostetaan tulevaisuudessa toteutuvien vuokrien nykyarvoon. Käyttöoikeusomaisuuserä poistetaan tasapoistoina vuokrakauden kuluessa. Lisäksi omaisuuserän kirjanpitoarvoa tarkastellaan jatkuvasti mahdollisen arvonalentumisen varalta. Fortum on siirtymähetkellä soveltanut IFRS 16 -standardin helpotusta, jonka mukaan on tarkasteltava ovatko vuokrasopimukset tappiollisia.

Korkokulut vuokrasopimusveloista kirjataan tuloslaskelman erään Rahoituskulut - netto käyttäen efektiivisen koron menetelmää. Rahavirtalaskelmassa vuokrasopimusvelan pääomaa koskeva osuus esitetään Rahoituksen rahavirrassa erässä Pitkäaikaisen lainojen lyhennykset ja koron osuus esitetään Liiketoiminnan rahavirrassa erässä Maksetut korot. Ne vuokrien maksut, joita ei standardin helpotusten vuoksi kirjata taseeseen, kirjataan Muihin kuluihin tasaerinä vuokra-ajan kuluessa.

Vuokranantajien osalta ei ole merkittäviä muutoksia.

Fortum on soveltanut siirtymäsäännösten vaihtoehtoa, jossa vertailukausia ei oikaista. Standardin käyttöönottohetkellä käyttöoikeusomaisuuserä on kirjattu yhtä suurena kuin vuokrasopimusvelka oikaistuna ennen standardin käyttöönottoa kirjatulla vuokramaksuihin liittyvillä siirtosaamisilla tai -veloilla. Lisäksi Fortum on hyödyntänyt standardin sallimaa poikkeusta jättää lyhytaikaiset ja arvoltaan vähäisiä omaisuuseriä koskevat vuokrasopimukset taseen ulkopuolelle.

IFRS 16 -siirtymän vaikutukset

IFRS 16 -siirtymästä aiheutuvat vaikutukset avaavaan taseeseen 1.1.2019 ovat seuraavat:

- 96 miljoonan euron lisäys Aineellisiin käyttöomaisuushyödykkeisiin ja käyttöoikeusomaisuuseriin
- 99 miljoonan euron lisäys Korolliseen vieraaseen pääomaan
- 1 miljoonan euron vähennys Muista pitkäaikaisista sijoituksista
- 3 miljoonan euron vähennys Muista varauksista
- 1 miljoonan euron vähennys Ostovelloista ja muusta lyhytaikaisesta vieraasta pääomasta

Vuokrasopimusvelkojen ja vuokrasopimuksiin liittyvien sitoumusten välinen täsmäytys siirtymähetkellä on esitetty alla:

milj. euroa

Vuokrasopimuksiin liittyvät sitoumukset 31.12.2018	216
Vuokrasopimukset, jotka eivät ole vielä alkaneet, mutta joihin Fortum on sitoutunut	-41
Muuttuviin vuokriin perustuvat vuokrasopimukset, joita ei sisällytetä vuokrasopimusvelkaan	-16
Sovelletut helpotukset taseeseen merkitsemisestä	-12
Diskonttauksen vaikutukset	-28
Muut muutokset	-20
Vuokrasopimusvelat 1.1.2019	99

Käyttöoikeusomaisuuserät ovat pääosin toimistorakennuksia ja maa-alueita. Uusia IFRS 16:n mukaisia vuokrasopimuksia ei ole havaittu.

Taseeseen 1.1.2019 merkittyjen vuokrasopimusvelkojen painotettu keskimääräinen lisäluoton korko oli 1,9%.

IFRS 16 mukaiset laadintaperiaatteet

Vuokrasopimukseksi määritellään sopimus, jonka mukaan Fortumilla on oikeus käyttää yksilöityä omaisuuserää ei-purettavissa olevan ajanjakson aikana korvausta vastaan. Ei-purettavissa olevaa vuokra-aikaa määritettäessä Fortum arvioi jatko- ja peruutusoptioiden käyttämisen todennäköisyyttä ottamalla huomioon kaikki asiassa merkitykselliset olosuhteet.

Kun tulevat vuokrien maksut päivitetään johtuen muutoksista indekseissä tai sopimusehtojen muutoksissa, käyttöoikeusomaisuuserä ja siihen liittyvä vuokrasopimusvelka arvostetaan uudelleen. Uudelleenarvostuksesta mahdollisesti syntyvät erot kirjataan tuloslaskelmaan.

2.2 Muut standardit ja tulkinnat

Fyysisesti toteutettavat hyödykkeiden osto- ja myyntisopimukset (IFRS 9)

Maaliskuussa 2019 IFRIC julkaisi agendapäätöksen koskien fyysisesti toteutettavien muiden kuin rahoituserien osto- ja myyntisopimusten käsittelyä (IFRS 9). Päätös selventää, miten IFRS 9 -standardia sovelletaan kiinteähintaisten hyödykkeiden myynti- ja ostosopimuksiin, jotka arvostetaan käypään arvoon tulosvaikutteisesti, vaikka ne toteutetaan fyysisinä toimituksina. IFRIC:in päätös käsittelee näiden sopimusten esittämistä tuloslaskelmalla, eikä päätöksellä ole vaikutusta kauden voittoon. Fortum arvioi parhaillaan päätöksen vaikutusta konsernin laadintaperiaatteisiin ja tuloslaskelman esittämistapaan.

2.3 Fortumin käyttämät keskeisimmät valuuttakurssit

Kauden lopun valuuttakurssit perustuvat Euroopan keskuspankin julkaisemiin tilinpäätöshetken kursseihin. Keskimääräinen valuuttakurssi on laskettu kunkin kuukauden lopun Euroopan keskuspankin kurssien ja edellisen vuoden viimeisen päivän kurssien keskiarvona.

Keskeisimmät Fortum-konsernissa käytetyt kurssit ovat:

Keskimääräinen valuuttakurssi

	1-6/2019	1-3/2019	1-12/2018	1-9/2018	1-6/2018	1-3/2018
Ruotsi (SEK)	10,4782	10,3776	10,2591	10,2392	10,1722	9,9962
Norja (NOK)	9,7356	9,7491	9,6432	9,6121	9,6294	9,6737
Puola (PLN)	4,2865	4,2961	4,2614	4,2467	4,2316	4,1790
Venäjä (RUB)	74,2121	75,6930	73,8035	72,9249	71,5430	69,7770

Kauden lopun valuuttakurssi

	30.6.2019	31.3.2019	31.12.2018	30.9.2018	30.6.2018	31.3.2018
Ruotsi (SEK)	10,5633	10,3980	10,2548	10,3090	10,4530	10,2843
Norja (NOK)	9,6938	9,6590	9,9483	9,4665	9,5115	9,6770
Puola (PLN)	4,2496	4,3006	4,3014	4,2774	4,3732	4,2106
Venäjä (RUB)	71,5975	72,8564	79,7153	76,1422	73,1582	70,8897

3. Kriittiset tilinpäätösarviot ja harkinnat

Osavuositiedon laatiminen edellyttää, että yhtiön johto tekee arvioita ja oletuksia, jotka vaikuttavat raportoitujen varojen ja velkojen sekä tuottojen ja kulujen määrään. Toteutuneet erät saattavat olla erilaisia näihin arvioihin verrattuna. Varausten kirjaaminen olemassa olevista velvoitteista edellyttää johdon parasta arviota menoista, joita olemassa olevan velvoitteen täyttäminen edellyttää raportointikauden päättämispäivänä.

Tämän osavuositiedon laatimisen yhteydessä johdon tekemät merkittävät konsernin laadintaperiaatteisiin ja keskeisimpiin epävarmuustekijöihin liittyneet arviot ovat samoja, joita sovellettiin konsernitiilinpäätöksessä 2018, lukuunottamatta arvioita Uniperin hankintamenolaskelman päätökseen saattamiseksi (liite 6).

4. Tiedot segmenteittäin

Fortumin IFRS:n mukaiset raportoitavat segmentit ovat Generation, City Solutions, Consumer Solutions ja Russia. Muut toiminnot sisältää konsernitoiminnot, T&K-toiminnot, teknologian kehitysprojektit sekä Fortumin omistusosuuden Uniper SE:stä.

Marraskuussa 2018 Fortum ilmoitti aurinko- ja tuulivoimaliiketoimintojen uudelleenorganisoinnista siten, että tuulivoimaliiketoiminta on Generation-segmentin liiketoiminta-alue ja aurinkoliiketoiminta City Solutions-segmentin liiketoiminta-alue. Nämä sisältyivät aikaisemmin Muihin toimintoihin. Aurinko- ja tuulivoimaliiketoiminta Venäjällä pysyy edelleen Russia-segmentissä.

Fortum on muuttanut vuoden 2018 vertailutiedot uuden organisaatorakenteen mukaiseksi. Muutetut ja aikaisemmin julkaistut tiedot vuosineljänneksittäin vuodelle 2018 julkaistiin 19.3.2019 ja ne löytyvät Fortumin internetsivuilta kohdasta Osavuosikatsaukset.

Segmenttitiedot vuosineljänneksittäin		Generation ¹⁾		City Solutions ¹⁾		Consumer Solutions		Russia		Muut toiminnot		Yhteensä	
		II/2019	II/2018	II/2019	II/2018	II/2019	II/2018	II/2019	II/2018	II/2019	II/2018	II/2019	II/2018
milj. euroa													
Liite													
Tuloslaskelman tiedot segmenteittäin													
Sähkönmyynti ²⁾		476	417	26	22	305	278	217	195	0	0	1 023	912
Lämmönmyynti		0	0	98	85	0	0	22	33	0	0	120	118
Jätteiden käsittelyn myynti		0	0	59	47	0	0	0	0	0	0	59	47
Muu myynti		24	10	45	39	41	48	1	0	28	24	139	121
Liikevaihto		500	427	228	193	346	326	239	228	28	24	1 341	1 198
Eliminoinnit		-50	8	-9	-7	-17	-1	0	0	-22	-20	-98	-19
Nord Pool netotus ³⁾												-99	-92
Ulkoinen liikevaihto		450	435	219	186	329	325	239	228	6	5	1 144	1 087
Vertailukelpoinen käyttökate		225	182	31	23	34	26	107	73	-25	-22	372	282
Poistot		-35	-32	-46	-44	-15	-14	-37	-36	-7	-4	-141	-130
Vertailukelpoinen liikevoitto		191	151	-15	-21	19	11	69	37	-32	-26	232	153
Arvonalentumiset		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Myyntivoitot ja muut	6	0	77	4	-1	0	0	0	0	-1	0	3	76
Tulevaisuuden kassavirtoja suojaavien johdannaisten käyvän arvon muutokset		4	23	1	8	-9	10	0	0	0	8	-5	49
Ydinjätehuoltorahastoon liittyvä oikaisu	14	-46	-22	0	0	0	0	0	0	0	0	-46	-22
Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät		-43	78	5	8	-9	10	0	0	-1	7	-48	103
Liikevoitto		148	229	-10	-13	9	22	69	37	-33	-19	184	256
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	11	24	-4	3	0	0	0	34	26	399	2	461	24
Rahoituskulut - netto												7	-39
Tuloverot	7											-45	-25
Kauden voitto												607	215
Bruttoinvestoinnit / -divestoinnit segmenteittäin													
Bruttoinvestoinnit osakkeisiin	6	5	6	0	6	0	0	1	13	2	3 721	8	3 746
Investoinnit käyttöomaisuuteen	9, 10	58	45	136	49	13	12	13	9	5	7	226	122
josta aktivoituja vieraan pääoman menoja		2	1	0	1	0	0	0	0	0	0	2	2
Osakkeiden bruttodivestoinnit	6	0	160	2	0	0	0	0	0	0	0	2	160

1) Sekä ulkoinen että sisäinen liikevaihto sisältää realisoituneiden suojausinstrumenttien vaikutukset. Vaikutus liikevaihtoon voi olla positiivinen tai negatiivinen riippuen keskimääräisen sopimushinnan ja realisoituneen spot-hinnan erotuksesta.

2) Sähkönmyynti sisältää hyödyke johdannaisten realisoituneen tuloksen sopimuksista, joilla ei ollut IFRS 9:n mukaista suojauslaskentaa, mutta ovat operatiivisesti luokiteltu suojaukseksi.

3) Tuntiperusteiset myynnit ja ostot netotetaan konsernitasolla ja esitetään joko tuottona tai kuluna sen mukaan onko Fortum tiettyä hetkenä nettomyyjä vai -ostaja.

4. Tiedot segmenteittäin

Segmenttitiedot vuoden alusta

milj. euroa	Liite	Generation ¹⁾		City Solutions ¹⁾		Consumer Solutions		Russia		Muut toiminnot		Yhteensä	
		I-II/2019	I-II/2018	I-II/2019	I-II/2018	I-II/2019	I-II/2018	I-II/2019	I-II/2018	I-II/2019	I-II/2018	I-II/2019	I-II/2018
Tuloslaskelman tiedot segmenteittäin													
Sähkönmyynti ²⁾		1 030	907	81	62	903	760	465	443	0	0	2 479	2 172
Lämmönmyynti		0	0	351	350	0	0	70	121	0	0	421	472
Jätteiden käsittelyn myynti		0	0	121	97	0	0	0	0	0	0	121	97
Muu myynti		70	18	80	64	112	112	1	1	54	48	318	243
Liikevaihto		1 101	925	633	574	1 015	873	537	565	54	48	3 339	2 983
Eliminoinnit		-163	-1	-21	-18	12	-2	0	0	-42	-37	-214	-58
Nord Pool netotus ³⁾												-291	-253
Ulkoinen liikevaihto		938	924	612	555	1 026	870	537	565	12	10	2 834	2 672
Vertailukelpoinen käyttökate		484	435	168	154	75	57	242	215	-50	-40	918	820
Poistot		-70	-65	-91	-87	-31	-28	-73	-73	-13	-9	-278	-262
Vertailukelpoinen liikevoitto		414	370	77	67	44	29	168	141	-63	-49	640	558
Arvonalentumiset		-3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-3	0
Myyntivoitot ja muut	6	3	77	4	-1	0	0	0	0	-2	25	6	102
Tulevaisuuden kassavirtoja suojaavien johdannaisten käyvän arvon muutokset		-12	85	3	9	-41	9	0	0	0	0	-50	103
Ydinjätehuoltorahastoon liittyvä oikaisu	14	-51	-26	0	0	0	0	0	0	0	0	-51	-26
Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät		-63	137	7	8	-41	9	0	0	-2	25	-98	180
Liikevoitto		352	507	84	75	3	38	168	142	-65	-24	542	738
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	11	39	-6	42	43	0	0	43	31	448	2	572	70
Rahoitustuotot ja -kulut												-38	-74
Tuloverot	7											-109	-119
Kauden voitto												967	615
Bruttoinvestoinnit / -divestoinnit segmenteittäin													
Bruttoinvestoinnit osakkeisiin	6	5	6	4	8	0	0	1	20	4	3 730	15	3 764
Investoinnit käyttöomaisuuteen josta aktivoituja vieraan pääoman menoja	9, 10	96	92	203	76	27	21	18	20	10	16	355	224
Osakkeiden bruttodivestoinnit	6	4	160	2	0	0	0	0	0	4	0	10	160

1) Sekä ulkoinen että sisäinen liikevaihto sisältää realisoituneiden suojausinstrumenttien vaikutukset. Vaikutus liikevaihtoon voi olla positiivinen tai negatiivinen riippuen keskimääräisen sopimushinnan ja realisoituneen spot-hinnan erotuksesta.

2) Sähkönmyynti sisältää hyödykejohdannaisten realisoituneen tuloksen sopimuksista, joilla ei ollut IFRS 9:n mukaista suojauslaskentaa, mutta ovat operatiivisesti luokiteltu suojaukseksi.

3) Tuntiperusteiset myynnit ja ostot netotetaan konsernitason ja esitetään joko tuottona tai kuluna sen mukaan onko Fortum tietynä hetkenä nettomyyjä vai -ostaja.

4. Tiedot segmenteittäin

Segmenttitiedot edelliseltä 12 kk:lta

milj. euroa	Liite	Generation ¹⁾		City Solutions ¹⁾		Consumer Solutions		Russia		Muut toiminnot		Yhteensä	
		Edell. 12kk	2018	Edell. 12kk	2018	Edell. 12kk	2018	Edell. 12kk	2018	Edell. 12kk	2018	Edell. 12kk	2018
Tuloslaskelman tiedot segmenteittäin													
Sähkönmyynti ²⁾		1 894	1 771	153	134	1 690	1 547	894	872	0	0	4 631	4 324
Lämmönmyynti		0	0	605	604	0	0	142	193	0	0	746	797
Jätteiden käsittelyn myynti		0	0	235	211	0	0	0	0	0	0	235	211
Muu myynti		123	71	177	161	212	212	4	4	109	103	625	550
Liikevaihto		2 018	1 842	1 169	1 110	1 901	1 759	1 041	1 069	109	103	6 239	5 883
Eliminoinnit		-160	2	-40	-37	3	-11	0	0	-84	-79	-281	-125
Nord Pool netetus ³⁾												-554	-516
Ulkoinen liikevaihto		1 858	1 844	1 130	1 073	1 904	1 748	1 041	1 069	26	24	5 404	5 242
Vertailukelpoinen käyttökate		812	763	324	310	128	110	444	417	-88	-78	1 621	1 523
Poistot		-140	-135	-179	-175	-60	-57	-147	-147	-26	-22	-552	-536
Vertailukelpoinen liikevoitto		672	628	145	135	68	53	298	271	-113	-99	1 069	987
Arvon alentumiset		-7	-4	0	0	0	0	0	0	0	0	-7	-4
Myyntivoitot ja muut	6	3	77	4	-1	0	0	2	2	-4	23	6	102
Tulevaisuuden kassavirtoja suojaavien johdannaisten käyvän arvon muutokset		-18	79	-10	-4	-28	22	0	0	0	0	-55	98
Ydinjätehuoltorahastoon liittyvä oikaisu	14	-70	-45	0	0	0	0	0	0	0	0	-70	-45
Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät		-92	108	-6	-5	-28	22	2	2	-4	23	-127	151
Liikevoitto		581	736	139	130	40	75	299	273	-117	-76	942	1 138
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	11	-27	-72	73	74	0	0	48	36	446	0	540	38
Rahoituskulut - netto												-100	-136
Tuloverot	7											-171	-181
Kauden voitto												1 210	858
Bruttoinvestoinnit / -divestoinnit segmenteittäin													
Bruttoinvestoinnit osakkeisiin	6	13	14	29	33	0	0	44	63	251	3 977	339	4 088
Investoinnit käyttöomaisuuteen	9, 10	252	248	336	209	53	47	52	54	20	26	715	584
josta aktivoituja vieraan pääoman menoja		8	6	4	4	0	0	0	0	0	0	12	10
Osakkeiden bruttodivestoinnit	6	4	160	149	147	0	0	0	0	4	0	156	306

1) Sekä ulkoinen että sisäinen liikevaihto sisältää realisoituneiden suojausinstrumenttien vaikutukset. Vaikutus liikevaihtoon voi olla positiivinen tai negatiivinen riippuen keskimääräisen sopimushinnan ja realisoituneen spot-hinnan erotuksesta.

2) Sähkönmyynti sisältää hyödyke johdannaisten realisoituneen tuloksen sopimuksista, joilla ei ollut IFRS 9:n mukaista suojauslaskentaa, mutta ovat operatiivisesti luokiteltu suojaukseksi.

3) Tuntiperusteiset myynnit ja ostot netotetaan konsernitason ja esitetään joko tuottona tai kuluna sen mukaan onko Fortum tietynä hetkenä nettomyyjä vai -ostaja.

Varat ja velat segmenteittäin

milj. euroa	Liite	Generation		City Solutions		Consumer Solutions		Russia		Muut toiminnot		Yhteensä	
		30.6. 2019	31.12. 2018	30.6. 2019	31.12. 2018	30.6. 2019	31.12. 2018	30.6. 2019	31.12. 2018	30.6. 2019	31.12. 2018	30.6. 2019	31.12. 2018
Korottomat varat		6 281	6 861	3 606	3 582	836	1 044	2 575	2 408	165	173	13 463	14 069
Osuudet osakkuus- ja yhteisyrityksissä	11	863	854	588	641	0	0	595	495	4 249	3 988	6 295	5 978
Eliminoinnit												-42	-114
Segmenttien varat yhteensä		7 143	7 715	4 194	4 223	836	1 044	3 169	2 903	4 414	4 161	19 716	19 933
Korolliset saamiset	12											1 046	1 092
Laskennalliset verosaamiset												78	70
Muut varat												676	731
Likvidit varat												1 297	584
Varat yhteensä												22 813	22 409
Segmenttien velat		1 004	1 230	403	429	325	396	86	114	128	138	1 945	2 308
Eliminoinnit												-42	-114
Segmenttien velat yhteensä												1 902	2 194
Laskennalliset verovelat												853	720
Muu vieras pääoma												718	1 325
Sijoitettuun pääomaan sisältyvä vieras pääoma												3 473	4 239
Korollinen vieras pääoma	13											6 719	6 093
Oma pääoma												12 621	12 077
Oma pääoma ja vieras pääoma yhteensä												22 813	22 409
Henkilöstön lukumäärä		1 162	1 091	2 003	2 017	1 434	1 399	2 937	2 941	847	838	8 383	8 286
Henkilöstö keskimäärin ¹⁾		1 110	1 107	1 989	1 994	1 420	1 473	2 928	3 378	818	814	8 265	8 767

1) Henkilöstö keskimäärin lasketaan käyttäen koko raportointikauden kuukausittaisia keskiarvoja.

4. Tiedot segmentteittäin

Vertailukelpoinen liikevoitto sisältäen osuuden osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta sekä Vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto

milj. euroa	Liite	Generation		City Solutions		Consumer Solutions		Russia		Muut toiminnot	
		Edell. 12kk	31.12. 2018	Edell. 12kk	31.12. 2018	Edell. 12kk	31.12. 2018	Edell. 12kk	31.12. 2018	Edell. 12kk	31.12. 2018
Vertailukelpoinen liikevoitto		672	628	145	135	68	53	298	271	-113	-99
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	11	-27	-72	73	74	0	0	48	36	446	0
Oikaisu erään Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta		85	94	0	0	0	0	0	0	-359	-38
Vertailukelpoinen liikevoitto sisältäen osuuden osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta		730	650	217	209	68	53	346	307	-26	-137
Segmenttien varat kauden lopussa		7 143	7 715	4 194	4 223	836	1 044	3 169	2 903	4 414	4 161
Segmenttien velat kauden lopussa		1 004	1 230	403	429	325	396	86	114	128	138
Vertailukelpoinen sidottu pääoma		6 140	6 485	3 792	3 794	512	648	3 084	2 789	4 287	4 023
Vertailukelpoinen sidottu pääoma keskimäärin ¹⁾		6 166	6 019	3 786	3 808	616	671	2 948	2 976	3 999	2 361
Vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto, %		11,8	10,8	5,7	5,5	11,1	7,8	11,7	10,3	-0,6	-5,8

1) Keskimääräinen sidottu pääoma on laskettu käyttäen vuoden alun ja jokaisen vuosineljänneksen lopun arvoja.

5. Rahoitusriskien hallinta

Konsernin riskienhallinnan periaatteisiin ei ole tehty merkittäviä muutoksia katsauskaudella. Riskienhallinnan tavoitteet ja periaatteet ovat yhdenmukaisia vuoden 2018 konsernitilinpäätöksessä esitettyjen tietojen kanssa.

Käypien arvojen hierarkiatasot

Taseessa käypään arvoon arvostetut rahoitusinstrumentit on esitetty seuraavien käyvän arvon määrittämiseen perustuvien hierarkiatasojen mukaisesti:

Taso 1: täysin samanlaisten varojen tai velkojen noteeratut (oikaisemattomat) hinnat toimivilla markkinoilla;

Taso 2: muut tiedot kuin tasoon 1 sisältyvät noteeratut hinnat, jotka kyseiselle omaisuuserälle tai velalle on todettavissa joko suoraan (ts. hintana) tai epäsuorasti (ts. hinnoista johdettuina);

Taso 3: omaisuuserää tai velkaa koskevat tiedot, jotka eivät perustu todettavissa olevaan markkinatietoon (ei todettavissa olevat tiedot).

Katso myös laadintaperiaatteet konsernitilinpäätöksen 2018 liitetiedossa 16 Rahoitusvarat ja -velat käypään arvoon.

Rahoitusvarat

milj. euroa	Taso 1			Taso 2			Taso 3			Netotus ¹⁾			Yhteensä		
	30.6. 2019	30.6. 2018	31.12. 2018	30.6. 2019	30.6. 2018	31.12. 2018	30.6. 2019	30.6. 2018	31.12. 2018	30.6. 2019	30.6. 2018	31.12. 2018	30.6. 2019	30.6. 2018	31.12. 2018
Pitkäaikaisissa varoissa															
Muut sijoitukset ²⁾	0	0	0				53	48	49				53	48	49
Johdannaisinstrumentit															
Sähköjohdannaiset															
Sovelletaan suojauslaskentaa				19	26	23				-16	-25	-22	4	0	1
Ei sovelleta suojauslaskentaa				89	165	146				-58	-117	-94	30	48	52
Korko- ja valuuttajohdannaiset															
Sovelletaan suojauslaskentaa				170	162	149							170	162	149
Ei sovelleta suojauslaskentaa				3	6	4							3	6	4
Muut hyödykefutuuriit ja -termiinit															
Ei sovelleta suojauslaskentaa	57	70	29							-46	-42	-5	11	28	24
Korolliset saamiset							28	60	41				28	60	41
Pitkäaikaisissa varoissa yhteensä	57	70	29	281	359	322	81	108	90	-120	-184	-121	300	352	319
Lyhytaikaisissa varoissa															
Johdannaisinstrumentit															
Sähköjohdannaiset															
Sovelletaan suojauslaskentaa				58	125	93				-50	-115	-83	8	10	10
Ei sovelleta suojauslaskentaa	1	58	2	194	413	585				-137	-367	-502	58	103	84
Korko- ja valuuttajohdannaiset															
Sovelletaan suojauslaskentaa				31	70	19							31	70	19
Ei sovelleta suojauslaskentaa				7	87	97							7	87	97
Muut hyödykefutuuriit ja -termiinit															
Ei sovelleta suojauslaskentaa	331	284	203	1	1					-226	-193	-87	106	92	116
Korolliset saamiset	246						34	31	30				280	31	30
Lyhytaikaisissa varoissa yhteensä	578	342	205	291	696	794	34	31	30	-413	-675	-672	490	393	356
Yhteensä	635	412	234	572	1 055	1 116	115	139	120	-533	-859	-793	790	745	675

1) Kun sähkö- ja muiden hyödykeperussien kanssa tehdyillä standardijohdannaissojimuksilla on samanaikainen toimitus, saamiset ja velat netotetaan.

2) Muut sijoitukset ovat muita kuin osakkuus- ja yhteisyritysosakkeita ja koostuvat pääosin listaamattomien yhtiöiden osakkeista, arvoltaan 52 miljoonaa euroa (vuoden 2018 lopussa: 49). Nämä sisältävät myös Fortumin omistuksen Fennovoimassa, 33 miljoonaa euroa (vuoden 2018 lopussa: 33). Muut sijoitukset kirjataan käypään arvoon tulosvaikutteisesti.

Rahoitusvelat

milj. euroa	Taso 1			Taso 2			Taso 3			Netotus ¹⁾			Yhteensä		
	30.6. 2019	30.6. 2018	31.12. 2018	30.6. 2019	30.6. 2018	31.12. 2018	30.6. 2019	30.6. 2018	31.12. 2018	30.6. 2019	30.6. 2018	31.12. 2018	30.6. 2019	30.6. 2018	31.12. 2018
Pitkäaikaisissa veloissa															
Korolliset velat ²⁾				2 385	934	930							2 385	934	930
Johdannaisinstrumentit															
Sähköjohdannaiset															
Sovelletaan suojauslaskentaa				119	268	257				-16	-25	-22	103	242	235
Ei sovelleta suojauslaskentaa				104	149	163				-58	-117	-94	45	32	70
Korko- ja valuuttajohdannaiset															
Sovelletaan suojauslaskentaa				63	33	42							63	33	42
Ei sovelleta suojauslaskentaa				2	2	2							2	2	2
Muut hyödykefutuuri- ja -termiinit															
Ei sovelleta suojauslaskentaa	60	49	18	0	1	0				-46	-42	-5	14	7	13
Pitkäaikaisissa veloissa yhteensä	60	49	18	2 673	1 387	1 394	0	0	0	-120	-184	-121	2 612	1 250	1 292
Lyhytaikaisissa veloissa															
Korolliset velat				246									246		
Johdannaisinstrumentit															
Sähköjohdannaiset															
Sovelletaan suojauslaskentaa				217	629	724				-50	-115	-83	167	514	641
Ei sovelleta suojauslaskentaa	1	4	1	200	473	566				-137	-367	-502	63	110	65
Korko- ja valuuttajohdannaiset															
Sovelletaan suojauslaskentaa				2	2	1							2	2	1
Ei sovelleta suojauslaskentaa				40	41	45							40	41	45
Muut hyödykefutuuri- ja -termiinit															
Ei sovelleta suojauslaskentaa	323	243	158	1	9	7				-226	-193	-87	98	58	77
Lyhytaikaisissa veloissa yhteensä	324	247	159	706	1 154	1 343	0	0	0	-413	-675	-672	616	725	829
Yhteensä	384	296	177	3 379	2 541	2 737	0	0	0	-533	-859	-793	3 228	1 975	2 121

1) Kun sähkö- ja muiden hyödykeperäisten kanssa tehdyillä standardijohdannaisopimuksilla on samanaikainen toimitus, saamiset ja velat netotetaan.

2) Osuus joukkovelkakirjalainoista, joihin sovelletaan käyvän arvon suojauslaskentaa.

Korko- ja valuuttajohdannaisien netto käypä arvo on 105 miljoonaa euroa, josta varoja 211 miljoonaa euroa ja velkoja 107 miljoonaa euroa. Fortumilla on käteisvakuuksia perustuen Credit Support Annex sopimuksiin, joita Fortumilla on joidenkin vastapuolten kanssa. Kesäkuun 2019 lopussa Fortum oli saanut 66 miljoonaa euroa näistä Credit Support Annex sopimuksista. Saatu raha on kirjattu lyhytaikaisiin velkoihin.

Lisätietoja korollisista saamisista ja veloista on liitetiedoissa 12 Korolliset saamiset ja 13 Korollinen nettovelka sekä liitetiedossa 17 Pantatut varat ja vastuut.

6. Yrityshankinnat ja -myynnit

6.1 Yrityshankinnat

milj. euroa	II/2019	II/2018	I-II/2019	I-II/2018	2018	Edelliset 12kk
Hankitut tytäryhtiöosakkeet (brutto)	5	6	5	12	36	29
Hankitut osakkuus- ja yhteisyritysosakkeet (brutto)	1	3 741	5	3 749	4 041	297
Hankitut muut osakkeet	2	0	5	2	11	14
Osakehankinnat (brutto)	8	3 746	15	3 764	4 088	339

Yrityshankinnat vuoden 2019 aikana

Vuoden 2019 kahden ensimmäisen neljänneksen aikana ei ole ollut olennaisia yrityshankintoja.

Yrityshankinnat vuoden 2018 aikana

Syyskuussa 2017 Fortum ja E.ON allekirjoittivat sopimuksen, jonka mukaan E.ONilla oli oikeus tarjota 46,65 %:n omistusosuutensa Uniper SE:ssä Fortumille julkisessa ostotarjouksessa. Fortum teki marraskuussa 2017 vapaaehtoisen julkisen ostotarjouksen kaikille Uniperin osakkeenomistajille. 8.1.2018 E.ON päätti osallistuvansa ostotarjoukseen. Helmikuussa 2018 Fortum ilmoitti, että yhtiön Uniper-ostotarjouksen lopullinen hyväksymisaste oli 47,12 %. Fortumin ostotarjouksen toteutuminen edellytti useamman kilpailu- ja sääntelyviranomaisen hyväksynnät. Lopulliset viranomaispäätökset saatiin 15.6.2018. Fortumilla on mahdollisuus hankkia lisää Uniperin osakkeita Venäjän viranomaispäätösten asettamissa rajoissa 50 prosentin omistusosuuteen saakka. Ostotarjous saatettiin päätökseen 26.6.2018.

Ostotarjouksessa osakkeensa tarjonneille osakkeenomistajille maksettiin 21,31 euroa osaketta kohden. Osakkeenomistajat saivat myös Uniperin osingon vuodelta 2017, joka maksettiin varsinaisen yhtiökokouksen jälkeen kesäkuun 2018 alussa. Fortum maksoi yhteensä 3,7 miljardia euroa ostetuista osakkeista. Kauppahinnasta 1,95 miljardia euroa rahoitettiin kassavaroista ja 1,75 miljardia euroa ostotarjousta varten otetulla lainalla. Ostotarjous saatettiin päätökseen 26. kesäkuuta 2018 ja Fortumista tuli 47,35 %:n omistuksellaan Uniperin suurin osakkeenomistaja. Tämän jälkeen Fortum on hankkinut lisää osakkeita Uniperista ja omisti 49,99% osakekannasta 31.12.2018. Vuoden 2019 aikana ei ole tapahtunut muutoksia osakeomistuksessa.

Uniper on kansainvälinen energiayhtiö, joka toimii Euroopassa, Venäjällä ja lukuisilla muilla markkina-alueilla ympäri maailman. Uniperin liiketoiminta on hyvin linjassa Fortumin ydinosaamisen kanssa. Yhtiön voimalliset sijaitsevat Euroopassa ja Venäjällä ja niiden sähköntuotantokapasiteetti on yhteensä noin 36 gigawattia. Yhtiöllä on myös mittavaa trading-liiketoimintaa ja kaasuvälikantoja Saksassa, Itävallassa sekä Isossa-Britanniassa.

Uniperin vuoden 2018 liikevaihto oli 78,2 miljardia euroa, vertailukelpoinen käyttökate 1,5 miljardia euroa ja taseen loppusumma vuoden 2018 lopussa 51 miljardia euroa. Uniper työllistää noin 12 000 henkilöä. Uniperin osake noteerataan Frankfurtin pörssissä.

Uniper konsolidoidaan Fortum-konserniin osakkuusyhtiönä 30.6.2018 alkaen kolmen kuukauden viivellä (lisätietoja liitetiedossa 11).

Uniperin hankintamenolaskelma	milj. euroa
Kauppahinta yhteensä	3 968
Hankitut nettovarot 30.6.2018	5 512
Fortumin osuus Uniperin taseen liikearvosta 30.6.2018	-930
Käyvän arvon oikaisu 30.6.2018	-613
Hankittujen nettovarojen käyvät arvot 30.6.2018	3 968

Hankintamenolaskelma saatettiin päätökseen vuoden 2019 toisen neljänneksen aikana. Hankintamenolaskelman lähtöarvoina käytettiin Uniperin tasetta 30.6.2018, mutta hankittuihin varoihin ja velkoihin tehtiin yhteensä 613 miljoonan euron käyvän arvon oikaisu. Hankinnan välittömät kustannukset sisältävä kauppahinta 3 968 miljoonaa euroa esitetään Osuuksissa osakkuus- ja yhteisyrityksistä.

Fortumin osuus Uniperin taseen 930 miljoonan euron liikearvosta on oikaistu hankituista nettovaroista, koska liikearvo ei ole IFRS-standardien mukainen yksilöitävissä oleva omaisuus. Mahdolliset Uniperin tulevaisuudessa kirjaamat liikearvon alaskirjaukset, jotka kohdistuvat 30.6.2018 olemassa olleeseen liikearvoon, peruutetaan Fortumin osuudessa osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksista.

Käyvän arvon oikaisu, 613 miljoonaa euroa, liittyy pääosin poliittisiin riskeihin ja riskeihin sääntely-ympäristössä, joista syntyvä epävarmuus on huomioitu tiettyjen energiantuotannossa käytettävien omaisuuserien käyvissä arvoissa. Käyvän arvon oikaisu peruutetaan Osuuksissa osakkuus- ja yhteisyrityksistä 20 vuoden kuluessa, 30 miljoonaa euroa vuosittain. Vuoden 2019 toisella neljänneksellä Fortumin osuus Uniperin tuloksesta sisältää vuoden 2019 ensimmäisen puolivuotiskauden osuuden käypien arvojen oikaisuihin liittyvästä peruutuksesta, yhteensä 15 miljoonaa euroa. Jos Uniper raportoi negatiivisia tulosvaikutuksia näihin omaisuuseriin liittyen, Fortum arvioi, täytyykö negatiivinen tulosvaikutus peruuttaa käyvän arvon oikaisua käyttäen.

Hankintamenolaskelman laatiminen edellyttää johdon harkintaa hankittujen varojen ja velkojen käypiä arvoja määritettäessä. Uniperin hankinnan osalta hankintamenolaskelma on laadittu perustuen julkisesti saatavilla oleviin tietoihin, koska Uniper on listattu yhtiö ja Fortumin kilpailija. Erityisistä olosuhteista johtuen hankintamenolaskelman laatiminen on edellyttänyt johdon harkintaa.

Katso lisätietoja Fortumin osuudesta Uniperin tuloksesta liitetiedossa 11 Muutokset osuuksissa osakkuus- ja yhteisyrityksissä

Elokuussa 2018 Fortum hankki kolmen latvialaisen lämmöntuotantoyhtiön SIA BK Energijan, SIA Energy & Communicationin ja SIA Sprinon kaikki osakkeet sekä SIA Lake Developmentin koko osakekannan. Hankitut tuotantoyhtiöt jatkavat lämmön toimittamista Daugavpilsin alueen kaukolämpöyhtiölle, PAS Daugavpils Siltumtikli:lle.

Lokakuussa 2018 Fortum hankki Fincumet Groupin metallien kierrätykseen liittyvän liiketoiminnan. Kaupan yhteydessä Fortumin omistukseen siirtyi kolmen yhtiön koko osakekanta: Fincumet Oy, Niemen Romukauppa Oy ja NJS-Patentti Oy.

Vuoden 2018 aikana Fortum investoi RUSNANOn kanssa 50/50 omistettuun venäläiseen tuulivoimasijoitusrahastoon 61 miljoonaa euroa .

Vuoden 2018 aikana ei ole ollut muita olennaisia yrityshankintoja.

6.2 Yritysmyyntit

milj. euroa	II/2019	II/2018	I-II/2019	I-II/2018	2018	Edelliset 12kk
Myydyt tytäryhtiöosakkeet (brutto)	0	0	4	0	147	151
Myydyt osakkuus- ja yhteisyritysosakkeet (brutto)	2	160	2	160	160	2
Myydyt muut sijoitukset (brutto)	0	0	4	0	0	4
Myydyt osakkeet (brutto)	2	160	10	160	306	156

Yritysmyyntit vuoden 2019 aikana

Vuoden 2019 kahden ensimmäisen neljänneksen aikana ei ole ollut olennaisia yritysmyyntejä.

Yritysmyyntit vuoden 2018 aikana

Kesäkuussa 2018 Fortum myi 10 prosentin omistusosuutensa Hafslund Produksjon Holding AS:stä Svartisen Holding AS:lle. Svartisen on norjalainen yhtiö, jonka omistajina ovat Vantaan Energia Oy, Oy Turku Energia - Åbo Energi Ab ja Oulun Seudun Sähkö. Fortum osti vuonna 2018 myydyt osuuden Hafslund-omistusjärjestelyn yhteydessä vuonna 2017. Osakkeiden kauppahinta oli 160 miljoonaa euroa ja Fortum kirjasi 77 miljoonan euron myyntivoiton Generation-segmentin vuoden 2018 toisen vuosineljänneksen tulokseen.

Elokuussa 2018 Fortum myi 54 prosentin osuuden aurinkovoimayhtiöstään UK Climate Investmentsille (40%) ja Elite Alfred Bergille (14%). Kaupan kohteena olevalla yhtiöllä on Intiassa neljä toiminnassa olevaa aurinkovoimalaitosta. 'Capital recycling' -liiketoimintamallin mukaisesti myynnistä syntyvä 26 miljoonan euron tulosvaikutus kirjattiin Muut toiminnot -segmentin Vertailukelpoiseen liikevoittoon. Kaupan velaton kokonaisarvo 54 prosentin osuuden myynnistä mukaan lukien Fortumin vähemmistöosuus nettovelasta, joka ei kaupan myötä enää sisälly Fortum-konserniin, oli 147 miljoonaa euroa. Lisäksi, Elite Alfred Bergillä on optio ostaa korkeintaan 16 prosentin lisäosuus Fortumilta. Huhtikuussa 2019 Elite Alfred Berg käytti optiotaan ostaa 2 %:n lisäosuuden Fortumilta.

7. Tuloverot

Tuloverot kahdelta ensimmäiseltä neljännekseltä 2019 olivat 109 miljoonaa euroa (I-II/2018: 119). Efektiivinen tuloverokanta tuloslaskelman mukaan oli 10,1% (I-II/2018: 16,2%). Vertailukelpoinen efektiivinen tuloverokanta, ilman osuutta osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta, verovapaita myyntivoittoja, verokantojen muutoksia sekä muita merkittäviä kertaluontoisia tuloveroeriä, oli 20,9% (I-II/2018: 21,0%).

Fortum on aikaisempina vuosina maksanut veroja liittyen käynnissä oleviin verokiistoihin. Valitusprosessit ovat kesken ja lainopillisten arvioiden sekä niitä tukevien lausuntojen perusteella maksut on kirjattu saamiseksi, 114 miljoonaa euroa (vuoden 2018 lopussa: 114), sisältyen verosaamiin. Katso lisätietoja liitetiedosta 18 Oikeudenkäynnit ja viranomaismenettelyt.

8. Osakekohtainen osinko

Vuoden 2018 osingonjaosta, 1,10 euroa osaketta kohti, yhteensä 977 miljoonaa euroa, päätettiin yhtiökokouksessa 26.3.2019. Osinko maksettiin 4.4.2019.

Vuoden 2017 osingonjaosta, 1,10 euroa osaketta kohti, yhteensä 977 miljoonaa euroa, päätettiin yhtiökokouksessa 28.3.2018. Osinko maksettiin 10.4.2018.

9. Aineettomien hyödykkeiden muutos

milj. euroa	30.6.2019	30.6.2018	31.12.2018
Kirjanpitoarvo 31.12.	1 087	1 064	1 064
Laskentakäytännön muutosten vaikutus (IFRS 15) ¹⁾	-	20	20
Kirjanpitoarvo 1.1.	1 087	1 083	1 083
Tytäryhtiöhankinnat	6	16	22
Käyttöomaisuusinvestoinnit	28	23	53
Päästöoikeuksien muutos	-11	-4	16
Poistot	-41	-38	-81
Myynnit	0	0	-6
Uudelleenryhmittelyt	10	27	37
Muuntoerot ja muut muutokset	34	3	-37
Kirjanpitoarvo kauden lopussa	1 113	1 110	1 087

1) Katso lisätietoja vuoden 2018 tilinpäätöksen liitetiedossa 1 Laadintaperiaatteet

Liikearvon osuus aineettomista hyödykkeistä

milj. euroa	30.6.2019	30.6.2018	31.12.2018
Kirjanpitoarvoon sisältyvä liikearvo kauden alussa	588	613	613
Muuntoerot ja muut muutokset	24	1	-25
Kirjanpitoarvoon sisältyvä liikearvo kauden lopussa	613	614	588

10. Aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden sekä käyttöoikeusomaisuuserien muutos

milj. euroa	30.6.2019	30.6.2018	31.12.2018
Kirjanpitoarvo 31.12.	9 981	10 510	10 510
Laskentakäytännön muutoksen vaikutus (IFRS 16) ¹⁾	107	-	-
Kirjanpitoarvo 1.1.	10 088	10 510	10 510
Tytäryhtiöhankinnat	1	1	14
Käyttöomaisuusinvestoinnit	327	201	532
Käyttöoikeusomaisuuserien lisäykset ja vähennykset	6	-	-
Ydinvoiman käytöstäpoistamiskulut	-15	-16	16
Vähennykset	-1	0	-2
Poistot	-237	-224	-455
Myynnit	0	0	-136
Uudelleenryhmittelyt	-10	-27	-37
Muuntoerot ja muut muutokset	128	-357	-459
Kirjanpitoarvo 31.3.	10 288	10 088	9 981

1) Katso lisätietoja liitetiedosta 2 Laadintaperiaatteet.

11. Muutokset osuuksissa osakkuus- ja yhteisyrityksissä

milj. euroa	30.6.2019	30.6.2018	31.12.2018
Kirjanpitoarvo 31.12.	5 978	1 900	1 900
Laskentakäytännön muutosten vaikutus (IFRS 9) ¹⁾	-	165	165
Kirjanpitoarvo 1.1.	5 978	2 066	2 066
Hankinnat	5	3 749	4 066
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	572	70	38
Saadut osingot	-229	-53	-61
Myynnit ja pääoman palautukset	-23	-93	-95
Uudelleenryhmittelyt	-20	0	58
Osakkuusyritysten muut laajan tuloksen erät	-25	-1	6
Muuntoerot ja muut muutokset	36	-69	-99
Kirjanpitoarvo kauden lopussa	6 295	5 668	5 978

1) Katso lisätietoja vuoden 2018 tilinpäätöksen liitetiedossa 1 Laadintaperiaatteet.

Vuoden 2019 kahden ensimmäisen neljänneksen aikana ei ole ollut olennaisia yrityshankintoja.

Vuoden 2018 aikana Fortum hankki 49,99 % Uniperin osakkeista. Elokuussa 2018 Fortum myi 54 prosentin osuuden aurinkovoimayhtiöstään, jonka myötä tytäryhtiö uudelleenryhmiteltiin yhteisyritykseksi. Katso lisätietoja liitetiedosta 6 Yrityshankinnat ja -myynnit.

Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta

milj. euroa	II/2019	II/2018	I-II/2019	I-II/2018	2018	Edelliset 12kk
Merkittävimmät osakkuusyritykset						
Uniper	399	0	448	0	-2	446
OKG AB	10	0	20	1	-58	-39
Forsmarks Kraftgrupp AB	5	0	11	-1	-7	5
Kemijoki Oy	-2	-4	-2	-6	-9	-5
TGC-1	25	24	33	29	40	44
Merkittävimmät osakkuusyritykset yhteensä	438	19	510	22	-35	453
Merkittävimmät yhteisyritykset						
Stockholm Exergi AB	-1	-4	34	37	61	58
TVO Oyj	11	-1	10	-1	1	12
Merkittävimmät yhteisyritykset yhteensä	9	-4	44	35	62	71
Muut osakkuusyritykset	0	3	0	3	3	0
Muut yhteisyritykset	13	6	18	8	9	19
Yhteensä	461	24	572	70	38	540

Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta kasvoi vuoden 2019 toisen vuosineljänneksen aikana 461 miljoonaan euroon (II/2018: 24) ja kahden ensimmäisen neljänneksen aikana 572 miljoonaan euroon (I-II/2018: 70), pääasiassa Uniperin osakkuusyritystuloksen vuoksi.

Uniperin osakkuusyritystulos perustuu raportoituun Uniper SE:n omistajille kuuluvaan nettotulokseen, sisältäen ei-operatiivisen tuloksen vaikutuksen, esim. johdannaisinstrumenttien käypiin arvoihin arvostus, johon liittyy volatiliiteettiä. Ei-operatiivinen tulos vaikutti osakkuusyritystulokseen vuoden 2019 toisella neljänneksellä 334 miljoonaa euroa ja kahdella ensimmäisellä neljänneksellä 252 miljoonaa euroa. Vuoden 2019 toisella neljänneksellä Fortumin osuus Uniperin tuloksesta sisältää vuoden 2019 ensimmäisen puolivuotiskauden osuuden käypien arvojen oikaisuihin liittyvästä peruutuksesta, yhteensä 15 miljoonaa euroa. Katso lisätietoja liitetiedosta 6 Yrityshankinnat ja myynnit.

Vuoden 2018 osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta 38 miljoonaa euroa sisälsi -37 miljoonan euron ydinvoimaan liittyvän oikaisun sekä -33 miljoonaa euroa ydinvoiman tulevaan käytöstä poistamiseen liittyviä eriä (pääasiassa OKG). Katso lisätietoja Tilinpäätöksen 2018 liitetiedosta 19 Sijoitukset osakkuus- ja yhteisyrityksiin.

Fortumin laadintaperiaatteiden mukaisesti osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta sisällytetään konsernitilinpäätökseen perustuen viimeisiin saatavilla oleviin tietoihin. Fortumin osuus Uniperin tuloksesta raportoidaan neljännesvuoden viiveellä mahdollisine oikaisuneen, koska Uniper on listattu yhtiö ja julkaisee osavuositiedot myöhemmin kuin Fortum. Tämä tarkoittaa, että puolivuositiedot sisältää Fortumin osuuden Uniperin neljänneksen vuosineljänneksen 2018 ja ensimmäisen vuosineljänneksen 2019 tuloksesta. TGC-1:n tulos sisältyy myös Fortumin lukuihin edellisen neljänneksen julkaistujen lukujen perusteella, sillä tavallisesti viimeisin osavuositiedot ei ole vielä saatavilla.

Saadut osingot

Vuoden 2019 kahden ensimmäisen neljänneksen aikana Fortum sai osakkuus- ja yhteisyrityksiltään osinkoa 229 miljoonaa euroa (I-II/2018: 53), josta Uniperiltä saatu osinko oli 165 miljoonaa euroa (I-II/2018: 0) ja Stockholm Exergiltä saatu osinko oli 41 miljoonaa euroa (I-II/2018: 39).

12. Korolliset saamiset

milj. euroa	Tasearvo		Käypä arvo	
	30.6.2019	30.6.2019	31.12.2018	31.12.2018
Pitkäaikaiset lainasaamiset osakkuusyrittäiltä	607	623	581	601
Pitkäaikaiset lainasaamiset yhteisyrityksiltä	71	77	60	68
Muut pitkäaikaiset korolliset saamiset	31	32	43	43
Pitkäaikaiset korolliset saamiset yhteensä	709	732	683	712
Vakuusjärjestelysopimusarvopaperit	246	246	-	-
Muut lyhytaikaiset korolliset saamiset	92	92	409	409
Lyhytaikaiset korolliset saamiset yhteensä	338	338	409	409
Korolliset saamiset yhteensä	1 046	1 070	1 092	1 121

Pitkäaikaisiin korollisiin saamisiin sisältyy saamia osakkuus- ja yhteisyrityksiltä yhteensä 678 miljoonaa euroa (vuoden 2018 lopussa: 641). Näihin sisältyy saamia 601 miljoonaa euroa (vuoden 2018 lopussa: 575) ruotsalaisilta ydinvoima-osakkuusyrittäiltä OKG AB:ltä ja Forsmarks Kraftgrupp AB:ltä, joita rahoitetaan pääsääntöisesti osakaslainoilla osakkaiden omistussuhteiden suhteessa.

Korolliset saamiset sisältää myös 63 miljoonan euron (vuoden 2018 lopussa: 70) saamisen venäläiseltä kaasunjalostus- ja petrokemianyhtiöltä SIBURilta liittyen myytyihin OOO Tobolsk CHP:n osakkeisiin.

Lyhytaikaiset korolliset saamiset sisältää 53 miljoonaa euroa (vuoden 2018 lopussa: 379) pantattuja rahavaroja.

Ensimmäisen kvartaalin aikana Fortum solmi vakuusjärjestelysopimuksen vapauttaakseen Pohjoismaiseen hyödykeporssiin annetun käteispannin. Fortum on lainannut arvopapereita korvaamaan pantattuja rahavaroja. Järjestelyn seurauksena Fortum kirjasi lyhytaikaisen saamisen kesäkuun lopussa 246 miljoonaa euroa ja vastaavan lyhytaikaisen velan. Katso liitetieto 13 Korollinen nettovelka ja liitetieto 17 Pantatut varat ja vastuut.

13. Korollinen nettovelka

Nettovelka

milj. euroa	30.6.2019	30.6.2018	31.12.2018
Korolliset velat	6 719	6 041	6 093
Likvidit varat	1 297	770	584
Nettovelka	5 422	5 271	5 509

Nettovelka lasketaan korollisten velkojen ja likvidien varojen erotuksena vähentämättä korollisia saamia, määrältään 1 046 miljoonaa euroa (vuoden 2018 lopussa: 1 092). Korolliset saamiset sisältävät pääasiassa pitkäaikaiset osakslainat osittain omistetuille ydinvoimayhtiöille. Katso lisätietoja liitetiedosta 12 Korolliset saamiset.

Lainat

milj. euroa	Tasearvo		Käypä arvo	
	30.6.2019	30.6.2019	31.12.2018	31.12.2018
Joukkovelkakirjalainat	4 266	4 455	2 496	2 629
Lainat rahoituslaitoksilta	377	395	1 847	1 901
Takaisinlainaus Valtion ydinjätehuoltorahastosta ¹⁾	1 185	1 249	1 158	1 218
Muut pitkäaikaiset korolliset velat ²⁾	310	352	309	351
Pitkäaikaiset korolliset velat yhteensä ³⁾	6 138	6 451	5 810	6 099
Vakuusjärjestelysopimusvelka	246	246	-	-
Muut lyhytaikaiset korolliset velat	238	239	283	284
Lyhytaikaiset korolliset velat yhteensä	484	485	283	284
Yhteensä	6 623	6 936	6 093	6 383

1) Takaisinlainaus Valtion ydinjätehuoltorahastosta sisältää Loviisan ydinvoimalaitokseen liittyvän osan sekä lainauksen TVO:n kautta.

2) Sisältää lainat suomalaisilta eläkelaitoksilta 33 miljoonaa euroa (vuoden 2018 lopussa: 38) ja muita lainoja 277 miljoonaa euroa (vuoden 2018 lopussa: 270).

3) Tasearvot sisältävät pitkäaikaisen lainan lyhytaikaisen osuuden 51 miljoonaa euroa (vuoden 2018 lopussa: 803).

Korolliset velat

milj. euroa	30.6.2019	30.6.2018	31.12.2018
Lainat	6 623	6 041	6 093
Vuokrasopimusvelat ¹⁾	97	-	-
Korolliset velat yhteensä	6 719	6 041	6 093

1) Katso lisätietoja liitetiedosta 2 Laadintaperiaatteet. □

Vuoden 2019 ensimmäisen neljänneksen aikana Fortum laski liikkeelle nimellisarvoltaan 2,5 miljardin euron joukkovelkakirjalainat osana yhtiön Euro Medium Term Note (EMTN) -lainaohjelmaa. Tämä koostui 1 miljardin lainasta neljäksi vuodeksi, jonka kiinteä kuponnikorko on 0,875 % ja kahdesta 750 miljoonan lainasta seitsemäksi ja kymmeneksi vuodeksi 1,625 % ja 2,125 % kuponnikorolla.

Maaliskuussa Fortum maksoi takaisin erääntyvän 750 miljoonan euron joukkovelkakirjalainan ja kesäkuussa 2018 Uniper-osakkeiden rahoitusta varten nostetun 1,75 miljardin euron lainan.

Takaisinlainaustaan Valtion ydinjätehuoltorahastosta ja Teollisuuden Voimalta lisättiin 27 miljoonalla eurolla yhteensä 1 185 miljoonaa euroon. Lisäksi Fortum allekirjoitti 300 miljoonan kahdenvälisen viisivuotisen vaihtuvakorkoisen lainasopimuksen, joka nostettiin huhtikuun kolmantena päivänä.

Fortum solmi myös vakuusjärjestelysopimuksen vapauttaakseen Pohjoismaiseen hyödykeporssiin annetun käteispannin. Järjestelyn seurauksena Fortum kirjasi kesäkuun lopussa lyhytaikaista velkaa 246 miljoonaa euroa arvopapereiden lainaajalle. Arvopaperit on kirjattu korollisiin saamisiin. Katso liitetieto 12 Korolliset saamiset ja liitetieto 17 Pantatut varat ja vastuut.

Lyhytaikainen rahoitus sisälsi kesäkuun lopussa 66 miljoonaa euroa (vuoden 2018 lopussa: 75) Credit Support Annex sopimuksia. Korollinen velka nousi toisen neljänneksen aikana 32 miljoonaa euroa 6 687 miljoonasta eurosta 6 719 miljoonaa euroon.

Pääasiassa euro- ja Ruotsin kruunumääräisistä lainoista koostuvan lainasalkun keskimääräinen korkokulu tilinpäätöspäivänä oli 1,4 % (vuoden 2018 lopussa: 1,7 %). Osa ulkoisista lainoista, 769 miljoonaa euroa (vuoden 2018 lopussa: 686), on vaihdettu johdannaisopimuksilla Venäjän ruplamääräisiksi. Näiden lainojen keskimääräinen korkokulu kauden lopussa oli 8,5 % sisältäen Venäjän ruplasuojauksen kulut (vuoden 2018 lopussa: 8,3 %). Koko lainasalkun keskimääräinen korkokulu johdannaisineen oli kauden lopussa 2,2 % (vuoden 2018 lopussa: 2,4 %).

Lainojen erääntyminen

milj. euroa	30.6.2019
2019 ¹⁾	500
2020	33
2021	529
2022	1 045
2023	1 093
2024 ja myöhemmin	3 423
Yhteensä	6 623

1) Sisältäen käteisvakuuksia 66 miljoonaa euroa perustuen Credit Support Annex sopimuksiin. Saatu raha on kirjattu lyhytaikaisiin velkoihin.

Diskonnttaamattomien vuokrasopimusvelkojen erääntyminen

milj. euroa	30.6.2019
Vuoden sisällä erääntyvät	19
Yli vuoden, mutta viiden vuoden sisällä erääntyvät	46
Yli viiden vuoden kuluttua erääntyvät	60
Yhteensä	125

Lisäksi Fortumilla on 40 miljoonan euron sitoumus vuokrasopimuksiin, jotka eivät ole vielä alkaneet.

Likvidit varat

milj. euroa	30.6.2019	30.6.2018	31.12.2018
Talletukset ja arvopaperit, joiden maturiteetti yli 3 kuukautta	98	68	29
Rahat ja pankkisaamiset	1 200	701	556
Yhteensä	1 297	770	584

Likvidit varat vähenivät vuoden 2019 toisen neljänneksen aikana 395 miljoonaa euroa, 1 692 miljoonasta eurosta 1 297 miljoonaa euroon.

Likvidit varat sisältävät talletuksia ja rahaa pankkitileillä 989 miljoonaa euroa ja yritystodistuksia 308 miljoonaa euroa. Talletukset ja arvopaperit koostuvat määräaikaista talletuksista ja yritystodistuksista, joiden maturiteetti on yli 3 mutta alle 12 kuukautta. Sijoitusten keskikorko ilman Venäjän talletuksi 30.6.2019 oli -0,18 % (vuoden 2018 lopussa: -0,11 %). PAO Fortumissa likvidien varojen määrä oli 133 miljoonaa euroa (vuoden 2018 lopussa: 317), sisältäen pankkitalletuksia EUR 111 miljoonaa (vuoden 2018 lopussa: 316), joiden keskimääräinen korkotuotto tilinpäätöspäivänä oli 2,4 %.

Likvideistä varoista 936 miljoonaa euroa (vuoden 2018 lopussa: 168) on talletettu sellaisten vastapuolien kanssa, joilla on hyvä (investment grade) luottoluokitus. Lisäksi 361 miljoonaa euroa (vuoden 2018 lopussa: 416) on talletettu sellaisten vastapuolien kanssa, jotka konsernin luotonvalvonta on erikseen arvioinut ja hyväksynyt.

Kesäkuun 2019 lopussa luottolimiittien yhteismäärä ja nostamaton määrä oli 1,8 miljardia euroa (vuoden 2018 lopussa: 1,8).

14. Ydinvoimaan liittyvät varat ja velat

Fortum omistaa Suomessa Loviisan ydinvoimalaitoksen. Fortumin konsernitaseen erät Osuus valtion ydinjätehuoltorahastosta ja Ydinvoimaan liittyvät varaukset koskevat Loviisan ydinvoimalaa.

Fortumilla on myös vähemmistöosuksia ydinvoimayhtiöissä, joita ovat Teollisuuden Voima Oyj (TVO) Suomessa sekä omistukset OKG Aktiebolagissa (OKG) ja Forsmarks Kraftgrupp AB:ssa (Forsmark) Ruotsissa. Vähemmistöosuudet on luokiteltu osakkuus- ja yhteisyrityksiksi ja konsolidoidaan pääomaosuusmenetelmällä. Yhtiöt Suomessa ja Ruotsissa toimivat omakustannusperiaatteella. Omistajat ostavat sähköä paikallisen kirjanpitoikäntöön mukaisesti lasketulla tuotantokustannushinnalla, joka sisältää myös poistot, korkokulut ja tuotantoverot.

Sekä Suomessa että Ruotsissa ydinvoimaoperaattorit ovat lakisääteisesti velvollisia huolehtimaan laitosten käytöstäpoistamisesta ja käytetyn polttoaineen loppusijoituksesta (ydinjätehuolto). Molemmissa maissa ydinvoimaoperaattorit ovat velvoitettuja turvaamaan ydinjätehuollon rahoittamisen suorittamalla maksuja viranomaisten hallinnoimiin ydinjäterahastoihin. Ydinvoimaoperaattoreiden pitää myös antaa vakuuksia taatakseen riittävät varat laitosten tulevista käytöstäpoistoista ja käytetyn polttoaineen loppusijoituksesta aiheutuvien kustannusten kattamiseksi.

14.1 Ydinvoimaan liittyvät varat ja velat kokonaan omistetuissa ydinvoimalaitoksissa, Loviisa

milj. euroa	30.6.2019	30.6.2018	31.12.2018
Taseeseen sisältyvät erät			
Ydinvoimaan liittyvät varaukset	805	846	899
Fortumin osuus Valtion ydinjätehuoltorahastosta	805	846	899
Lainmukainen vastuu ja osuus Valtion ydinjätehuoltorahastosta			
Ydinjätehuoltovastuu Suomen ydinenergiain mukaan	1 180	1 161	1 180
Rahastotavoite	1 180	1 153	1 180
Fortumin osuus Valtion ydinjätehuoltorahastosta	1 180	1 153	1 153
Taseeseen kirjaamaton rahasto-osuus	375	307	254

Loviisan ydinvoimalaitoksen lainmukainen vastuu

Työ- ja elinkeinoministeriön marraskuussa 2018 tekemään päätökseen perustuva lainmukainen vastuu 30.6.2019 oli yhteensä 1 180 miljoonaa euroa.

Lainmukainen vastuu perustuu vuosittain päivitettävään kustannusarvioon sekä joka kolmas vuosi päivitettävään tekniseen suunnitelmaan. Lainmukainen vastuu määritetään olettaen, että laitoksen käytöstäpoisto tapahtuisi arviointivuotta seuraavan vuoden alussa.

Suomalaiset ydinvoimaoperaattorit ovat toimittaneet päivitetyn teknisen suunnitelman sekä kustannusarvion Työ- ja elinkeinoministeriöön kesäkuussa 2019. Ministeriö päättää uudesta teknisestä suunnitelmasta ja lainmukaisesta vastuusta loppuvuonna. Päivitetyn teknisen suunnitelman mukaan ydinjätehuollon kustannusten odotetaan laskevan.

Fortumin osuus Valtion ydinjätehuoltorahastossa

Suomen ydinenergiain mukaisesti Fortumilla on veloitte kattaa lainmukainen vastuunsa kokonaisuudessaan Valtion ydinjätehuoltorahaston kautta. Viranomaiset päättävät Fortumin rahastotavoitteen Valtion ydinjätehuoltorahastossa samassa yhteydessä, kun lainmukaisen vastuun määrä päätetään vuosittain. Fortum suorittaa ydinjätehuoltomaksuja Valtion ydinjätehuoltorahastoon kyseisten päätösten mukaisesti. Nykyinen rahastotavoite perustuu marraskuun 2018 päätökseen ja on yhteensä 1 180 miljoonaa euroa.

IFRS-standardien mukainen ydinvoimaan liittyvä varaus ja rahasto-osuus

Ydinvoimaan liittyvät varaukset sisältävät käytöstäpoistamista ja käytetyn polttoaineen loppusijoittamista varten tehdyt varaukset. Varaukset perustuvat samoihin tulevien kustannusten kassavirtoihin kuin lainmukainen vastuu, mutta lainmukaista vastuuta ei diskontata nykyarvoon. Ydinvoimavaraukset 30.6.2019 on määritetty huomioiden Työ- ja elinkeinoministeriöön toimitettu uusi tekninen suunnitelma ja kustannusennuste. Lainmukainen vastuu päätetään sen sijaan vuoden 2019 lopussa.

IAS 37:n mukaan lasketut ydinvoimaan liittyvät varaukset pienenevät 94 miljoonaa euroa vuoden 2018 lopusta ja olivat 805 miljoonaa euroa 30.6.2019.

Fortumin osuus Valtion ydinjätehuoltorahastosta on IFRS:n näkökulmasta yllärahoitettu yhteensä 375 miljoonaa euroa, koska Fortumin osuus rahastosta 30.6.2019 oli 1 180 miljoonaa euroa ja varauksen määrä 805 miljoonaa euroa. Fortumin rahasto-osuuden tasearvo ei saa ylittää IFRS:n mukaisesti lasketun varauksen määrää taseessa. Niin kauan kuin ydinjätehuoltorahasto pysyy IFRS:n näkökulmasta yllärahoitettuna, kirjataan positiivinen vaikutus liikevoittoon, kun varaus kasvaa enemmän kuin nettomaksut ydinjätehuoltorahastoon. Negatiivinen kirjaus kirjataan liikevoittoon aina, kun nettomaksut ydinjätehuoltorahastoon ovat suuremmat kuin varauksen kasvu. Edellä mainittua kirjausta ei sisällytetä Fortumin vertailukelpoiseen liikevoittoon, vaan se esitetään ydinjätehuoltorahastoon liittyvänä oikaisuna vertailukelpoisuuteen vaikuttavissa erissä, katso liitetieto 4 Tiedot segmenteittäin.

Päivitetty kustannusennusteet pienensivät Loviisan voimalaitoksen ydinvoimavarausta 100 miljoonaa euroa, josta käytettyyn polttoaineeseen liittyvä osuus kirjattiin suoraan tuloslaskelmaan ja käytöstäpoistamiseen liittyvä osuus aktivoitiin aineellisiin käyttöomaisuushyödykkeisiin. Varauksen lasku johti negatiiviseen 54 miljoonan euron Ydinjätehuoltorahastoon liittyvään oikaisuun sekä positiiviseen 40 miljoonan euron vaikutukseen erässä Muut rahoituserät - netto.

Takaisinlainaus Valtion ydinjätehuoltorahastosta

Suomalaisilla Valtion ydinjätehuoltorahaston osapuolilla on mahdollisuus ottaa lainaa rahastolta tietyin ehdoin. Fortum on käyttänyt oikeuttaan lainata rahastolta ja pantannut Kemijoki Oy:n osakkeita vakuudeksi. Lainat uusitaan vuosittain. Katso liitetieto 13 Korollinen nettovelka sekä liitetieto 17 Pantatut varat ja vastuut.

14.2 Ydinvoimalaitokset osakkuus- ja yhteisyrityksissä

OKG, Forsmark ja TVO ovat omakustannusperiaatteella toimivia yrityksiä, joista omistajat ostavat sähköä tuotantokustannuksia vastaavaan hintaan sisältäen myös poistot, korkokulut ja tuotantoverot. Fortum kirjaa laskutetut kustannukset paikallisten kirjanpitosäännösten mukaisina. Laskutetun sähköntuotantokustannuksen lisäksi Fortum kirjaa IFRS-oikaisuja Fortumin laadintaperiaatteiden mukaisesti. Oikaisut sisältävät myös Fortumin osuudet yhtiöiden ydinjäterahastoista ja ydinvoimaan liittyvistä varauksista.

Alla olevissa taulukoissa on esitetty yhtiöiden ydinjäterahastojen ja -varausten määrät (100%) sekä Fortumin osuudet näistä.

TVO:n ydinvoimaan liittyvät varat ja velat (100 %)

milj. euroa	30.6.2019	30.6.2018	31.12.2018
TVO:n taseen erät Fortumin käyttämien oletusten mukaisiksi oikaistuna			
Ydinvoimaan liittyvät varaukset	1 036	966	1 016
TVO:n osuus Valtion ydinjätehuoltorahastosta	1 036	966	1 016
joista Fortumin nettomääräinen osuus pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltynä	0	0	0
TVO:n lainmukainen vastuu ja osuus Valtion ydinjätehuoltorahastosta			
Ydinjätehuoltovastuu Suomen ydinenergialain mukaan	1 506	1 482	1 506
Osuus Valtion ydinjätehuoltorahastosta	1 506	1 471	1 471
Taseeseen kirjaamaton rahasto-osuus	470	505	455

TVO:n lainmukainen vastuu ja osuus rahastosta perustuvat samoihin periaatteisiin kuin yllä on kuvattu Loviisan ydinvoimalan osalta. Päivitetyllä teknisellä suunnitelmalla ja kustannusennusteilla oli pieni vaikutus Fortumin osuuteen TVO:n varoista ja veloista.

TVO:n osuus Valtion ydinjätehuoltorahastosta Suomessa on IFRS-näkökulmasta yllärahoitettu 470 miljoonaa euroa (josta Fortumin osuus on 125 miljoonaa euroa), koska TVO:n osuus rahastosta 30.6.2019 oli 1 506 miljoonaa euroa ja tasearvo 1 036 miljoonaa euroa.

Suomalaisilla Valtion ydinjätehuoltorahaston osapuolilla on mahdollisuus ottaa lainaa rahastolta tietyin ehdoin. Fortum käyttää oikeuttaan lainata rahastolta TVO:n kautta omistusosuutensa mukaisesti. Katso lisätietoja liitetiedosta 13 Korollinen nettovelka.

OKG:n ja Forsmarkin ydinvoimaan liittyvät varat ja velat (100 %)

milj. euroa	30.6.2019	30.6.2018	31.12.2018
OKG:n ja Forsmarkin ydinvoimaan liittyvät varat ja velat ¹⁾			
Ydinvoimaan liittyvät varaukset	3 854	3 200	3 930
Osuus Valtion ydinjätehuoltorahastosta	3 309	2 965	3 230
Nettomäärä	-545	-234	-701
joista Fortumin nettomääräinen osuus pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltynä	-194	-94	-242

1) Kirjattu Fortumin laadintaperiaatteiden mukaan. Yhtiöiden erillistilinpäätöksiä ei laadita IFRS-standardien mukaan.

Ydinvoimaoperaattorien omistama Svensk Kärnbränslehantering AB (SKB) huolehtii Ruotsissa kaikesta ydinjätehuollosta ydinvoimaoperaattorien puolesta. SKB:n toimintaa rahoittaa Ruotsin Valtion Ydinjätehuoltorahasto, joka puolestaan on ydinvoimaoperaattoreiden rahoittama.

Ydinjätehuoltomaksujen ja -vastuiden tarkistus tehdään kolmen vuoden välein viranomaispäätöksellä Ruotsin ydinturvallisuusviranomaisen (Strålsäkerhetsmyndigheten, SSM) esityksestä. Syyskuusta 2018 alkaen esityksen tekee Ruotsin valtiokonttori (Riksgälden). Esitys perustuu SKB:n laatimaan kustannusarvioon. SKB on tehnyt viimeisimmän teknisen suunnitelman vuonna 2016. Vuonna 2017 SKB lähetti ehdotetun teknisen suunnitelman SSM:lle, jonka jälkeen Ruotsin hallitus päätti ydinjättemaksuista ja vastuista vuosille 2018-2020. Ydinjättemaksut perustuvat tulevaisuuden kustannusennusteisiin olettaen, että ydinvoimalan yksiköiden käyttöikä on 50 vuotta (aikaisemmin 40 vuotta).

Ydinjätehuoltomaksujen lisäksi ydinvoimayhtiöt antavat takauksia kattamattomien vastuiden ja ennakoimattomien tapahtumien vakuudeksi. Fortumin antamat takaukset ydinvoima-osakkuusyritysten puolesta esitetään liitetiedossa 17 Pantatut varat ja vastuut.

15. Muut varaukset

milj. euroa	Ympäristövaraukset			Muut varaukset		
	30.6.2019	30.6.2018	31.12.2018	30.6.2019	30.6.2018	31.12.2018
Varaukset kauden alussa	41	43	43	65	79	79
Varausten lisäys	1	0	0	7	5	25
Käytetyt varaukset	0	0	0	-9	-17	-33
Käyttämättömien varausten purku	0	0	0	0	-1	-4
Diskonttauksen purkautuminen	0	0	0	0	0	0
Kurssierot ja muut muutokset	-1	-1	-1	-2	-3	-3
Varaukset kauden lopussa	41	42	41	59	63	65
Lyhytaikaiset varaukset ¹⁾	0	0	0	14	15	14
Pitkäaikaiset varaukset	41	42	41	45	47	50

1) Sisältyy tase-erään ostovelat ja muu lyhytaikainen vieras pääoma.

Ympäristövaraukset muodostuvat pääasiassa kaatopaikkojen peitto- ja valvontavelvoitteista sekä saastuneiden alueiden puhdistusvelvoitteista. Varauksista suurimman osan arvioidaan tulevan käytetyksi seuraavien 10-15 vuoden kuluessa.

Suomalaisten hiilivoimalaitosten käytöstäpoistamisvaraukset sisältyvät muihin varauksiin.

16. Investointisitoumukset

milj. euroa	30.6.2019	30.6.2018	31.12.2018
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	286	352	322

Muut sitoumukset

Fortum on sitoutunut rahoittamaan enintään 85 miljoonalla eurolla Voimaosakeyhtiö SF:ää liittyen sen osuuteen Fennovoiman ydinvoimahankkeesta Suomessa. Lisäksi Fortumin jäljellä oleva suora rahoitussitoumus liittyen jätepolttolaitetta käyttävään sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitokseen Liettuan Kaunaksessa on enintään 7 miljoonaa euroa. Voimalaitosinvestointi toteutetaan Fortumin ja Lietuvos Energijan yhdessä omistaman Kauno Kogeneraciné Jėgainėn kautta.

Fortum on myös sitoutunut osallistumaan korkeintaan 8 miljoonalla eurolla yhteisyritykseen Numaligarh Refinery Limitedin (NRL) ja Chempoliksen kanssa. Yhteisyritys rakentaa ja operoi biojalostamoa Assamissa, Intiassa.

Teollisuuden Voima Oyj:n (TVO) rakentamaa Olkiluoto 3 -ydinvoimalaa rahoitetaan ulkoisilla lainoilla, osakeanneilla ja osakaslainoilla TVO:n osakkeenomistajien välisten osakassopimusten perusteella. Fortumin osakassaaminen liittyen Olkiluoto 3 -ydinvoimalan rakentamiseen oli 31.6.2019 170 miljoonaa euroa. Tämän lisäksi Fortum on sitoutunut antamaan projektille korkeintaan 63 miljoonaa euroa lisärahoitusta. TVO:n osakaslaina on luokiteltu osuudeksi yhteisyrityksissä.

Kesäkuussa 2018 Ruotsin hallitus hyväksyi lainsäädännön liittyen Ruotsin kansalliseen strategiaan EU:n vesipolitiikkadirektiivin implementoinnista. Suurimmat vesivoimayhtiöt perustavat yhteisen vesivoimarahaston rahoittamaan tarvittavat ympäristötoimenpiteet. Rahaston rahoituskatto on 10 miljardia Ruotsin kruunua, joka maksetaan 20 vuoden aikana ja suurimmat toimijat rahoittavat rahastoa vesivoiman tuotannon markkinaosuusien suhteessa. Fortumin osuus on 23 % rahaston kokonaisrahoituksesta.

17. Pantatut varat ja vastuut

milj. euroa	30.6.2019	30.6.2018	31.12.2018
Omasta puolesta pantatut varat			
Lainoista			
Pantit	288	288	288
Kiinteistökiinnitykset	137	137	137
Muista sitoumuksista			
Pantit	268	461	346
Kiinteistökiinnitykset	2	21	21
Muiden puolesta pantatut varat			
Pantit	30	25	31
Vastuut omasta puolesta			
Muut vakuudet ja vastuut	77	164	167
Vastuut osakkuus- ja yhteisyritysten puolesta			
Takaukset	934	553	622

Lainojen vakuudeksi pantatut varat

Valtion ydinjätehuoltorahaston osapuolilla on mahdollisuus ottaa lainaa rahastosta. Fortumilla on tätä lainaa varten vakuutena Kemijoki Oy:n osakkeita. Pantattuina olevien osakkeiden arvo 30.6.2019 oli 269 miljoonaa euroa (vuoden 2018 lopussa: 269).

Virolainen Fortum Tartu (Fortumin omistusosuus 60 %) on antanut kiinteistökiinnityksiä arvoltaan 96 miljoonaa euroa (vuoden 2018 lopussa: 96) lainan vakuudeksi. Fortumin eläkesäätiön myöntämän lainan vakuudeksi on annettu 41 miljoonan euron (vuoden 2018 lopussa: 41) kiinteistökiinnitykset.

Lisätietoja näihin kiinnityksiin liittyvistä korollisista veloista on liitetiedossa 13 Korollinen nettovelka.

Muiden sitoumusten vakuudeksi pantatut varat

Pantit -erään sisältyy myös pantattuja rahavaroja 20 miljoonaa euroa (vuoden 2018 lopussa: 346) sekä pantattuja arvopapereita 246 miljoonaa euroa (vuoden 2018 lopussa: 0), jotka on annettu Nasdaq Commodities hyödykepörssissä, kansainvälisissä ICE- ja EEX-pörssissä sekä Puolan sähköpörssissä (TGE) käytävän sähkö- ja maakaasukaupan sekä hiilidioksidipäästöoikeuksilla käytävän kaupan vakuudeksi. Katso myös liitetieto 12 Korolliset saamiset.

Fortum on antanut Valtion ydinjätehuoltorahastolle vakuudeksi suomalaisiin voimalaitoksiin liittyviä kiinteistökiinnityksiä 30.6.2019 arvoltaan 2 miljoonaa euroa (vuoden 2018 lopussa: 21). Vakuudet on annettu turvaamaan kattamattomat lainmukaiset vastuut ja mahdolliset odottamattomat tapahtumat liittyen Loviisan ydinvoimalan käytöstäpoistosta ja ydinjätteen loppusijoituksesta aiheutuviin tuleviin kustannuksiin. Suomen ydinenergialain mukaan Fortum on veloitettu maksamaan tarvittavat varat Valtion ydinjätehuoltorahastoon kattaakseen lainmukaiset vastuut. Mahdollinen kattamaton lainmukainen vastuu liittyy rahastolle suoritettavien maksujen jaksottamiseen. Kiinnitysten arvo tarkistetaan vuosittain toisen neljänneksen aikana perustuen edellisvuoden vaihteessa päivitettyyn lainmukaiseen vastuuseen ja rahastotavoitteeseen.

Katso lisää liitetiedosta 14 Ydinvoimaan liittyvät varat ja velat.

Muiden puolesta pantatut varat

Muiden puolesta pantatut varat sisältävät rahavaroja 30 miljoonaa euroa (vuoden 2018 lopussa: 31), jotka on annettu vakuudeksi Nasdaq Clearing AB:lle kattamaan Fortumin osuuden Commodity Market Default Fundista (vakuusrahasto). Vakuusrahasto on keskinäinen rahasto, johon kaikki Pohjoismaisen hyödykepörssin (OMX Nasdaq Commodities) osapuolet antavat markkinariskiinsä pohjautuvan vakuuden. Rahasto kattaa jäsenten tappioista aiheutuvat mahdolliset laiminlyönnit, joita jäsenten omat vakuudet eivät kata. Katso myös liitetieto 12 Korolliset saamiset.

Omasta puolesta annetut vakuudet

Fortum on toukokuussa 2019 allekirjoittanut sopimuksen Närpiön rakennettavaan Kalaxin tuulivoimapuistoon toimitettavien voimaloiden toimituksesta Vestasin kanssa. Fortum on antanut sopimuksen vakuudeksi 37 miljoonan euron takauksen.

Fortum omistaa Suomessa Meri-Porin hiililauhdevoimalan, johon Teollisuuden Voima Oyj:llä (TVO) on sopimukseen perustuva 45,45 %:n osallistumisoikeus. Osallistumissopimuksen nojalla Fortumin oli annettava vakuus TVO:lle mahdollisen sopimusrikkomuksen varalta. Fortum osti loput Meri-Porin hiililauhdevoimalan tuotantototeeseen oikeuttavista C-osakkeista 1.1.2019 ja on nyt oikeutettu 100 %:n osuuteen laitoksen voimantuotannosta. Tämän johdosta vakuus vapautettiin 1.1.2019. Vakuus oli määrältään 125 miljoonaa euroa vuoden 2018 lopussa. Meri-Porin voimaa käytetään pääasiassa Fingridin kapasiteettivarantona sekä varakapasiteettina.

Vastuut osakkuusyritysten puolesta

Osakkuus- ja yhteisyritysten puolesta annettavat vastuut koostuvat pääasiassa Fortumin ydinvoimaosakkuusyrityksille (Teollisuuden Voima Oyj, Forsmarks Kraftgrupp AB ja OKG AB) annetuista takauksista. Takauksia on annettu Forsmarks Kraftgrupp AB:n ja OKG AB:n puolesta 30.6.2019 yhteensä 8 239 miljoonaa Ruotsin kruunua eli 780 miljoonaa euroa (vuoden 2018 lopussa: 526 miljoonaa euroa). Takauksia on kahdenlaisia. Rahoitusmäärä (Finansieringsbelopp) annetaan ydinjätehuoltorahaston tarkasteluhetken mukaisen kattamattoman osuuden kattamiseksi olettaen, että tuotanto ei jatku eikä rahastoon suoriteta lisämaksuja. Kattamaton määrä lasketaan viranomaisten toimesta ja se perustuu ennakoitujen kulujen sekä veloitteen kattamiseksi tarkoitettujen varojen erotukseen laskentahetkellä. Lisämäärä (Kompletteringsbelopp) annetaan sellaisen alijäämän kattamiseksi, joka voi muodostua ennakoimattomien tapahtumien seurauksena. Vastuiden tarkistus tehdään kolmen vuoden välein viranomaispäätöksellä. Fortumin Forsmark Kraftgrupp AB:n ja OKG AB:n puolesta antamat rahoitusmäärät olivat 5 695 miljoonaa Ruotsin kruunua (539 miljoonaa euroa) ja lisämäärät 2 544 miljoonaa Ruotsin kruunua (241 miljoonaa euroa) 30.6.2019.

Teollisuuden Voima Oyj:n puolesta annettu takaus ydinjätehuoltorahastolle oli 21 miljoonaa euroa 30.6.2019 (vuoden 2018 lopussa: 36). Takaus kattaa ydinjätehuoltomaksujen jaksotuksesta aiheutuvan lainmukaisen vastuun maksamattoman osuuden sekä ennakoimattomien tapahtumien riskin.

Fortumilla on vähemmistöosuuksia yhtiöissä, jotka omistavat ydinvoimalaitoksia Suomessa ja Ruotsissa. Nämä yhtiöt käsitellään pääomaosuusmenetelmällä, missä Fortumin osuus yhtiöiden varoista ja veloista esitetään taseessa nettomääräisenä. Lisätieto Loviisan ydinvoimalaitokseen sekä Fortumin Ruotsin ja Suomen vähemmistöomisteisten ydinvoimaosakkuusyhtiöiden liittyvistä varoista ja veloista on esitetty liitetiedossa 14 Ydinvoimaan liittyvät varat ja velat.

Fortum on antanut takauksia WEDF Second Wind Farm LLC:n ja WEDF Third Wind Farm LLC:n pankkilainojen vakuudeksi. WEDF Second Wind Farm LLC ja WEDF Third Wind Farm LLC ovat Rusnanon ja Fortumin 50-50 omistaman tuulivoimarahaston tytäryhtiöitä. Takaukset, jotka ovat annettu omistusosuuksien suhteessa, ovat vakuutena tuulipuiston kehittämiseksi otetuille lainoille, joiden määrä oli 5 883 miljoonaa ruplaa (82 miljoonaa euroa) 30.6.2019 (vuoden 2018 lopussa: 48 miljoonaa euroa).

Muut vastuut

Fortum Oil and Gas Oy:n vuoden 2004 jakautumisen seurauksena Fortumin kokonaan omistamalla Fortum Heat and Gas Oy:llä on yhteinen vastuusitoumus Neste Oy:n kanssa. Vastuusitoumus perustuu osakeyhtiölain (734/1978) 14a luvun 6§:n säädökseen.

18. Oikeudenkäynnit ja viranomaismenettelyt

Verovaateet ja -oikeudenkäynnit Suomessa

Suomessa ei ole verovaateita tai -oikeudenkäyntejä, joiden vaikutus olisi olennainen.

Verovaateet ja -oikeudenkäynnit Ruotsissa

Ruotsin korkovähennyksiin liittyvät verovaateet ja -oikeudenkäynnit

Maaliskuussa 2018 Ruotsin korkein hallinto-oikeus päätti, ettei se myönnä Fortumille valituslupaa vuosien 2009-2012 korkovähennyksiin liittyvässä riita-asiassa. Valitustuomioistuimen kesäkuussa 2017 antama epäsuotuista päätös jää siten voimaan. Asiaan liittyvät ylimääräiset verot ja korot, yhteensä 1 175 miljoonaa Ruotsin kruunua (122 miljoonaa euroa), on maksettu 2016 ja kirjattu kuluksi 2017. Nähdäksemme edellä mainitut valitustuomioistuimen ja korkeimman hallinto-oikeuden päätökset loukkaavat EU-oikeutta ja EU-oikeuden mukaisia perusvapauksia. Näillä perusteilla Fortum on joulukuussa 2018 jättänyt Tukholman käräjäoikeuteen vahingonkorvauskanteen, jossa vaaditaan vahingonkorvausta Ruotsin valtiolta. Lisäksi Fortum on jättänyt pyynnön keskinäisen sopimusmenettelyn aloittamisesta Ruotsin ja Alankomaiden välillä vuoden 2012 osalta.

Ruotsin vesivoiman kiinteistöveroja koskevat oikeudenkäynnit

Fortum Sverige AB:llä on avoinna oikeusprosessi, jossa se on vaatinut vesivoimaloiden kiinteistöveroprosentin alentamista normaaliin 0,5 %:iin kiinteistön verotusarvosta. Oikeusprosessi koskee vuosia 2009-2014 ja sisältää useita oikeudellisia perusteita, mukaan lukien valtiontukiargumentin. Fortum Sverige AB ei saanut valituslupaa korkeimmalta hallinto-oikeudelta tähän liittyen. Koska hallinto-oikeus, Tukholman valitustuomioistuin sekä korkein hallinto-oikeus ovat käsitelleet asian vain valtiontukiargumentin osalta, asia on siirretty takaisin hallinto-oikeuteen muiden argumenttien käsittelyä varten. Kiistanalainen kiinteistövero kyseiseltä ajanjaksolta on ilman korkoja yhteensä noin 510 miljoonaa Ruotsin kruunua (noin 48 miljoonaa euroa).

Lisäksi Fortumin ruotsalaisilla yhtiöillä on vireillä hallinto-oikeudessa erillisiä vesivoiman kiinteistöverotusta ja vuosia 2011-2016 koskevia valituksia omistamiensa vesivoimalaitostensa osalta samoilla oikeudellisilla perusteilla. Fortum on maksanut kiinteistöverot lainsäädännön mukaisesti, joten jos lopullinen päätös kuitenkin olisi negatiivinen, sillä ei olisi taloudellista vaikutusta Fortumille.

Fortum Sverige AB on joulukuussa 2018 tehnyt valituksen EU:n komissioon vuoden 2017 ja sitä edeltäneiden vuosien Ruotsin vesivoiman kiinteistöveron osalta. Fortum on pyytänyt komissiota tutkimaan onko Ruotsin vesivoiman kiinteistöverolainsäädäntö ja Ruotsin oikeusasteiden päätökset EU:n valtiontukilainsäädännön mukaisia.

Verovaateet ja -oikeudenkäynnit Belgiassa

Fortum on saanut vuosien 2008, 2009, 2010, 2011 ja 2012 tuloveroja koskevat jälkiverotuspäätökset Belgiassa. Veroviranomaiset ovat eri mieltä Fortum EIF NV:n verokohtelusta. Fortum NV sulautui myöhemmin Fortum Project Finance NV -nimiseen yhtiöön. Fortumin mielestä veroviranomaisten tulkinta ei perustu paikalliseen lainsäädäntöön ja on valittanut päätöksestä. Ensimmäisen asteen tuomioistuin Antwerpenissa hylkäsi Fortumin valituksen vuosilta 2008 ja 2009 kesäkuussa 2014. Fortumin näkemyksen mukaan päätös oli perusteeton ja Fortum valitti asiassa valitustuomioistuimeen.

Tammikuussa 2016 Forum sai myönteisen päätöksen Antwerpenin valitustuomioistuimesta, jossa tuomioistuin hylkäsi veroviranomaisten tulkinnan ja vuoden 2008 verotuspäätös poistettiin. Veroviranomaiset olivat tyytymättömiä päätökseen ja valittivat päätöksestä korkeimpaan oikeuteen (Hof van Cassatie) maaliskuussa 2016. Huhtikuussa 2019 korkeimman oikeuden julkisasiamies antoi asiassa Fortumille myönteisen ratkaisuehdotuksen. Hän hylkäsi Belgian valtion argumentit ja vahvisti Antwerpenin valitustuomioistuimen päätöksen.

Toukokuussa 2019 korkein oikeus kuitenkin kumosi Antwerpenin valitustuomioistuimen päätöksen ja palautti tapauksen Gentin valitustuomioistuimelle täydellistä uudelleen käsittelyä varten. Fortumin valitukset koskien vuosia 2009-2012 ovat edelleen vireillä ja Fortum arvioi myös näiden valitusten noudattavan vuotta 2008 koskevan lopullisen päätöksen linjauksia. Fortum on arvioinut lainopillisten lausuntojen tukemana, ettei se tee jälkiverotuspäätöksistä verovarausta. Vaadittujen jälkiverojen määrä on vuoden 2008 osalta noin 36 miljoonaa euroa, vuoden 2009 osalta noin 27 miljoonaa euroa, vuoden 2010 osalta noin 15 miljoonaa euroa, vuoden 2011 osalta noin 21 miljoonaa euroa ja vuoden 2012 osalta noin 15 miljoonaa euroa. Kyseessä olevat verot on jo maksettu.

Muut oikeudenkäynnit ja viranomaismenettelyt

Edellä mainittujen oikeusprosessien lisäksi jotkin konserniyhtiöt ovat asianosaisina eräissä konsernin normaaliin liiketoimintaan ja verotukseen liittyvissä riita-asioissa. Johdon mukaan näillä asioilla ei kuitenkaan ole olennaista vaikutusta konsernin rahoitusasemaan.

TVO:n Olkiluoto 3 -projektin tilanne

Suomessa Fortum on osakkaana maan viidennessä ydinvoimalaitosyksikössä, Olkiluoto 3:ssa (OL3) omistamiensa Teollisuuden Voima Oyj -osakkeiden (TVO) kautta. Fortumin 25 %:n omistusosuus vastaa noin 400 MW:n kapasiteettia. OL3 on tilattu kiinteähintaisena toimituksena avaimet käteen -periaatteella konsortiolta (Laitostoimittaja), jonka muodostavat AREVA GmbH, AREVA NP SAS ja Siemens AG.

TVO ja Laitostoimittaja allekirjoittivat OL3 EPR -projektin loppuunsaattamista ja projektin kiistoja koskevan sovintosopimuksen maaliskuussa 2018, jolloin sopimus myös astui voimaan.

Sovintosopimuksen ehtoissa sovittiin, että mikäli Laitostoimittaja ei saa OL3 EPR -projektia valmiiksi vuoden 2019 loppuun mennessä, se maksaa valmistumisen ajankohdasta riippuvan, enimmillään 400 miljoonan euron lisäkorvauksen TVO:lle.

Olkiluoto 3 -laitosyksiköllä alkuvuonna tehdyn laajan huoltoseisokin työt eivät ole edenneet Laitostoimittajan ilmoittaman aikataulun mukaisesti. Laitostoimittajan aikataulun mukaan polttoaineen asennuksen oli suunniteltu alkavan kesäkuussa 2019, laitosyksikkö liitettäisiin valtakunnan verkkoon lokakuussa 2019 ja säännöllinen sähköntuotanto alkaisi tammikuussa 2020. Kesäkuussa 2019 TVO ilmoitti, että laitostoimittaja päivittää aikataulun heinäkuussa 2019. Laitostoimittaja Areva-Siemens -konsortion heinäkuussa 2019 päivittämän aikataulun mukaan säännöllinen sähköntuotanto alkaa heinäkuussa 2020.

Katso lisätietoja sovintosopimuksesta vuoden 2018 tilinpäätöksen liitetiedossa 37 Oikeudenkäynnit ja viranomaismenettelyt.

19. Lähipiiritapahtumat

Lähipiiriin kuuluvat osapuolet on esitetty Fortumin vuoden 2018 konsernitilinpäätöksessä. Vuoden 2019 aikana ei ole tapahtunut olennaisia muutoksia.

Suomen valtion omistusosuus Fortumin osakkeista vuoden 2018 lopussa oli 50,76 %. Vuonna 2019 Suomen valtion omistama osakemäärä Fortumissa ei ole muuttunut.

Liiketoimet osakkuus- ja yhteisyritysten kanssa

milj. euroa	II/2019	II/2018	2018
Myynnit	17	20	39
Ostot	186	190	379
Korkotuotot lainasaamisista	6	7	13

Avoimet saldot osakkuus- ja yhteisyritysten kanssa

milj. euroa	30.6.2019	30.6.2018	31.12.2018
Pitkäaikaiset korolliset lainasaamiset	678	683	641
Rahoitusleasingsaamiset yhteisyrityksiltä	0	37	0
Myyntisaamiset	36	16	54
Muut saamiset	18	19	18
Pitkäaikaiset velat	302	293	294
Ostovelat	6	5	33
Muut velat	2	4	14

20. Katsauskauden jälkeiset tapahtumat

17.7.2019 TVO ilmoitti saaneensa päivitetyn aikataulun OL3-laitosyksikön käyttöönotosta. Laitostoimittaja Areva-Siemens -konsortion heinäkuussa päivittämän aikataulun mukaan säännöllinen sähköntuotanto alkaa heinäkuussa 2020.

21. Tunnuslukujen laskentakaavat

Vaihtoehtoiset tunnusluvut

Liiketoimintojen tulos	Määritelmä	Tunnusluvun käyttämisen syy	Viittaus täsmäytyksen
Vertailukelpoinen käyttökate	Liikevoitto + poistot - vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät	Vertailukelpoinen käyttökate edustaa koko konsernin ja segmenttien tuottamaa kassavirtaa. Käytetään osatekijänä pääomarakenteen tavoitteen tunnusluvussa vertailukelpoinen nettovelka/EBITDA.	Pääomarakenne ja tunnusluvut rahavirtalaskelman jälkeen.
Vertailukelpoinen liikevoitto	Liikevoitto - vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät	Vertailukelpoista liikevoittoa käytetään taloudellisessa tavoiteasetannassa ja ennustamisessa, tuloskehityksen seurannassa sekä resurssien allokoinnissa osana konsernin liiketoiminnan johtamisprosessia.	Tuloslaskelma
Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät	Arvonalentumiset + myyntivoitot ja muut + tulevaisuuden kassavirtoja suojaavien johdannaisten käyvän arvon muutokset + ydinjätehuoltorahastoon liittyvä oikaisu	Osatekijää käytetään vertailukelpoisen liikevoiton ja vertailukelpoisen käyttökateen (EBITDA) laskelmissa.	Tuloslaskelma
Arvonalentumiset	Arvonalentumiset ja niihin liittyvät varaukset (pääasiassa käytöstä poistoon liittyvät), jotka on oikaistu poistoista.	Osatekijää käytetään vertailukelpoisen liikevoiton ja vertailukelpoisen käyttökateen (EBITDA) laskelmissa.	Tuloslaskelma
Myyntivoitot ja muut	Myyntivoitot ja hankintojen transaktiokulut, jotka on oikaistu liiketoiminnan muista tuotoista ja liiketoiminnan muista kuluista. Tehokkaaseen pääoman kierrätykseen tähtäävän liiketoimintamallin voitot raportoidaan vertailukelpoisessa liikevoitossa, koska liiketoiminnan tulokset toteutuvat osittain tai kokonaan osakkeiden myynnillä.	Osatekijää käytetään vertailukelpoisen liikevoiton ja vertailukelpoisen käyttökateen (EBITDA) laskelmissa.	Tuloslaskelma
Tulevaisuuden kassavirtoja suojaavien johdannaisten käyvän arvon muutokset	Tulevaisuuden kassavirtoja suojaavat johdannaistrumentit, joihin ei voida soveltaa suojauslaskentaa IFRS 9:n mukaisesti ja joiden käyvän arvon muutos on oikaistu liiketoiminnan muista tuotoista.	Osatekijää käytetään vertailukelpoisen liikevoiton ja vertailukelpoisen käyttökateen (EBITDA) laskelmissa.	Tuloslaskelma

21. Tunnuslukujen laskentakaavat

Liiketoimintojen tulos	Määritelmä	Tunnusluvun käyttämisen syy	Viittaus täsmäytyksen
Ydinjätehuoltorahastoon liittyvä oikaisu	IFRIC tulkinnan nro 5 mukainen vaikutus, joka aiheutuu siitä, että taseen saamiin kirjattu Fortumin osuus Valtion ydinjätehuoltorahastosta ei voi ylittää vastaavaa velkaa ja joka on oikaistu materiaaleista ja palveluista. Oikaisu sisältää myös IFRS:n mukaisesta arvostuksesta johtuvia kirjanpitovaikutuksia.	Osatekijää käytetään vertailukelpoisen liikevoiton ja vertailukelpoisen käyttökäteen (EBITDA) laskelmissa.	Tuloslaskelma
Vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto, %	Vertailukelpoinen liikevoitto + osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta + oikaisu liittyen osuuteen osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta <u>Vertailukelpoinen sidottu pääoma keskimäärin</u>	x 100 Vertailukelpoista sidotun pääoman tuottoa käytetään taloudellisessa tavoiteasetannassa ja ennustamisessa, tuloskehityksen seurannassa sekä resurssien allokoinnissa osana konsernin liiketoiminnan johtamisprosessia.	Liitetieto 4 Tiedot segmenteittäin
Oikaisu liittyen osuuteen osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	Merkittävien vertailukelpoisuuteen vaikuttavien erien oikaisu.	Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta sisältyy voittokomponenttiin vertailukelpoisen sidotun pääoman tuoton laskelmassa ja oikaisu tehdään perustuen vastaaviin komponentteihin kuin vertailukelpoisuuteen vaikuttavissa erissä.	Liitetieto 4 Tiedot segmenteittäin
Vertailukelpoinen sidottu pääoma	Korottomat varat + Valtion ydinjätehuoltorahastoon liittyvät korolliset varat - korottomat velat - varaukset (korottomat varat ja velat eivät sisällä rahoitukseen, veroihin ja laskennallisiin veroihin liittyviä eriä sekä varoja ja velkoja, jotka syntyvät tulevaisuuden kassavirtoja suojaavien johdannaissopimusten käypään arvoon arvostamisesta)	Vertailukelpoinen sidottu pääoma on osatekijä vertailukelpoisen sidotun pääoman tuoton laskelmassa, jossa mitataan suoraan liiketoimintoihin sijoitetun pääoman tuottoa.	Liitetieto 4 Tiedot segmenteittäin

21. Tunnuslukujen laskentakaavat

Pääomarakenne	Määritelmä	Tunnusluvun käyttämisen syy	Täsmäytys
Vertailukelpoinen nettovelka/käyttökate	<u>Korollinen nettovelka</u> Vertailukelpoinen käyttökate	Fortumin taloudelliset tavoitteet vastaavat yhtiön näkemystä pitkän aikavälin arvonluontimahdollisuuksista, uudesta kasvustrategiasta ja liiketoiminnasta. Vertailukelpoinen nettovelka/käyttökate on yksi Fortumin pitkän aikavälin taloudellisista tavoitteista, joka mittaa konsernin pääomarakennetta.	Pääomarakenne ja tunnusluvut rahavirtalaskelman jälkeen.
Korolliset nettovelat	Korolliset velat - likvidit varat	Korollisia nettovelkoja käytetään konsernin velkaantuneisuuden, ts. pääomarakenteen, seurannassa erityisesti osatekijänä konsernin pitkän aikavälin taloudellisessa tavoitteessa vertailukelpoisessa nettovelassa/käyttökate.	Liitetieto 13 Korolliset nettovelat
Sijoitetun pääoman tuotto, %	$\frac{\text{Voitto ennen veroja} + \text{korko- ja muut rahoituskulut}}{\text{Sijoitettu pääoma keskimäärin}} \times 100$	Sijoitetun pääoman tuotto on pitkän aikavälin tunnusluku, joka kuvaa kannattavuutta sekä kuinka tehokkaasti sijoitettua pääomaa käytetään. Tämä vastaa yhtiön näkemystä pitkän aikavälin arvonluontimahdollisuuksista, uudesta kasvustrategiasta ja liiketoiminnasta.	Pääomarakenne ja tunnusluvut rahavirtalaskelman jälkeen.
Sijoitettu pääoma	Taseen loppusumma - korottomat velat	Sijoitettu pääoma on sijoitetun pääoman kirjanpitoarvo ja sitä käytetään osatekijänä konsernin sijoitetun pääoman tuoton laskelmassa.	Pääomarakenne ja tunnusluvut rahavirtalaskelman jälkeen.

Muut tunnusluvut

Osakeperusteiset tunnusluvut

Tulos/osake (EPS)	$\frac{\text{Kauden voitto} - \text{määräysvallattomat omistajat}}{\text{Osakkeiden keskimääräinen osakeantioikaistu lukumäärä tilikauden aikana}}$
Oma pääoma/osake	$\frac{\text{Oma pääoma}}{\text{Osakkeiden lukumäärä kauden lopussa}}$

21. Tunnuslukujen laskentakaavat

Muut tunnusluvut

Rahavirta ennen käyttöpääoman muutosta (FFO) /Nettovelka, %	$\frac{\text{Rahavirta ennen käyttöpääoman muutosta (FFO)}}{\text{Korollinen nettovelka}} \times 100$	x 100
Rahavirta ennen käyttöpääoman muutosta	Liiketoiminnan rahavirta ennen käyttöpääoman muutosta ja muutosta selvitettyissä futuureissa	
Investoinnit käyttöomaisuuteen	Aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin tehdyt investoinnit mukaan lukien kunnossapito-, tuottavuus- ja kasvuinvestoinnit sekä lainsäädännön edellyttämät investoinnit. Investointeihin kuuluvat myös investointien rakennusaikana taseeseen aktivoituneet korkokulut. Kunnossapitoinvestoinnit pidentävät olemassaolevan omaisuuserän vaikutusaikaa, ylläpitävät käytettävyyttä sekä/tai ylläpitävät luotettavuutta. Tuottavuusinvestoinnit parantavat olemassaolevan hyödykkeen tuottavuutta. Kasvuinvestointien tarkoitus on rakentaa uutta kapasiteettia ja/tai lisätä olemassaolevien liiketoimintojen asiakaskantaa. Lainsäädännön edellyttämät investoinnit tehdään tiettyinä ajankohtina lakien vaatimusten mukaan.	
Bruttoinvestoinnit osakkeisiin	Investoinnit tytäryhtiöosakkeisiin, osakkuus- ja yhteisyritysosakkeisiin ja muihin sijoituksiin. Investoitujen tytäryhtiöosakkeiden hankintahintaan on lisätty hankittavan yhtiön nettovelka.	
Oman pääoman tuotto, %	$\frac{\text{Kauden voitto}}{\text{Oma pääoma keskimäärin}} \times 100$	x 100
Velkaantumisaste, %	$\frac{\text{Korolliset nettovelat}}{\text{Oma pääoma}} \times 100$	x 100
Omavaraisuusaste, %	$\frac{\text{Oma pääoma sisältäen määräysvallattomat omistajat}}{\text{Taseen loppusumma}} \times 100$	x 100
Korkokate	$\frac{\text{Liikevoitto}}{\text{Nettokorkokulut}}$	
Korkokate sisältäen aktivoitut vieraan pääoman menot	$\frac{\text{Liikevoitto}}{\text{Nettokorkokulut - aktivoituneet vieraan pääoman menot}}$	

Verojen tunnusluvuissa käytetyt määritelmät

Efektiivinen tuloverokanta, %	$\frac{\text{Tuloverot}}{\text{Voitto ennen veroja}} \times 100$	x 100
Vertailukelpoinen efektiivinen tuloverokanta, %	$\frac{\text{Tuloverot - verokannan muutosten vaikutukset ja merkittävät kertavaikutteiset veroerät}}{\text{Voitto ennen veroja ilman osakkuus- ja yhteisyritysten voittoja ja verottomia myyntivoittoja tai tappioita}} \times 100$	x 100
Edelliset 12 kk	Raportointihetkeä edeltävät 12 kuukautta	

Markkinatilanne ja saavutetut sähkön tukkumyyntihinnat

Sähkön kulutus

TWh	II/2019	II/2018	I-II/2019	I-II/2018	2018	Edelliset 12kk
Pohjoismaat	88	88	204	209	399	394
Venäjä	244	241	533	530	1 055	1 058
Tjumen	22	22	46	46	92	92
Tseljabinsk	8	8	17	18	35	34
Venäjän Uralin alue	61	61	131	131	260	260

Keskimääräiset hinnat

	II/2019	II/2018	I-II/2019	I-II/2018	2018	Edelliset 12kk
Sähkön spot-hinta Nord Pool -sähköpörssissä, euroa/MWh	35,6	39,0	41,2	38,8	44,0	45,2
Sähkön spot-hinta Suomessa, euroa/MWh	37,4	42,0	42,4	42,0	46,8	47,0
Sähkön spot-hinta Ruotsissa, SE3, Tukholma euroa/MWh	33,0	38,5	39,7	38,8	44,5	45,0
Sähkön spot-hinta Ruotsissa, SE2, Sundsvall euroa/MWh	33,0	38,5	39,5	38,7	44,2	44,6
Sähkön spot-hinta Venäjän ensimmäisellä hinta-alueella, RUB/MWh ¹⁾	1 334	1 191	1 321	1 189	1 247	1 313
Keskimääräinen kapasiteettihinta, tRUB/MW/kk	563	539	621	600	609	620
Sähkön spot-hinta Saksassa, euroa/MWh	35,8	36,0	38,3	35,7	44,5	45,8
Keskimääräinen kaasun rajahinta Uralin alueella, RUB/1000 m ³	3 883	3 755	3 883	3 755	3 801	3 883
Keskimääräinen kapasiteettihinta CCS-kapasiteetille, tRUB/MW/kk ²⁾	142	137	152	147	148	150
Keskimääräinen kapasiteettihinta CSA-kapasiteetille, tRUB/MW/kk ²⁾	996	957	1 097	1 054	1 075	1 096
Sähkön spot-hinta (markkinahinta), Uralin alue, RUB/MWh ¹⁾	1 151	1 004	1 140	1 008	1 043	1 109
CO ₂ , (ETS EUA), euroa/tonni CO ₂	25	14	24	12	16	22
Hiili (ICE Rotterdam), USD/tonni	56	89	66	87	92	81
Öljy (Brent Crude), USD/bbl	68	75	66	71	72	69

1) Ilman kapasiteettitariffia.

2) Kapasiteettihinnat maksettu ainoastaan kunakin ajankohtana saatavilla olevalle kapasiteetille.

Vesivarastot

TWh	30.6.2019	30.6.2018	31.12.2018
Pohjoismaiset vesivarastot	90	76	74
Pohjoismaiset vesivarastot, pitkän ajan keskiarvo	84	83	83

Vienti / tuonti

TWh (+ = tuonti, - = vienti Pohjoismaista)	II/2019	II/2018	I-II/2019	I-II/2018	2018	Edelliset 12kk
Vienti / tuonti Pohjoismaiden ja Manner-Euroopan + Baltian välillä	-4	-2	-4	-4	-10	-10
Vienti / tuonti Pohjoismaiden ja Venäjän välillä	2	2	4	3	8	9
Vienti / tuonti Pohjoismaat, Yhteensä	-2	0	0	-1	-2	-1

Venäjän sähköreformi

%	II/2019	II/2018	I-II/2019	I-II/2018	2018	Edelliset 12kk
Osuus sähkön myynnistä vapautetulla sähkön hinnalla	81%	80%	80%	80%	80%	80%

Saavutetut sähkön myyntihinnat

	II/2019	II/2018	I-II/2019	I-II/2018	2018	Edelliset 12kk
Generation-segmentin sähkön tukkumyyntihinta Pohjoismaissa, EUR/MWh	35,0	33,1	36,7	33,4	34,6	36,5
Russia-segmentin sähkönhinta, RUB/MWh	1 976	1 803	1 990	1 840	1 888	1 964
Russia-segmentin sähkönhinta, EUR/MWh ¹⁾	27,2	24,4	26,8	25,7	25,6	26,1

1) Muunnettu käyttäen keskiarvoja.

Fortumin tuotanto- ja myyntivolyymit

Sähköntuotanto

TWh	II/2019	II/2018	I-II/2019	I-II/2018	2018	Edelliset 12kk
Sähköntuotanto Euroopassa	11,6	11,2	24,0	24,9	44,4	43,5
Sähköntuotanto Venäjällä	6,9	6,7	15,2	15,0	29,6	29,8
Sähköntuotanto muissa maissa	0,0	0,1	0,0	0,2	0,4	0,2
Yhteensä	18,5	18,0	39,2	40,1	74,6	73,7

Lämmöntuotanto

TWh	II/2019	II/2018	I-II/2019	I-II/2018	2018	Edelliset 12kk
Lämmöntuotanto Euroopassa	1,3	1,7	4,6	5,3	9,4	8,7
Lämmöntuotanto Venäjällä	2,7	3,7	9,6	12,4	20,4	17,6
Yhteensä	4,0	5,3	14,2	17,7	29,8	26,3

Sähköntuotantokapasiteetti segmenteittäin

MW	30.6.2019	30.6.2018	31.12.2018
Generation ¹⁾	8 218	7 969	8 024
City Solutions	812	967	788
Russia	4 928	4 913	4 912
Muut	0	0	0
Yhteensä	13 958	13 848	13 724

1) Kapasiteetti sisältää Meri-Porin 308 MW, joka on Energiaviraston tehoeservissä heinäkuusta 2017 kesäkuuhun 2020. Kapasiteetti on vähentynyt Oskarshamnin 1-yksikön (205 MW) sulkemisen takia kesäkuun 2017 lopussa.

Lämmöntuotantokapasiteetti segmenteittäin

MW	30.6.2019	30.6.2018	31.12.2018
City Solutions	4 826	4 771	4 780
Russia	8 437	10 229	10 229
Yhteensä	13 263	14 999	15 009

Sähköntuotanto lähteittäin Pohjoismaissa

TWh	II/2019	II/2018	I-II/2019	I-II/2018	2018	Edelliset 12kk
Vesi- ja tuulivoima	5,4	5,1	10,4	11,6	19,4	18,2
Ydinvoima	5,9	5,6	12,2	11,9	22,8	23,1
Lämpövoima	0,0	0,2	0,7	0,8	1,3	1,2
Yhteensä	11,3	11,0	23,3	24,3	43,5	42,5

Sähköntuotanto lähteittäin Pohjoismaissa

%	II/2019	II/2018	I-II/2019	I-II/2018	2018	Edelliset 12kk
Vesi- ja tuulivoima	45	47	45	48	45	43
Ydinvoima	52	51	52	49	52	54
Lämpövoima	3	2	3	3	3	3
Yhteensä	100	100	100	100	100	100

Sähkönmyynti

milj. euroa	II/2019	II/2018	I-II/2019	I-II/2018	2018	Edelliset 12kk
Sähkönmyynti Euroopassa	654	625	1 612	1 453	2 922	3 081
Sähkönmyynti Venäjällä	217	195	465	443	872	894
Sähkönmyynti muissa maissa	0	6	0	12	15	3
Yhteensä	871	826	2 078	1 908	3 810	3 980

Fortumin tuotanto- ja myyntivolyymit

Lämmönmyynti

milj. euroa	II/2019	II/2018	I-II/2019	I-II/2018	2018	Edelliset 12kk
Lämmönmyynti Euroopassa	98	85	352	351	615	616
Lämmönmyynti Venäjällä	22	33	70	121	193	142
Yhteensä	119	118	422	471	808	759

Sähkönmyynti alueittain

TWh	II/2019	II/2018	I-II/2019	I-II/2018	2018	Edelliset 12kk
Suomi	6,8	5,7	14,1	12,3	23,1	24,9
Ruotsi	7,7	7,3	16,0	16,6	29,7	29,1
Venäjä	8,0	8,0	17,3	17,2	34,1	34,2
Norja	3,0	2,9	8,1	8,3	15,3	15,1
Muut maat	0,5	-0,3	1,1	0,9	1,8	2,0
Yhteensä	25,9	23,6	56,6	55,3	104,0	105,3

Nord Poolissa tehdyt ostot ja myynnit on netotettu tunneittain konsernitasolla.

Lämmönmyynti alueittain

TWh	II/2019	II/2018	I-II/2019	I-II/2018	2018	Edelliset 12kk
Venäjä	2,7	3,5	9,2	11,9	20,7	18,0
Suomi	0,7	0,6	2,1	2,3	3,8	3,6
Puola	0,5	0,3	2,0	2,0	3,5	3,5
Muut maat	0,6	0,5	2,0	2,0	3,5	3,5
Yhteensä	4,4	5,0	15,3	18,2	31,5	28,6